

DIREKTYVOS

EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS DIREKTYVA 2009/72/EB

2009 m. liepos 13 d.

dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinanti Direktyvą 2003/54/EB

(Tekstas svarbus EEE)

EUROPOS PARLAMENTAS IR EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdami į Europos bendrijos steigimo sutartį, ypač į jos 47 straipsnio 2 dalį ir 55 bei 95 straipsnius,

atsižvelgdami į Komisijos pasiūlymą,

atsižvelgdami į Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę ⁽¹⁾,atsižvelgdami į Regionų komiteto nuomonę ⁽²⁾,laikydami Sutarties 251 straipsnyje nustatytos tvarkos ⁽³⁾,

kadangi:

- (1) Nuo 1999 m. Bendrijoje pradėjus palaipsniui kurti elektros energijos vidaus rinką buvo siekiama visiems Europos Sąjungos vartotojams – ir piliečiams, ir verslo subjektams – suteikti tikrą pasirinkimo galimybę, sukurti naujų verslo galimybių ir didinti tarpvalstybinę prekybą siekiant didesnio našumo, konkurencingų kainų ir aukštesnio lygio paslaugų standartų bei siekiant prisidėti prie tiekimo saugumo ir tvarumo.
- (2) 2003 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/54/EB dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių ⁽⁴⁾ buvo svariai prisidėta prie tokios elektros energijos vidaus rinkos kūrimo.
- (3) Laisves, kurios Sąjungos piliečiams garantuojamos Sutartimi, *inter alia*, laisvą prekių judėjimą, įsisteigimo laisvę ir laisvę teikti paslaugas, galima pasiekti tik visiškai atviros

rinkos sąlygomis, kai vartotojams suteikiama galimybė laisvai rinktis savo tiekėjus, o visiems tiekėjams – laisvai tiekti savo vartotojams.

- (4) Tačiau šiuo metu Bendrijoje yra kliūčių, trukdančių elektros energijos pardavimui vienodomis sąlygomis ir be diskriminacijos ar sunkumų. Visų pirma nediskriminacinę prieigą prie tinklo ir vienodai veiksmingo lygio reguliuojamoji priežiūra dar nėra užtikrinta kiekvienoje valstybėje narėje.
- (5) Elektros energijos tiekimo saugumas itin svarbus Europos visuomenės vystymuisi, tvarios klimato kaitos politikos įgyvendinimui ir konkurencingumo vidaus rinkoje skatinimui. Siekiant to tikslo reikėtų toliau plėtoti tarpvalstybinį tinklų sujungimą siekiant užtikrinti energijos iš visų šaltinių tiekimą Bendrijos vartotojams ir pramonei konkurencingiausiomis kainomis.
- (6) Gerai veikianti elektros energijos vidaus rinka turėtų užtikrinti tinkamas paskatas gamintojams investuoti į naują energijos gamybą, įskaitant elektros energiją iš atsinaujinančių energijos išteklių, ypatingą dėmesį skiriant Bendrijos energijos rinkoje labiausiai atskirtoms šalims ir regionams. Be to, gerai veikianti rinka turėtų užtikrinti vartotojams tinkamas priemones, kurios padėtų skatinti efektyvesnę energijos naudojimą, ir šito siekiant, energijos tiekimo saugumas yra išankstinė sąlyga.
- (7) 2007 m. sausio 10 d. Komisijos komunikate „Europos energetikos politika“ pabrėžiama elektros energijos vidaus rinkos sukūrimo ir vienodų galimybių visoms Bendrijoje įsisteigusioms elektros energijos įmonėms užtikrinimo svarba. 2007 m. sausio 10 d. Komisijos komunikatuose „Dujų ir elektros vidaus rinkos perspektyvos“ ir „Europos dujų ir elektros energijos sektorių tyrimas pagal Reglamento (EB) Nr. 1/2003 17 straipsnį (Galutinė ataskaita)“ buvo parodyta, kad šiuo metu galiojančios taisyklės ir priemonės nesudaro reikiamos sistemos gerai veikiančiai vidaus rinkai sukurti.

⁽¹⁾ OL C 211, 2008 8 19, p. 23.⁽²⁾ OL C 172, 2008 7 5, p. 55.⁽³⁾ 2008 m. birželio 18 d. Europos Parlamento nuomonė (dar nepaskelbta Oficialiajame leidinyje), 2009 m. sausio 9 d. Tarybos bendroji pozicija (OL C 70 E, 2009 3 24, p. 1) ir 2009 m. balandžio 22 d. Europos Parlamento pozicija (dar nepaskelbta Oficialiajame leidinyje). 2009 m. birželio 25 d. Tarybos sprendimas⁽⁴⁾ OL L 176, 2003 7 15, p. 37.

- (8) Siekdamas užtikrinti konkurenciją ir elektros energijos tiekimą konkurencingiausiomis kainomis, valstybės narės ir nacionalinės reguliavimo institucijos turėtų padėti naujiems elektros energijos iš įvairių rūšių energijos išteklių tiekėjams ir naujiems energijos gamintojams patekti į tarpvalstybinę rinką.
- (9) Tinklų veiksmingai neatskyrus nuo gamybos ir tiekimo veiklos (toliau – veiksmingas atskyrimas), lieka diskriminacijos pavojus ne tik eksploatuojant tinklą, bet ir skatinant vertikalios integracijos įmones pakankamai investuoti į savo tinklus.
- (10) Tačiau taikant teisinio ir funkcinio veiklos rūšių atskyrimo taisykles, kaip numatyta Direktyvoje 2003/54/EB, perdavimo sistemos operatorių veiksmingai atskirti nepavyko. Todėl 2007 m. kovo 8 ir 9 d. vykusiame Europos Vadovų Tarybos susitikime Komisijos buvo paprašyta parengti pasiūlymus dėl teisės aktų, kuriais „gamybos ir tiekimo veikla būtų veiksmingai atskirta nuo tinklo eksploatavimo veiklos“.
- (11) Veiksmingą atskyrimą įmanoma užtikrinti tik pašalinus vertikalios integracijos įmonių siekį diskriminuoti konkurentus priegios prie tinklų ir investicijų atžvilgiu. Be jokios abejonės, nuosavybės atskyrimas, t. y. tinklo savininko pasiskyrimas sistemos operatoriumi ir jo nepriklausomumas nuo bet kokių su tiekimu ir gamyba susijusių interesų, yra veiksmingas ir patikimas būdas šalinti nuolat kylantį interesų konfliktą ir užtikrinti tiekimo saugumą. Dėl tos priežasties Europos Parlamentas savo 2007 m. liepos 10 d. rezoliucijoje dėl dujų ir elektros energijos vidaus rinkos perspektyvų ⁽¹⁾ nurodė, kad nuosavybės atskyrimas perdavimo lygyje yra veiksmingiausias būdas nediskriminuojant skatinti investicijas į infrastruktūrą, naujiems rinkos dalyviams užtikrinti sąžiningą prieigą prie tinklo ir rinkos skaidrumą. Todėl atskiriant nuosavybę iš valstybių narių turėtų būti reikalaujama užtikrinti, kad tas pats asmuo arba asmenys neturėtų teisės kontroliuoti gamybos arba tiekimo įmonės ir kartu kontroliuoti perdavimo sistemos operatorių ar perdavimo sistemą arba turėti kokių nors teisių perdavimo sistemos operatoriaus ar perdavimo sistemos atžvilgiu. Ir atvirkščiai, kontroliuojant perdavimo sistemą arba perdavimo sistemos operatorių turėtų būti draudžiama kontroliuoti gamybos arba tiekimo įmonę arba turėti kokių nors teisių jos atžvilgiu. Laikantis šių apribojimų gamybos arba tiekimo įmonė turėtų turėti galimybę turėti mažiau nei pusę perdavimo sistemos operatoriaus arba perdavimo sistemos akcijų paketo.
- (12) Pagal bet kurią veiklos rūšių atskyrimo sistemą turėtų būti veiksmingai pašalinamas gamintojų, tiekėjų ir perdavimo sistemos operatorių interesų konfliktas, kad būtų skatinama vykdyti būtinas investicijas ir užtikrinti prieigą naujiems rinkos dalyviams pagal skaidrų ir veiksmingą reguliavimo režimą, o nacionalinėms reguliavimo institucijoms neturėtų būti sukuriama apsunkinantis reguliavimo režimas.
- (13) Terminas „kontrolė“ apibrėžtis yra paimta iš 2004 m. sausio 20 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 139/2004 dėl koncentracijų tarp įmonių kontrolės (EB Susijungimų reglamentas) ⁽²⁾.
- (14) Kadangi tam tikrais atvejais dėl nuosavybės atskyrimo reikia pertvarkyti įmones, valstybėms narėms, kurios nusprendžia įgyvendinti nuosavybės atskyrimą, turėtų būti suteikta papildomo laiko atitinkamoms nuostatoms taikyti. Atsižvelgiant į vertikaliosios saitus, siejančius elektros energijos ir dujų sektorius, atskyrimo nuostatos turėtų būti taikomos abiejuose sektoriuose.
- (15) Atskiriant nuosavybę, kad būtų galima užtikrinti visišką tinklo eksploatavimo atskyrimą nuo su tiekimu ir gamyba susijusių interesų bei užkirsti kelią keitimuisi bet kokia konfidencialia informacija, tas pats asmuo neturėtų būti ir perdavimo sistemos operatoriaus arba perdavimo sistemos, ir įmonės, atliekančios kurią nors iš gamybos ar tiekimo funkcijų, valdybų nariu. Dėl tos pačios priežasties tas pats asmuo neturėtų turėti teisės skirti perdavimo sistemos operatoriaus valdybos narių arba perdavimo sistemos valdybos narių ir kontroliuoti gamybos arba tiekimo įmonę ar turėti kokių nors teisių jos atžvilgiu.
- (16) Paskyrus nuo tiekimo ir gamybos interesų nepriklausomą sistemos operatorių ar perdavimo operatorių, vertikalios integracijos įmonei būtų sudaryta galimybė išlaikyti tinklo turto nuosavybę ir kartu būtų užtikrintas veiksmingas interesų atskyrimas, jeigu toks nepriklausomas sistemos operatorius arba toks nepriklausomas perdavimo operatorius atlieka visas sistemos operatoriaus funkcijas ir įdiegiami išsamūs reguliavimo ir visapusiškos reguliuojamosios kontrolės mechanizmai.
- (17) Todėl, jeigu įmonė, perdavimo sistemos savininkė, 2009 m. rugsėjo 3 d. yra vertikalios integracijos įmonės padalinys, valstybėms narėms turėtų būti suteikiama galimybė rinktis, ar taikyti nuosavybės atskyrimą, ar paskirti nuo tiekimo ir gamybos interesų nepriklausomą sistemos operatorių arba perdavimo operatorių.
- (18) Siekiant visapusiškai apsaugoti vertikalios integracijos įmonių akcininkų interesus, valstybėms narėms įgyvendinant nuosavybės atskyrimą turėtų būti suteikiama galimybė rinktis, ar taikyti tiesioginį aktyvų išpardavimą, ar integracijos įmonės akcijas padalyti į tinklo įmonės akcijas ir likusias tiekimo ir gamybos įmonės akcijas, su sąlyga, kad būtų laikomasi dėl nuosavybės atskyrimo atsiradusių reikalavimų.

⁽¹⁾ OL C 175 E, 2008 7 10, p. 206.

⁽²⁾ OL L 24, 2004 1 29, p. 1.

- (19) Visapusiškas nepriklausomo sistemos operatoriaus ar nepriklausomo perdavimo operatoriaus sprendimų veiksmingumas turėtų būti užtikrintas pagal specialias papildomas taisykles. Taikant šias taisykles nepriklausomam perdavimo operatoriui užtikrinama tinkama reguliavimo sistema, pagal kurią užtikrinama sąžininga konkurencija, pakankamai investicijų, naujų dalyvių pateikimas į rinką ir elektros energijos rinkų integracija. Veiksmingas atskyrimas taikant nepriklausomam perdavimo operatoriui skirtas nuostatas turėtų būti paremtas organizacinėmis ir su perdavimo sistemų operatorių valdymu susijusiomis priemonėmis bei priemonėmis, susijusiomis su investicijomis, naujų gamybos pajėgumų įtraukimu į tinklą ir rinkos integracija vykdančią regioninę bendradarbiavimą. Perdavimo operatoriaus nepriklausomumas taip pat turėtų būti užtikrinamas, *inter alia*, nustatant tam tikrus pereinamuosius laikotarpius, kurių metu vertikalios integracijos įmonėje neatliekama vadovavimo ar kita atitinkama veikla, suteikianti galimybę gauti tą pačią informaciją, kuri galėtų būti gaunama užimant vadovaujamas pareigas. Nepriklausomų perdavimo operatorių veiksmingo atskyrimo modelis atitinka Europos Vadovų Tarybos 2007 m. kovo 8 ir 9 d. susitikime nustatytus reikalavimus.
- (20) Siekiant plėtoti konkurenciją elektros energijos vidaus rinkoje, stambiems ne namų ūkio vartotojams turėtų būti suteikiama galimybė rinktis tiekėjus ir sudaryti elektros energijos tiekimo sutartis su keliais tiekėjais, kad būtų užtikrinti jų elektros energijos poreikiai. Tokie vartotojai turėtų būti apsaugoti nuo sąlygų dėl išimtinių teisių, pagal kurias siekiama neatsižvelgti į konkuruojančius arba papildomus pasiūlymus.
- (21) Valstybė narė turi teisę pasirinkti visišką nuosavybės atskyrimą savo teritorijoje. Jeigu valstybė narė pasinaudojo šia teise, įmonė neturi teisės paskirti nepriklausomą sistemos operatorių ar nepriklausomą perdavimo operatorių. Be to, įmonė, atliekanti gamybos ar tiekimo funkcijas, negali tiesiogiai ar netiesiogiai kontroliuoti visišką nuosavybės atskyrimą pasirinkusios valstybės narės perdavimo sistemos operatoriaus arba turėti kokių nors teisių jo atžvilgiu.
- (22) Pagal šią direktyvą elektros energijos vidaus rinkoje bus nustatyti skirtingi rinkos organizavimo modeliai. Priemonės, kurių valstybės narės galėtų imtis siekdamas užtikrinti vienodas sąlygas, turėtų būti grindžiamos pagrindiniais bendro intereso reikalavimais. Dėl priemonių suderinamumo su Sutartimi ir Bendrijos teise turėtų būti konsultuojamasi su Komisija.
- (23) Igyvendinant veiksmingą atskyrimą turėtų būti laikomasi viešojo ir privataus sektorių nediskriminavimo principo. Tuo tikslu tas pats asmuo neturėtų turėti galimybės, vienas ar kartu su kitais, pažeisdamas taisykles dėl nuosavybės atskyrimo arba dėl nepriklausomo sistemos operatoriaus galimybės pasirinkimo, kontroliuoti ir perdavimo sistemos operatorių arba perdavimo sistemų, ir gamybos arba tiekimo įmonių organų sudėtį, balsavimą ar sprendimų priėmimą ar turėti teisių jų atžvilgiu. Nuosavybės atskyrimo ir nepriklausomo sistemos operatoriaus sprendimo srityje, jeigu atitinkama valstybė narė gali įrodyti, kad laikomasi reikalavimo, tuomet dvi atskiros viešosios įstaigos turėtų turėti galimybę kontroliuoti gamybos bei tiekimo ir perdavimo veiklą.
- (24) Visiškai veiksmingas tinklo veiklos atskyrimas nuo tiekimo ir gamybos veiklos turėtų būti taikomas visoje Bendrijoje ir Bendrijos, ir ne Bendrijos įmonėms. Siekiant užtikrinti, kad tinklo veikla ir tiekimo bei gamybos veikla visoje Bendrijoje išliktų viena nuo kitos atskirtos, reguliavimo institucijoms turėtų būti suteikti įgaliojimai atsisakyti sertifikuoti atskyrimo taisyklių nesilaikančius perdavimo sistemos operatorius. Siekiant užtikrinti tų taisyklių vienodą taikymą visoje Bendrijoje, reguliavimo institucijos, priimdamos sprendimus dėl sertifikavimo turėtų kuo labiau atsižvelgti į Komisijos nuomonę. Be to, siekiant užtikrinti tarptautinių Bendrijos išipareigojimų laikymąsi, solidarumą ir energijos tiekimo saugumą Bendrijoje, Komisija turėtų turėti teisę teikti nuomonę dėl sertifikavimo perdavimo sistemos savininko arba perdavimo sistemos operatoriaus, kuri kontroliuoja asmuo arba asmenys iš trečiosios šalies ar trečiųjų šalių, atžvilgiu.
- (25) Energijos tiekimo saugumas – esminė sudedamoji visuomenės saugumo dalis, todėl jis glaudžiai susijęs su veiksmingu elektros energijos vidaus rinkos veikimu ir su valstybių narių atskirtų elektros energijos rinkų integracija. Elektros energiją Sąjungos piliečiams galima tiekti tik tinklais. Veikiančios elektros energijos rinkos, ypač tinklai ir kita su elektros energijos tiekimu susijusi įranga, yra labai svarbūs visuomenės saugumui, ekonomikos konkurencingumui ir Sąjungos piliečių gerovei. Todėl asmenims iš trečiųjų šalių turėtų būti leista kontroliuoti perdavimo sistemą arba perdavimo sistemos operatorių tik tuomet, jei jie laikosi veiksmingo atskyrimo reikalavimų, kurie taikomi Bendrijoje. Nepažeisdama savo tarptautinių išipareigojimų, Bendrija mano, kad elektros energijos perdavimo sistemos sektorius yra labai svarbus Bendrijai, todėl reikia papildomų apsaugos priemonių, susijusių su energijos tiekimo Bendrijai saugumu, kad nekiltų grėsmės viešajai tvarkai ir visuomenės saugumui Bendrijoje bei Sąjungos piliečių gerovei. Siekiant užtikrinti energijos tiekimo Bendrijai saugumą, visų pirma būtina atlikti tinklo eksploatavimo nepriklausomumo, Bendrijos ir atskirų valstybių narių priklausomumo nuo energijos tiekimo iš trečiųjų šalių, lygio ir vidaus bei išorės prekybai energija bei investicijoms į energetiką konkrečioje trečiojoje šalyje, taikomų sąlygų įvertinimą. Todėl energijos tiekimo saugumas turėtų būti vertinamas atsižvelgiant į faktines kiekvieno atvejo aplinkybes, taip pat į teises ir pareigas, nustatytas pagal tarptautinę teisę, visų pirma pagal Bendrijos ir atitinkamos

trečiosios šalies tarptautinius susitarimus. Komisija raginama atitinkamai atvejais pateikti rekomendacijas derėtis dėl atitinkamų susitarimų su trečiosiomis šalimis, kuriais sprendžiamas energijos tiekimo Bendrijai saugumo klausimas, arba įtraukti būtinus klausimus kitose derybose su tomis trečiosiomis šalimis.

- (26) Nediskriminacinė prieiga prie skirstymo tinklo užtikrina galimybę pasiekti vartotojus mažmeniniu lygiu. Tačiau diskriminavimo pavojus suteikiant trečiosioms šalims prieigą ir investuojant skirstymo lygyje yra mažesnis nei perdavimo lygyje, kuriame perkrova ir su gamyba arba tiekimu susijusių interesų poveikis paprastai būna didesni nei skirstymo lygyje. Be to, pagal Direktyvą 2003/54/EB teisinis ir funkcinis skirstymo sistemos operatorių atskyrimas tapo privalomas tik nuo 2007 m. liepos 1 d., o jo poveikį elektros energijos vidaus rinkai dar reikia įvertinti. Pagal dabar galiojančias teisinio ir funkcinio atskyrimo taisykles veiksmingas atskyrimas galimas tik tada, jeigu tos taisyklės yra aiškiau apibrėžtos, tinkamai įgyvendinamos ir atidžiai prižiūrimas jų taikymas. Todėl, siekiant mažmeniniame lygyje sukurti vienodas sąlygas, skirstymo sistemos operatorių veiklą taip pat reikėtų prižiūrėti, kad jie negalėtų naudotis vertikalios integracijos pranašumais, susijusiais su jų užimama konkurencine padėtimi rinkoje, ypač namų ūkio ar mažų ne namų ūkio vartotojų atžvilgiu.
- (27) Valstybės narės turėtų skatinti modernizuoti skirstymo tinklus, pvz., pradėti naudoti pažangiuosius tinklus, kurie turėtų būti kuriami taip, kad būtų skatinama decentralizuota elektros energijos gamyba ir energijos vartojimo efektyvumas.
- (28) Mažų sistemų atveju gali prireikti, kad papildomas paslaugas užtikrintų perdavimo sistemos operatoriai, sujungti su mažomis sistemomis.
- (29) Siekiant išvengti neproporcingos finansinės ir administracinės naštos mažiems skirstymo sistemos operatoriams, valstybės narės turėtų turėti galimybę, jei būtina, atleisti atitinkamas įmones nuo teisinių reikalavimų taikyti skirstymo atskyrimą.
- (30) Kai siekiant užtikrinti optimalų integruoto energijos tiekimą, kuriam taikomi specialūs veiklos standartai, efektyvumą naudojama uždara skirstymo sistema, arba uždara skirstymo sistema eksploatuojama visų pirma sistemos savininko reikmėms, turėtų būti įmanoma skirstymo sistemos operatorių atleisti nuo įpareigojimų, dėl kurių, turint mintyje ypatingą skirstymo sistemos operatoriaus ir sistemos vartotojų santykių pobūdį, būtų užkrauta nereikalinga administracinė našta. Gamybinių, komercinių arba

bendrų paslaugų vietose, pvz., traukinių stotyse, oro uostuose, ligoninėse, didelėse stovyklavietėse su integruota infrastruktūra arba chemijos pramonės vietose, dėl ypatingo veiklos pobūdžio gali būti naudojamos uždaros skirstymo sistemos.

- (31) Dėl leidimų išdavimo tvarkos neturėtų atsirasti administracinė našta, kuri būtų neproporcinga elektros energijos gamintojų dydžiui ir potencialiam poveikiui. Pernelyg ilgai trunkančios leidimų suteikimo procedūros gali trukdyti į rinką patekti naujiems dalyviams.
- (32) Reikėtų imtis papildomų priemonių siekiant užtikrinti skaidrius ir nediskriminacinius prieigos prie tinklų tarifus. Tie tarifai visiems sistemoms naudotojams turėtų būti taikomi nediskriminuojant.
- (33) Direktyvoje 2003/54/EB buvo nustatytas reikalavimas valstybėms narėms įsteigti reguliavimo institucijas, kurioms būtų suteikta speciali kompetencija. Tačiau remiantis patirtimi galima padaryti išvadą, kad reguliavimo veiksmingumą dažnai mažina pernelyg mažas reguliavimo institucijų nepriklausomumas nuo Vyriausybės, nepakankami įgaliojimai ir apribota veiksmų laisvė. Dėl tos priežasties 2007 m. kovo 8 ir 9 d. Europos Vadovų Tarybos susitikime Komisija buvo paraginta parengti pasiūlymus dėl teisės aktų, kurių tikslas – toliau derinti nacionalinių energetikos reguliavimo institucijų įgaliojimus ir stiprinti jų nepriklausomumą. Šios nacionalinės reguliavimo institucijos turėtų turėti galimybę spręsti su elektros energijos ir dujų sektoriais susijusius klausimus.
- (34) Kad elektros energijos vidaus rinka tinkamai veiktų, energetikos reguliavimo institucijos turi turėti galimybę priimti sprendimus visais svarbiais reguliavimo klausimais ir būti visiškai nepriklausomos nuo visų kitų viešųjų ar privačiųjų interesų įtakos. Tai nesudaro kliūčių vykdyti nei teisminę peržiūrą, nei parlamentinę priežiūrą pagal valstybių narių konstitucinius įstatymus. Be to, nacionaliniams teisės aktų leidėjui tvirtinant reguliavimo institucijos biudžetą nesudaro kliūtis biudžetui savarankiškumui. Nuostatos, susijusios su reguliavimo institucijai skirto biudžeto vykdymo savarankiškumu, turėtų būti įgyvendinamos pagal nacionaliniame biudžeto įstatyme ir nacionalinėse biudžeto taisyklėse apibrėžtą sistemą. Valstybės narės, siekdamos didinti nacionalinės reguliavimo institucijos nepriklausomumą nuo bet kokių politinių arba ekonominių interesų ir taikydamos atitinkamą rotacijos sistemą, turėtų turėti galimybę tinkamai atsižvelgti į turimus žmogiškuosius išteklius ir valdybos dydį.
- (35) Siekiant visiems rinkos dalyviams, taip pat ir naujiems dalyviams, užtikrinti veiksmingą rinkos prieinamumą, būtini nediskriminaciniai ir išlaidas atspindintys balansuojantys

- mechanizmai. Kai tik elektros energijos rinka taps pakankamai likvidi, tai turėtų būti pasiekama suformuojant skaidrius, rinkos pagrindu veikiančius elektros energijos tiekimo ir pirkimo mechanizmus, reikalingus atsižvelgiant į subalansavimo reikalavimus. Kai tokios likvidžios rinkos nėra, nacionalinės reguliavimo institucijos turėtų atlikti aktyvų vaidmenį užtikrinant, kad balansuojantys tarifai būtų nediskriminaciniai ir atspindėtų išlaidas. Tuo pat metu turėtų būti numatytos tam tikros lengvatos, siekiant subalansuoti elektros energijos sąnaudas ir pardavimą bei nesukelti pavojaus sistemai. Perdavimo sistemos operatoriai turėtų palengvinti galutinių vartotojų ir galutinių vartotojų susivienijimų dalyvavimo rezervinėse ir balansavimo rinkose sąlygas.
- (36) Nacionalinės reguliavimo institucijos turėtų turėti galimybę nustatyti ar patvirtinti tarifus arba metodikas, kuriomis remiantis apskaičiuojami tarifai, atsižvelgiant į perdavimo sistemos operatoriaus ar skirstymo sistemos operatoriaus (-ių) pasiūlymą, arba į pasiūlymą, dėl kurio susitarė šis (-ie) operatorius (-iai) ir tinklo naudotojai. Atlikdamos šias užduotis, nacionalinės reguliavimo institucijos turėtų užtikrinti, kad perdavimo ir skirstymo tarifai būtų nediskriminaciniai ir atspindintys išlaidas, ir turėtų atsižvelgti į ilgalaikes, ribines ir išvengtas tinklo išlaidas dėl gamybos skirstymo ir paklausos valdymo priemonių.
- (37) Energetikos reguliavimo institucijoms turėtų būti suteikti įgaliojimai priimti privalomus sprendimus dėl elektros energijos įmonių ir skirti veiksmingas, proporcingas ir atgrasančias sankcijas elektros energijos įmonėms, kurios nevykdo savo įsipareigojimų, arba pasiūlyti kompetentingam teismui joms skirti tokias sankcijas. Energetikos reguliavimo institucijoms taip pat turėtų būti suteikti įgaliojimai neatsižvelgiant į taikomas konkurencijos taisykles nuspręsti imtis tinkamų priemonių, kuriomis, skatinant veiksmingą konkurenciją, būtina tam, kad tinkamai veiktų elektros energijos vidaus rinka, būtų užtikrinama nauda vartotojams. Virtualių jėgainių steigimas – elektros energijos tiekimo programos, kurias taikant elektros energijos įmonės privalo tam tikrą laiką suinteresuotiems tiekėjams parduoti ar tiekti tam tikrą elektros energijos kiekį arba suteikti galimybę naudotis jų gamybos pajėgumų dalimi – yra viena iš galimų priemonių, kuri gali būti panaudota veiksmingai konkurencijai skatinti ir tinkamam rinkos veikimui užtikrinti. Energetikos reguliavimo institucijoms taip pat turėtų būti suteikti įgaliojimai, kad jos galėtų prisidėti užtikrinant aukštus visuotinių ir viešųjų paslaugų standartus, siekiant atverti rinką, apsaugant pažeidžiamus vartotojus ir užtikrinant visišką vartotojų apsaugos priemonių veiksmingumą. Tos nuostatos neturėtų pažeisti Komisijos įgaliojimų, kurie jai suteikti taikant konkurencijos taisykles, įskaitant įgaliojimą tikrinti Bendrijos masto įmonių susijungimus, ir vidaus rinkos taisyklių, pvz., laisvo kapitalo judėjimo taisyklių. Nepriklausoma įstaiga, į kurią turi teisę kreiptis
- šalis, kuriai nacionalinės reguliavimo institucijos sprendimas turėjo įtakos, galėtų būti teismas ar tribunolas, turintis įgaliojimus atlikti teisminę peržiūrą.
- (38) Bet koks nacionalinių reguliavimo institucijų įgaliojimų derinimas turėtų apimti įgaliojimus teikti paskatas elektros energijos įmonėms ir skirti veiksmingas, proporcingas ir atgrasančias sankcijas elektros energijos įmonėms arba siūlyti kompetentingam teismui skirti tokias sankcijas. Be to, reguliavimo institucijoms turėtų būti suteikiami įgaliojimai reikalauti iš elektros energijos įmonių reikiamos informacijos, atlikti atitinkamus ir pakankamus tyrimus ir spręsti ginčus.
- (39) Elektros energijos vidaus rinkai trūksta likvidumo ir skaidrumo, o tai trukdo veiksmingai skirti išteklius, mažina rizikos ribojimo galimybes ir užkerta kelią naujiems dalyviams patekti į rinką. Reikia didinti konkurenciją ir tiekimo saugumą sudarant palankesnes sąlygas naujų jėgainių integravimui į elektros energijos tinklą visose valstybėse narėse, visų pirma skatinant į rinką ateiti naujus rinkos dalyvius. Reikia, kad padidėtų pasitikėjimas rinka, jos likvidumas ir rinkos dalyvių skaičius, todėl būtina griežtinti įmonių, užsiimančių elektros energijos tiekimo veikla, teisės aktais nustatytą priežiūrą. Tokie reikalavimai neturėtų pažeisti galiojančių Bendrijos teisės aktų dėl finansų rinkų ir būti su jais suderinami. Energetikos reguliavimo institucijos ir finansų rinkos reguliavimo institucijos turi bendradarbiauti, kad galėtų suteikti vienos kitoms galimybę gauti atitinkamų rinkų apžvalgą.
- (40) Prieš Komisijai priimant gaires, kuriose išsamiau apibrėžiami duomenų saugojimo reikalavimai, Energetikos reguliavimo institucijų bendradarbiavimo agentūra, įsteigta 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 713/2009 dėl Energetikos reguliavimo institucijų bendradarbiavimo agentūros įsteigimo ⁽¹⁾ (toliau – Agentūra), ir Europos vertybinių popierių rinkos priežiūros institucijų komitetas (toliau – EVPRPIK), įsteigtas Komisijos sprendimu 2009/77/EB ⁽²⁾, turėtų tartis su Komisija dėl gairių turinio ir ją konsultuoti. Agentūra ir EVPRPIK taip pat turėtų bendradarbiauti atlikdami išsamesnius tyrimus ir konsultuoti, ar sandoriams, susijusiems su elektros energijos tiekimo sutartimis arba elektros energijos rinkos išvestinėmis finansinėmis priemonėmis, skaidrumo reikalavimai turėtų būti taikomi iki arba po sandorio sudarymo, ir, jei taip, koks turėtų būti šių reikalavimų turinys.
- (41) Valstybės narės arba, valstybei narei nusprendus, reguliavimo institucija turėtų skatinti sudaryti nepertraukiamo tiekimo sutartis.
- (42) Visai Bendrijos pramonei ir prekybai, įskaitant mažąsias ir vidutinio dydžio įmones, bei visiems Sąjungos piliečiams,

⁽¹⁾ Žr. šio Oficialiojo leidinio p. 1

⁽²⁾ OL L 25, 2009 1 29, p. 18.

kurie naudojami vidaus rinkos teikiama ekonomine nauda, taip pat turėtų būti užtikrintas aukštas vartotojų apsaugos lygis ir, visų pirma siekiant užtikrinti teisingumą, konkurenciją ir (netiesiogiai) darbo vietų kūrimą, visų pirma namų ūkio vartotojams ir, kai valstybės narės mano, kad to reikia, – mažosioms įmonėms taip pat turėtų būti sudaryta galimybė naudotis viešųjų paslaugų garantijomis, ypač atsižvelgiant į tiekimo saugumą ir pagrįstus tarifus. Tiems vartotojams taip pat turėtų būti užtikrinama teisė pasirinkti, teisė į sąžiningą elgesį su jais, į atstovavimą ir į ginčų sprendimo priemones.

- (43) Siekiamos užtikrinti konkurenciją elektros energijos gamybos rinkoje, beveik visos valstybės narės pasirinko skaidrią leidimų išdavimo tvarką. Tačiau valstybės narės turėtų užtikrinti galimybę padidinti tiekimo saugumą taikydamos konkurso ar lygiavertę tvarką, kai, taikant leidimų išdavimo tvarką, nesukuriami pakankami elektros energijos gamybos pajėgumai. Siekiant apsaugoti aplinką ir skatinti naujų technologijų plėtrą, valstybės narės turėtų turėti galimybę remiantis paskelbtais kriterijais rengti naujų pajėgumų konkursus. Tokie nauji pajėgumai apima, *inter alia*, elektros energiją iš atsinaujinančių energijos išteklių bei tuo pačiu metu gaminamą šilumą ir energiją.
- (44) Siekiant užtikrinti tiekimo saugumą, skirtingose valstybėse narėse reikėtų stebėti pasiūlos ir paklausos pusiausvyrą, o remiantis tokios stebėsenos rezultatais reikėtų teikti ataskaitą apie padėtį Bendrijos lygmeniu, atsižvelgiant į regionų tinklų sujungimo pajėgumus. Tokia stebėseną turėtų būti atlikta prieš pakankamą laiką, kad būtų galima imtis atitinkamų priemonių, kai tiekimo saugumui iškyta grėsmė. Būtinis tinklo infrastruktūros, įskaitant tinklų sujungimo pajėgumus, statyba ir priežiūra turėtų prisidėti prie stabilios elektros energijos tiekimo užtikrinimo. Būtinis tinklo infrastruktūros, įskaitant tinklų sujungimo pajėgumus ir decentralizuotą elektros energijos gamybą, priežiūra ir statyba yra svarbūs veiksniai užtikrinant stabilų elektros energijos tiekimą.
- (45) Valstybės narės turėtų užtikrinti, kad namų ūkio vartotojams ir, kai valstybės narės mano, kad to reikia, – mažosioms įmonėms būtų suteikta teisė gauti konkrečios kokybės elektros energiją už aiškiai palyginamą, skaidrią ir pagrįstą kainą. Siekiant užtikrinti aukštą viešųjų paslaugų standartų išlaikymą Bendrijoje, Komisijai reikėtų periodiškai pranešti apie visas priemones, kurių imasi valstybės narės, kad pasiektų šios direktyvos tikslą. Komisija turėtų periodiškai skelbti ataskaitą, analizuojančią priemones, kurių imtasi nacionaliniu lygmeniu, kuriomis siekiama įgyvendinti viešųjų paslaugų tikslus, ir palyginančią jų veiksmingumą, siekiant pateikti rekomendacijas dėl priemonių, kurių reikia imtis nacionaliniu lygmeniu aukštesiems viešųjų paslaugų standartams pasiekti. Valstybės narės turėtų imtis būtinų priemonių, kuriomis elektros energijos vidaus rinkoje būtų apsaugoti pažeidžiami vartotojai. Tokios priemonės gali skirtis, atsižvelgiant į ypatingas aplinkybes atitinkamose valstybėse narėse, tai gali būti specifinės priemonės, susijusios su elektros energijos sąskaitų apmokėjimu, ar bendresnės priemonės, kurių imasi socialinės apsaugos sistemoje. Kai universaliosios paslaugos taip pat teikiamos mažosioms įmonėms, priemonės, užtikrinančios tokių universalųjų paslaugų teikimą, gali skirtis priklausomai nuo to, ar jos skirtos namų ūkio vartotojams, ar mažosioms įmonėms.
- (46) Viešųjų paslaugų reikalavimų laikymasis yra pagrindinis šios direktyvos reikalavimas, todėl šioje direktyvoje svarbu pateikti bendrus minimalius standartus, kurių turi laikytis visos valstybės narės, atsižvelgiant į vartotojų apsaugos, tiekimo saugumo, aplinkos apsaugos ir lygiavertės konkurencijos laipsnio užtikrinimo visose valstybėse narėse tikslus. Svarbu, kad viešųjų paslaugų reikalavimus būtų galima aiškinti nacionaliniu pagrindu, atsižvelgiant į nacionalines aplinkybes ir laikantis Bendrijos teisės.
- (47) Valstybės narės turėtų turėti galimybę paskirti tiekėją, į kurį galima kreiptis kraštutiniu atveju. Tuo tiekėju gali būti vertikalios integracijos įmonės, kuri atlieka ir skirstymo funkcijas, pardavimų padalinys, su sąlyga, kad ta įmonė atitinka šia direktyva nustatytus atskyrimo reikalavimus.
- (48) Priemonės, kurias valstybės narės įgyvendina, siekdamos socialinės ir ekonominės sanglaudos tikslų, turėtų galėti apimti visų pirma atitinkamų ekonominių lengvatų taikymą, tam tikrais atvejais – panaudojant visas turimas nacionalines ir Bendrijos priemones. Tarp tokių priemonių gali būti atsakomybės mechanizmai, kad būtų garantuotos būtinios investicijos.
- (49) Tiek, kiek priemonės, kurių imasi valstybės narės, vykdydamos viešųjų paslaugų įpareigojimus, sudaro valstybės pagalbą pagal Sutarties 87 straipsnio 1 dalį, pagal Sutarties 88 straipsnio 3 dalį apie jas reikia pranešti Komisijai.
- (50) Siekiant užtikrinti, kad visi vartotojai, ypač pažeidžiamieji, galėtų pasinaudoti konkurencijos ir sąžiningų kainų teikiama nauda, reikia dar labiau sugriežtinti viešųjų paslaugų, įskaitant visuotines paslaugas, reikalavimus ir su jais susijusius bendruosius minimalius standartus. Viešųjų paslaugų reikalavimai turėtų būti apibrėžti nacionaliniu lygmeniu, atsižvelgiant į nacionalines aplinkybes; vis dėlto valstybės narės turėtų laikytis Bendrijos teisės. Sąjungos piliečiams ir, kai valstybės narės mano, kad to reikia, mažosioms įmonėms turėtų būti suteikta galimybė pasinaudoti

- įpareigojimais viešųjų paslaugų teikimo srityje, ypač susijusiais su tiekimo saugumu, irprieinamomis kainomis. Pagrindinis tiekimo vartotojams veiklos aspektas – galimybė susipažinti su objektyviais ir skaidriais suvartojimo duomenimis. Taigi vartotojams turėtų būti suteikta galimybė susipažinti su jų suvartojimo duomenimis, taip pat su susijusiomis kainomis ir paslaugų sąnaudomis, kad jie galėtų paskatinti konkurentus pateikti tais duomenimis pagrįstą pasiūlymą. Vartotojai taip pat turėtų turėti teisę gauti tinkamą informaciją apie jų suvartotą energijos kiekį. Pagal išankstinius mokėjimus turėtų būti galima spręsti apie elektros energijos suvartojimą ir įvairios mokėjimo sistemos turėtų būti nediskriminacinės. Vartotojams pakankamai dažnai teikiant duomenis apie energijos sąnaudas bus skatinama taupyti energiją, nes šie duomenys suteiks tiesioginės informacijos vartotojams apie investicijų į energijos vartojimo efektyvumą ir vartojimo pokyčių poveikį. Taigi visiškai įgyvendinus 2006 m. balandžio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2006/32/EB dėl energijos galutinio vartojimo efektyvumo ir energetinių paslaugų ⁽¹⁾ vartotojams bus padedama sumažinti jų energijos sąnaudas.
- (51) Vartotojų interesai turėtų būti svarbiausias šios direktyvos objektas, o paslaugų kokybės užtikrinimas turėtų būti viena iš pagrindinių elektros energijos įmonių pareigų. Turi būti stiprinamos ir užtikrinamos esamos vartotojų teisės, jos turėtų būti skaidresnės. Nustatant vartotojų apsaugą, reikėtų užtikrinti, kad visi vartotojai platesniu Bendrijos mastu iš konkurencingos rinkos gautų naudos. Vartotojų teisių laikymąsi turėtų užtikrinti valstybės narės arba, valstybei narei nusprendus, reguliavimo institucijos.
- (52) Vartotojus reikėtų aprūpinti aiškia ir suprantama informacija apie jų teises, susijusias su energetikos sektoriumi. Komisija, pasikonsultavusi su atitinkamais suinteresuotais subjektais, įskaitant valstybes nares, nacionalines reguliavimo institucijas, vartotojų organizacijas ir elektros energijos įmones, turėtų parengti prieinamą ir patogų naudoti energijos vartotojams skirtą klausimų ir atsakymų sąrašą, kuriame pateikiama praktinė informacija apie jų teises. Tas klausimų ir atsakymų sąrašas turėtų būti pateikiamas visiems vartotojams ir prieinamas viešai.
- (53) Energijos nepriteklis – vis didesnė Bendrijos problema. Valstybės narės, patiriančios minėtąją problemą ir iki šiol neparengusios nacionalinių veiksmų planų arba kitų atitinkamų programų, skirtų energijos nepritekliaus klausimui spręsti, siekiant sumažinti skaičių žmonių, nukentėjusių dėl tokios padėties, turėtų juos parengti. Bet kuriuo atveju valstybės narės turėtų užtikrinti būtiną energijos tiekimą pažeidžiamiems vartotojams. Siekdamos šio tikslo, jos galėtų taikyti integruotą požiūrį, pvz., vykdant socialinę politiką, ir priemonės galėtų apimti socialinę politiką arba
- būsto energijos vartojimo efektyvumo didinimą. Pagal šią direktyvą bent jau turėtų būti sudaryta pažeidžiamiems vartotojams palankios nacionalinės politikos galimybė.
- (54) Veiksmingos ir visiems vartotojams prieinamos ginčų sprendimo priemonės užtikrina geresnę vartotojų apsaugą. Valstybės narės turėtų pradėti taikyti sparčias ir veiksmingas ginčų nagrinėjimo procedūras.
- (55) Pažangių matavimo sistemų taikymą turėtų būti galima pagrįsti atlikus ekonominį vertinimą. Jei pagal to vertinimo rezultatus galima spręsti, kad tokias matavimo sistemas ekonomiškai tikslinga ir rentabilu taikyti tik vartotojams, kurie suvartoja tam tikrą elektros energijos kiekį, valstybės narės, pradėdamos taikyti pažangias matavimo sistemas, turėtų turėti galimybę į tai atsižvelgti.
- (56) Rinkos kainos turėtų užtikrinti tinkamas paskatas tinklui plėtoti ir investuoti į naują elektros energijos gamybą.
- (57) Sąžiningos konkurencijos ir įvairių tiekėjų lengvos prieigos skatinimas bei naujos elektros energijos gamybos pajėgumų didinimo skatinimas turėtų būti itin svarbūs valstybės narėms siekiant užtikrinti, kad vartotojai visiškai pasinaudotų liberalizuotos elektros energijos vidaus rinkos galimybėmis.
- (58) Siekdamos sukurti elektros energijos vidaus rinką valstybės narės turėtų skatinti savo nacionalinių rinkų integravimą ir sistemos operatorių bendradarbiavimą Bendrijos bei regionų lygmeniu, taip pat įtraukti izoliuotas sistemas, sudarančias vis dar Bendrijoje esančias vadinamąsias elektros energijos salas.
- (59) Tikros elektros energijos vidaus rinkos sukūrimas panaudojant sujungtą Bendrijos tinklą turėtų būti vienas iš pagrindinių šios direktyvos tikslų, ir dėl šios priežasties tarpvalstybinio tinklų sujungimo ir regionų rinkų reglamentavimo klausimai turėtų būti viena iš pagrindinių reguliavimo institucijų, kurios prireikus glaudžiai bendradarbiauja su Agentūra, užduočių.
- (60) Be to, vienas iš pagrindinių šios direktyvos tikslų turėtų būti bendrų tikros vidaus rinkos veikimo ir visuotinio visiems prieinamo elektros energijos tiekimo taisyklių užtikrinimas. Tuo tikslu neiškreiptos rinkos kainos, kurios ilgainiui suvienodėtų, būtų tarpvalstybinio tinklų sujungimo ir investicijų į naują energijos gamybą paskata.
- (61) Reguliavimo institucijos turėtų teikti informaciją apie rinką dar ir todėl, kad Komisija galėtų vykdyti elektros energijos vidaus rinkos stebėjimo ir priežiūros funkciją ir trumpalaikes, vidutinės trukmės bei ilgalaikes raidos

(¹) OL L 114, 2006 4 27, p. 64.

tendencijas, įskaitant šiuos aspektus: gamybos pajėgumus, skirtingus elektros energijos gamybos išteklius, perdavimo ir skirstymo infrastruktūrą, paslaugų kokybę, tarpvalstybinę prekybą, perkrovos valdymą, investicijas, didmenines ir mažmenines kainas, rinkos likvidumą ir aplinkosaugos gerinimą bei veiksmingumo didinimą. Nacionalinės reguliavimo institucijos turėtų pranešti konkurencijos institucijoms ir Komisijai apie tas valstybes nares, kuriose dėl kainų trukdoma konkurencijai ir tinkamam rinkos veikimui.

(62) Kadangi šios direktyvos tikslo, t. y. sukurti visiškai veikiančią elektros energijos vidaus rinką, valstybės narės negali deramai pasiekti ir kadangi to tikslo būtų geriau siekti Bendrijos lygiu, laikydami Sutarties 5 straipsnyje nustatyto subsidiarumo principo Bendrija gali patvirtinti priemones. Pagal tame straipsnyje nustatytą proporcingumo principą šia direktyva neviršijama to, kas būtina nurodytam tikslui pasiekti.

(63) Pagal 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 714/2009 dėl prieigos prie tarpvalstybinių elektros energijos mainų tinklo sąlygų ⁽¹⁾ Komisija gali priimti gaires, kad būtų užtikrintas būtinas suderinamumo lygis. Tokios gairės, kurios sudaro privalomas įgyvendinimo priemones, yra (taip pat ir tam tikrų šios direktyvos nuostatų atžvilgiu) naudinga priemonė, kurią prireikus galima greitai pritaikyti.

(64) Šiai direktyvai įgyvendinti būtinos priemonės turėtų būti tvirtinamos pagal 1999 m. birželio 28 d. Tarybos sprendimą 1999/468/EB, nustatantį Komisijos naudojimosi jai suteiktais įgyvendinimo įgaliojimais tvarką ⁽²⁾.

(65) Visų pirma Komisijai turėtų būti suteikti įgaliojimai priimti gaires, būtinas minimaliam suderinamumo lygiui užtikrinti, kurio reikia, kad būtų pasiektas šios direktyvos tikslas. Kadangi tos priemonės yra bendro pobūdžio ir skirtos iš dalies pakeisti neesmines šios direktyvos nuostatas ją papildant naujomis neesminėmis nuostatomis, jos turi būti tvirtinamos pagal Sprendimo 1999/468/EB 5a straipsnyje numatytą reguliavimo procedūrą su tikrinimu.

(66) Pagal Tarpinstitucinio susitarimo dėl geresnės teisėkūros ⁽³⁾ 34 punktą valstybės narės raginamos savo ir Bendrijos interesų labui parengti lenteles, kurios kuo geriau iliustruotų šios direktyvos ir perkėlimo į nacionalinę teisę priemonių atitikį, bei viešai jas paskelbti.

(67) Atsižvelgiant į daromų Direktyvos 2003/54/EB pakeitimų taikymo sritį, siekiant aiškumo ir racionalumo, visas atitinkamas nuostatas pageidautina išdėstyti nauja redakcija viename naujos direktyvos tekste.

(68) Šia direktyva gerbiamos pagrindinės teisės ir laikomasi principų, pripažintų visų pirma Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje,

PRIĖMĖ ŠIĄ DIREKTYVĄ:

I SKYRIUS

DALYKAS, TAIKymo SRITIS IR SĄVOKŲ APIBRĖŽTYS

1 straipsnis

Dalykas ir taikymo sritis

Šia direktyva nustatomos elektros energijos gamybos, perdavimo, skirstymo ir tiekimo bendrosios taisyklės ir vartotojų apsaugos nuostatos siekiant patobulinti ir integruoti konkurencingas Bendrijos elektros energijos rinkas. Joje nustatomos taisyklės, reglamentuojančios elektros energijos sektoriaus organizavimą ir veikimą, atvirą patekimą į rinką, kvietimams teikti paraiškas dalyvauti konkurse taikomus kriterijus ir tvarką, leidimų išdavimą ir sistemų eksploatavimą. Be to, direktyvoje nustatomi visuotinių paslaugų teikimo įpareigojimai ir elektros energijos vartotojų teisės bei išaiškinami konkurencijos reikalavimai.

2 straipsnis

Sąvokų apibrėžtys

Šioje direktyvoje taikomos šios sąvokų apibrėžtys:

1. gamyba – elektros energijos gaminimas;
2. gamintojas – elektros energiją gaminantis fizinis ar juridinis asmuo;
3. perdavimas – elektros energijos transportavimas ypač aukštos ir aukštosios įtampos jungtine sistema siekiant ją pristatyti galutiniams vartotojams ar skirstytojams, išskyrus tiekimą;
4. perdavimo sistemos operatorius – fizinis ar juridinis asmuo, atsakingas už perdavimo sistemos eksploatavimą ir techninės priežiūros užtikrinimą, ir, jei būtina, už jos plėtrą konkrečioje teritorijoje ir tam tikrais atvejais – už jos sujungimą su kitomis sistemomis bei už tai, kad būtų užtikrintas ilgalaikis sistemos pajėgumas pagrįstiems elektros energijos perdavimo poreikiams tenkinti;
5. skirstymas – elektros energijos transportavimas aukštosios, vidutinės ir žemosios įtampos skirstymo sistemomis siekiant ją pristatyti vartotojams, išskyrus tiekimą;

⁽¹⁾ Žr. šio Oficialiojo leidinio p. 15.

⁽²⁾ OL L 184, 1999 7 17, p. 23.

⁽³⁾ OL C 321, 2003 12 31, p. 1.

6. skirstymo sistemos operatorius – fizinis ar juridinis asmuo, atsakingas už skirstymo sistemos eksploatavimą ir techninės priežiūros užtikrinimą, ir, jei būtina, už jos plėtrą konkrečioje teritorijoje ir tam tikrais atvejais – už jos sujungimą su kitomis sistemomis bei už tai, kad būtų užtikrintas sistemos ilgalaikis pajėgumas pagrįstiems elektros energijos skirstymo poreikiams tenkinti;
7. vartotojas – elektros energijos didmeninis ar galutinis vartotojas;
8. didmeninis vartotojas – fizinis ar juridinis asmuo, perkantis elektros energiją siekdamas ją perparduoti sistemoje, kurioje jis įsisteigęs, ar už jos ribų;
9. galutinis vartotojas – elektros energiją savo asmeniniam vartojimui perkantis vartotojas;
10. namų ūkio vartotojas – vartotojas, perkantis elektros energiją savo namų ūkio vartojimui, išskyrus komercinę ar profesinę veiklą;
11. ne namų ūkio vartotojas – fizinis ar juridinis asmuo, perkantis elektros energiją ne savo namų ūkio vartojimui, įskaitant gamintojus ir didmeninius vartotojus;
12. reikalavimus atitinkantis vartotojas – vartotojas, kuris gali pirkti elektros energiją iš jo pasirinkto tiekėjo, kaip apibrėžta 33 straipsnyje;
13. jungiamoji linija – elektros energijos sistemas jungiantis įrenginys;
14. jungtinė sistema – kelios perdavimo ir skirstymo sistemos, sujungtos viena ar daugiau jungiamųjų linijų;
15. tiesioginė linija – elektros energijos linija, jungianti atskirą gamybos vietą su atskiru vartotoju, arba elektros energijos linija, jungianti elektros energijos gamintoją ir elektros energijos tiekimo įmonę, siekiant tiesiogiai aprūpinti elektros energija savo patalpas, pavaldžiąsias įmones ir reikalavimus atitinkančius vartotojus;
16. ekonominė pirmumo teisė – elektros energijos tiekimo šaltinių klasifikavimas pagal ekonominius kriterijus;
17. papildoma paslauga – paslauga, būtina perdavimo ar skirstymo sistemai eksploatuoti;
18. sistemos naudotojas – fizinis ar juridinis asmuo, kuris tiekia elektros energiją arba kuriam ji tiekama perdavimo ar skirstymo sistema;
19. tiekimas – elektros energijos pardavimas, įskaitant jos perpardavimą, vartotojams;
20. integruota elektros energijos įmonė – vertikalios ar horizontalios integracijos įmonė;
21. vertikalios integracijos įmonė – elektros energijos įmonė ar elektros energijos įmonių grupė, kai tas pats asmuo ar tie patys asmenys turi teisę tiesiogiai ar netiesiogiai vykdyti kontrolę, ir kai įmonė ar įmonių grupė atlieka bent vieną iš perdavimo ar skirstymo funkcijų ir bent vieną iš elektros energijos gamybos ar tiekimo funkcijų;
22. susijusi įmonė – susijusi įmonė, kaip apibrėžta 1983 m. birželio 13 d. Septintosios Tarybos direktyvos 83/349/EEB, pagrįstos Sutarties 44 straipsnio 2 dalies g punktu (*) dėl konsoliduotos atskaitomybės (1), 41 straipsnyje, ir (arba) asocijuota įmonė, kaip apibrėžta tos direktyvos 33 straipsnio 1 dalyje, ir (arba) įmonė, priklausanti tiems patiems akcininkams;
23. horizontalios integracijos įmonė – įmonė, atliekanti bent vieną iš šių funkcijų: elektros energijos gamyba pardavimui arba elektros energijos perdavimas, skirstymas arba tiekimas, ir užsiimanti kita su elektros energetika nesusijusia veikla;
24. konkurso procedūra – procedūra, kurią taikant numatyti papildomi poreikiai ir keistini pajėgumai padengiami naudojant naujus ar turimus gamybos pajėgumus;
25. ilgalaikis planavimas – ilgalaikių investicijų į gamybos, perdavimo ir skirstymo pajėgumus poreikių planavimas, siekiant tenkinti sistemos elektros energijos paklausą ir užtikrinti tiekimą vartotojams;
26. maža atskira sistema – sistema, kurios suvartojimas 1996 m. buvo mažesnis nei 3 000 GWh, kai mažiau kaip 5 % per metus suvartotos elektros energijos gaunama sujungiant ją su kitomis sistemomis;
27. atskira mikrosistema – sistema, kurios suvartojimas 1996 m. buvo mažesnis nei 500 GWh, kai ji nėra sujungiamą su kitomis sistemomis;
28. saugumas – elektros energijos tiekimo bei aprūpinimo ja saugumas ir techninė sauga;
29. energijos vartojimo efektyvumo ir paklausos valdymas – visuotinis ar integruotas būdas, kuriuo siekiama daryti poveikį elektros energijos suvartojimo kiekiui ir trukmei bei taip mažinti pirminį energijos suvartojimą bei didžiausias apkrovas, teikiant pirmenybę investicijoms ne į gamybos pajėgumų didinimą, o į energijos vartojimo efektyvumo ar kitas priemones, pvz., nutraukiamo tiekimo sutartys, jei pastarosios priemonės yra veiksmingiausios ir ekonomiškiausios, atsižvelgiant į teigiamą poveikį aplinkai dėl sumažėjusio energijos suvartojimo bei su tuo susijusius tiekimo saugumo ir skirstymo išlaidų aspektus;

(*) Direktyvos 83/349/EEB pavadinimas buvo pakeistas, atsižvelgiant į Europos bendrijos steigimo sutarties straipsnių numeravimo pakeitimus pagal Amsterdamo sutarties 12 straipsnį; pirminė nuoroda buvo į 54 straipsnio 3 dalies g punktą.

(1) OL L 193, 1983 7 18, p. 1.

30. atsinaujinantys energijos ištekliai – atsinaujinantys neiškastinės energijos ištekliai (vėjo, saulės energija, geoterminiai šaltiniai, jūros bangų, potvynių ir atoslūgių energija, hidroenergija, biomasė, sąvartynų dujos, kanalizacijos atliekų perdirbimo įrenginių dujos ir biodujos);
31. paskirstyta gamyba – prie skirstymo sistemos prijungti gamybos įrenginiai;
32. elektros energijos tiekimo sutartis – elektros energijos tiekimo sutartis, išskyrus elektros energijos rinkos išvestinę finansinę priemonę;
33. elektros energijos rinkos išvestinė finansinė priemonė – 2004 m. balandžio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/39/EB dėl finansinių priemonių rinkų ⁽¹⁾ I priedo C skirsnio 5, 6 ar 7 punktuose apibrėžta finansinė priemonė, jeigu ta priemonė susijusi su elektros energija;
34. kontrolė – teisės, sutartys arba kitos priemonės, kurios kiekviena atskirai ar visos kartu bei atsižvelgiant į atitinkamas faktus ar teises aplinkybes suteikia galimybę turėti lemiamą įtaką įmonei, visų pirma naudojantis:
- a) nuosavybės teise arba teise naudotis visu įmonės turtu arba jo dalimi;
- b) teisėmis arba sutartimis, kurios turi lemiamą įtaką formuojant įmonės organus, balsuojant arba priimant sprendimus;
35. elektros energijos įmonė – fizinis ar juridinis asmuo, atliekantis bent vieną iš šių funkcijų: elektros energijos gamyba, perdavimas, skirstymas, tiekimas ar pirkimas, atsakingas už komercines, technines arba technines priežiūros užduotis, susijusias su šiomis funkcijomis, išskyrus galutinius vartotojus.

II SKYRIUS

SEKTORIAUS ORGANIZAVIMO BENDROSIOS TAISYKLĖS

3 straipsnis

Įpareigojimai teikti viešąsias paslaugas ir vartotojų apsauga

1. Valstybės narės, remdamosi savo institucine struktūra ir deramai laikydamosi subsidiarumo principo, užtikrina, kad nedarant įtakos 2 daliai, elektros energijos įmonės būtų eksploatuojamos laikantis šios direktyvos principų siekiant sukurti konkurencingą, saugią ir aplinką tausojančią elektros energijos rinką, bei nediskriminuoja tų įmonių jų teisių ar išpareigojimų požiūriu.

⁽¹⁾ OL L 145, 2004 4 30, p. 1.

2. Visiškai atsižvelgdamos į atitinkamas Sutarties nuostatas, visų pirma į jos 86 straipsnį, valstybės narės elektros energijos sektoriuje veikiančioms įmonėms gali nustatyti įpareigojimus teikti bendros ekonominės svarbos viešąsias paslaugas, kurie gali būti susiję su saugumu, įskaitant tiekimo saugumą, reguliarumą, kokybę ir kainą, bei su aplinkos apsauga, įskaitant energijos vartojimo efektyvumą, energiją iš atsinaujinančių išteklių ir klimato apsaugą. Tokie įpareigojimai turi būti aiškiai apibrėžti, skaidrūs, nediskriminaciniai, patikrinami ir turi užtikrinti Bendrijos elektros energijos įmonėms vienodas galimybes teikti paslaugas nacionaliniams vartotojams. Siekdamos užtikrinti tiekimo saugumą bei energijos vartojimo efektyvumo ir paklausos valdymą bei įgyvendinti aplinkosaugos tikslus ir tikslus, susijusius su energija iš atsinaujinančių išteklių, kaip nurodyta šioje dalyje, valstybės narės gali pradėti įgyvendinti ilgalaikį planavimą, atsižvelgdamos į galimybę, kad trečiosios šalys gali pageidauti prieigos prie sistemos.

3. Valstybės narės užtikrina, kad visiems namų ūkio vartotojams ir, kai valstybės narės mano, kad to reikia, mažosioms įmonėms (t. y. įmonėms, kuriose dirba mažiau kaip 50 darbuotojų, o metinė apyvarta arba balansas neviršija 10 milijonų EUR) būtų teikiama universaliosios paslaugos, t. y. kad jos turėtų teisę savo teritorijoje gauti nustatytos kokybės elektros energiją už pagrįstas, lengvai bei aiškiai palyginamas, skaidrias ir nediskriminacines kainas. Siekdamos užtikrinti universaliųjų paslaugų teikimą, valstybės narės gali paskirti tiekėją, kurio paslaugomis naudojamosi kraštutiniu atveju. Valstybės narės nustato skirstymo bendrovėms įpareigojimą prijungti vartotojus prie savo tinklo 37 straipsnio 6 dalyje nustatyta tvarka nustatytais sąlygomis bei taikant tą pačią tvarka nustatytus tarifus. Nė viena šios direktyvos nuostata netrukdo valstybėms narėms stiprinti namų ūkio, mažųjų ir vidutinio dydžio vartotojų pozicijų rinkoje, skatinant savanoriško jungimosi, kuriuo siekiama geriau atstovauti tai vartotojų grupei, galimybes.

Pirma pastraipa įgyvendinama skaidriai ir nediskriminuojant, o jos įgyvendinimas neturi trukdyti 33 straipsnyje numatytam rinkos atvėrimui.

4. Valstybės narės užtikrina, kad tiekėjui sutikus visi vartotojai turėtų teisę iš jo gauti elektros energiją nepaisant to, kurioje valstybėje narėje tiekėjas įregistruotas, jei tiekėjas laikosi taikytinų prekybos ir balansavimo taisyklių. Todėl valstybės narės imasi visų priemonių, būtinų užtikrinti, kad taikant administracines procedūras nebūtų diskriminuojamos tiekimo įmonės, jau įregistruotos kitoje valstybėje narėje.

5. Valstybės narės užtikrina, kad:

- a) vartotojui pageidaujant pakeisti tiekėją laikantis sutartyje numatytų sąlygų, pakeitimą per tris savaites atliktų atitinkamas(-i) operatorius(-iai); ir
- b) vartotojai turėtų teisę gauti visus atitinkamus suvartojimo duomenis.

Valstybės narės užtikrina, kad a ir b punktuose nurodytos teisės būtų suteikiamos vartotojams jų nediskriminuojant sąnaudų, pastangų arba laiko požiūriu.

6. Kai yra numatyta finansinė kompensacija, kitos kompensavimo formos ir išimtinės teisės, kurias valstybė narė suteikia 2 ir 3 dalyse nustatytiems įpareigojimams vykdyti, tai daroma nediskriminuojant ir skaidriai.

7. Valstybės narės imasi tinkamų priemonių galutiniams vartotojams apsaugoti ir visų pirma užtikrina, kad būtų taikomos adekvačios priemonės pažeidžiamiesiems vartotojams apsaugoti. Šiomis aplinkybėmis kiekviena valstybė narė apibrėžia pažeidžiamų vartotojų koncepciją, kuri gali būti susijusi su energijos nepritekliais ir, *inter alia*, su draudimu kritiniais atvejais tokiems vartotojams atjungti elektros energijos tiekimą. Valstybės narės užtikrina, kad būtų paisoma su pažeidžiamais vartotojais susijusių teisių ir pareigų. Visų pirma jos imasi priemonių atokiose vietovėse esantiems galutiniams vartotojams apsaugoti. Jos užtikrina aukštą vartotojų apsaugos lygį, ypač susijusį su sutarties sąlygų, bendros informacijos ir ginčų sprendimo mechanizmų skaidrumu. Valstybės narės užtikrina, kad reikalavimus atitinkantis vartotojas faktiškai galėtų lengvai pasirinkti naują tiekėją. Bent namų ūkio vartotojų atžvilgiu tos priemonės apima I priede nustatytas priemones.

8. Valstybės narės imasi tinkamų priemonių, kurios skirtos nustatyto energijos nepritekliaus klausimams spręsti, įskaitant kovą su skurdu platesniu mastu, kaip antai nacionalinių energetikos veiksmų planų rengimas, socialinės apsaugos sistemos lengvatų, skirtų užtikrinti reikiamą elektros energijos tiekimą pažeidžiamiesiems vartotojams, teikimas arba paramos siekiant didinti energijos vartojimo efektyvumą teikimas. Tokios priemonės netrukdo veiksmingai atverti rinką, kaip nustatyta 33 straipsnyje, ar rinkos veikimui ir, prireikus, apie jas pranešama Komisijai, atsižvelgiant į šio straipsnio 15 dalies nuostatas. Į tokį pranešimą taip pat gali būti įtraukiamos priemonės, kurių imtasi bendrojoje socialinės apsaugos sistemoje.

9. Valstybės narės užtikrina, kad elektros energijos tiekėjai sąskaitose arba kartu su sąskaitomis bei reklaminėje medžiagoje, kurie pateikiami galutiniams vartotojams, pateiktų:

- a) suprantamą informaciją apie tai, kokią tiekėjo visų kuro išteklių dalį praėjusiais metais sudarė kiekvienas energijos šaltinis, nacionaliniu lygmeniu lengvai palyginamu būdu;
- b) bent nuorodas į esamus informacijos šaltinius, tokius kaip interneto tinklavietės, kuriuose viešai pateikiama informacija apie poveikį aplinkai, kurį per praėjusius metus padarė bent išmetamos CO₂ dujos ir radioaktyviosios atliekos, susidariusios dėl elektros energijos gamybos iš visų kuro išteklių;
- c) informaciją apie jų teises, susijusias su jiems prieinamais ginčų sprendimo būdais kilus ginčui.

Pirmos pastraipos a ir b punktų atžvilgiu, pateikiant informaciją apie elektros energiją, gautą elektros energijos mainų būdu arba importuotą iš įmonės, kuri yra už Bendrijos ribų, gali būti naudojami biržos ar atitinkamos įmonės pateikti praėjusių metų apibendrinti duomenys.

Reguliavimo institucija arba kita kompetentinga nacionalinė institucija imasi būtinų priemonių, kad užtikrintų informacijos, kurią pagal šį straipsnį tiekėjai teikia savo vartotojams, patikimumą ir kad ji būtų pateikiama nacionaliniu lygmeniu lengvai palyginamu būdu.

10. Valstybės narės įgyvendina priemones socialinės ir ekonominės sanglaudos bei aplinkosaugos tikslams pasiekti, kurios prireikus apima energijos vartojimo efektyvumo ir paklausos valdymo, kovos su klimato kaita ir tiekimo saugumo užtikrinimo priemones. Tokios priemonės visų pirma gali apimti atitinkamų ekonominių paskatų taikymą, tam tikrais atvejais panaudojant visas galiojančias nacionalines ir Bendrijos priemones, reikalingas tinklo infrastruktūros, įskaitant tinklų sujungimo pajėgumą, priežiūrai ir statybai.

11. Siekiant skatinti energijos vartojimo efektyvumą, valstybės narės arba, valstybei narei nusprendus, reguliavimo institucija griežtai rekomenduoja elektros energijos įmonėms optimizuoti elektros energijos vartojimą, pvz., teikiant energijos valdymo paslaugas, kuriant naujoviškas kainodaros formules arba kai kuriais atvejais pradėdant taikyti pažangias matavimo sistemas arba pažangiuosius tinklus.

12. Valstybės narės užtikrina, kad bus įsteigti bendri informacijos centrai, skirti teikti vartotojams visą reikiamą informaciją apie jų teises, galiojančius teisės aktus ir jiems prieinamus ginčų sprendimo būdus kilus ginčui. Tokie informacijos centrai gali įeiti į bendrų vartotojų informacijos centrų sudėtį.

13. Valstybės narės užtikrina, kad egzistuočių nepriklausomas mechanizmas, pvz., ombudsmenas energetikos reikalams arba vartotojų institucija, skirtas veiksmingai nagrinėti skundams ir ne teismo būdu spręsti ginčams.

14. Valstybės narės gali nuspręsti netaikyti 7, 8, 32 ir (arba) 34 straipsnių nuostatų, jeigu šių nuostatų taikymas teisiškai ar faktiškai trukdytų vykdyti elektros energijos įmonėms nustatytus įpareigojimus teikti bendros ekonominės svarbos paslaugas ir jeigu tai nedarys tokio poveikio prekybos plėtrai, kuris prieštarautų Bendrijos interesams. Bendrijos interesai, laikantis šios direktyvos ir Sutarties 86 straipsnio apima, *inter alia*, konkurenciją, susijusią su reikalavimus atitinkančiais vartotojais.

15. Įgyvendindamos šią direktyvą, valstybės narės praneša Komisijai apie visas priemones, patvirtintas įpareigojimams teikti universaliasias paslaugas ir viešąsias paslaugas vykdyti, įskaitant vartotojų ir aplinkos apsaugos priemones, bei apie galimą jų poveikį nacionalinei ir tarptautinei konkurencijai, neatsižvelgiant į tai, ar tokioms priemonėms taikyti reikalinga nuo šios direktyvos leidžianti nukrypti nuostata. Vėliau jos kas dveji metai praneša Komisijai apie visus tokių priemonių pakeitimus, neatsižvelgiant į tai, ar tokioms priemonėms reikalinga nuo šios direktyvos leidžianti nukrypti nuostata.

16. Komisija, pasikonsultavusi su atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais, įskaitant valstybes nares, nacionalines reguliavimo institucijas, vartotojų organizacijas, elektros energijos įmones ir, remiantis pasiekta pažanga, socialiniais partneriais, parengia aiškų ir glaustą energijos vartotojams skirtą klausimų ir atsakymų sąrašą, kuriame pateikiama praktinė informacija apie energijos vartotojų teises. Valstybės narės užtikrina, kad elektros energijos tiekėjai ar skirstymo sistemos operatoriai, bendradarbiaudami su reguliavimo institucija, imtųsi reikiamų veiksmų tam, kad visi jų vartotojai gautų energijos vartotojams skirtą klausimų ir atsakymų sąrašo kopiją ir kad jis būtų viešai prieinamas.

4 straipsnis

Tiekimo saugumo stebėseną

Valstybės narės užtikrina tiekimo saugumo klausimų stebėseną. Jei valstybės narės mano, kad tai tikslinga, šią funkciją jos gali perduoti 35 straipsnyje nurodytoms reguliavimo institucijoms. Tokia stebėseną visų pirma apima pasiūlos ir paklausos pusiausvyros nacionalinėje rinkoje, laukiamo būsimo paklausos lygio ir numatytų papildomų pajėgumų (planuojamų arba statomų), tinklų techninės priežiūros kokybės ir lygio bei priemonių, skirtų tenkinti paklausą, kai ji yra didžiausia, bei spręsti vienam ar keliems tiekėjams kylančias tiekimo trūkumo problemas, stebėseną. Kas dveji metai ne vėliau kaip liepos 31 d. kompetentingos institucijos paskelbia ataskaitą, kurioje pateikia tų klausimų stebėsenos rezultatus bei nurodo priemones, kurių buvo imtasi arba kurios buvo numatytos jiems spręsti, ir tą ataskaitą nedelsdamos perduoda Komisijai.

5 straipsnis

Techninės taisyklės

Reguliavimo institucijos, valstybėms narėms taip nusprendus, arba valstybės narės užtikrina, kad būtų nustatyti techniniai saugos kriterijai ir būtų parengtos bei paskelbtos techninės taisyklės, nustatančios būtiniausias techninės konstrukcijos ir eksploataavimo reikalavimus, taikomus gamybos įrenginių, skirstymo sistemų, tiesiogiai prijungtos vartotojų įrangos, jungiamųjų linijų grandynų ir tiesioginių linijų prijungimui prie sistemos. Tos techninės taisyklės užtikrina sistemų sąveiką, yra objektyvios bei nediskriminacinės. Prereikęs, Agentūra gali parengti atitinkamas rekomendacijas, skirtas toms taisyklėms suderinti. Tos taisyklės pateikiamos Komisijai laikantis 1998 m. birželio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 98/34/EB, nustatančios informacijos apie techninius standartus ir reglamentus bei apie informacinės visuomenės paslaugas reglamentuojančias taisykles teikimo tvarką ⁽¹⁾, 8 straipsnio.

6 straipsnis

Regioninio bendradarbiavimo skatinimas

1. Valstybės narės, taip pat reguliavimo institucijos bendradarbiauja tarpusavyje siekdamas vieno ar kelių regionų lygmeniu integruoti savo nacionalines rinkas, nes tai būtų pirmasis žingsnis siekiant sukurti visiškai liberalizuotą vidaus rinką. Visų pirma

reguliavimo institucijos, valstybėms narėms taip nusprendus, arba valstybės narės skatina perdavimo sistemos operatorių bendradarbiavimą regionų lygmeniu, įskaitant bendradarbiavimą tarpvalstybiniais klausimais, siekiant sukurti konkurencingą elektros energijos vidaus rinką, ir sudaro jam palankias sąlygas, stiprina savo teisinių, reguliavimo ir techninių sistemų suderinamumą ir sudaro palankias sąlygas izoliuotų sistemų, sudarančių vis dar Bendrijoje esančias vadinamąsias elektros energijos salas, integravimui. Geografiniai regionai, kuriuose įgyvendinamas toks regioninis bendradarbiavimas, turi apimti ir bendradarbiavimą geografiniuose regionuose, kurie yra apibrėžti pagal Reglamento (EB) Nr. 714/2009 12 straipsnio 3 dalį. Toks bendradarbiavimas gali apimti kitus geografinius regionus.

2. Agentūra, siekdama užtikrinti regionų reguliavimo sistemų suderinamumą ir turėdama tikslą sukurti konkurencingą elektros energijos vidaus rinką, bendradarbiauja su nacionalinėmis reguliavimo institucijomis ir perdavimo sistemos operatoriais. Kai Agentūra mano, kad reikia parengti privalomas tokio bendradarbiavimo taisykles, ji teikia atitinkamas rekomendacijas.

3. Įgyvendindamos šią direktyvą valstybės narės užtikrina, kad perdavimo sistemos operatoriai turėtų vieną ar daugiau regionų lygmeniu integruotų pajėgumų paskirstymo ir tinklo saugumo užtikrinimo sistemų, apimančių vieną ar daugiau valstybių narių.

4. Jei vertikalios integracijos perdavimo sistemos operatoriai dalyvauja bendros įmonės, įsteigtos tokiam bendradarbiavimui vykdyti, veikloje, bendra įmonė nustato ir įgyvendina atitikties programą, kurioje nurodomos priemonės, taikytinos siekiant užtikrinti, kad būtų išvengta diskriminacinio bei antikonkurencinio elgesio. Toje atitikties programoje nustatomos konkrečios darbuotojų pareigos siekiant išvengti diskriminacinio bei antikonkurencinio elgesio. Ją tvirtina Agentūra. Programos atitiktį nepriklausomai kontroliuoja vertikalios integracijos perdavimo sistemos operatorių už atitikties programos priežiūrą atsakingi pareigūnai.

III SKYRIUS

GAMYBA

7 straipsnis

Leidimų dėl naujų pajėgumų išdavimo tvarka

1. Valstybės narės nustato leidimų statyti naujus gamybos pajėgumus išdavimo tvarką, kuri įgyvendinama laikantis objektyvių, skaidrių ir nediskriminacinių kriterijų.

2. Valstybės narės nustato kriterijus, kuriais remiantis išduodami leidimai statyti elektros energijos gamybos pajėgumus jų teritorijoje. Valstybės narės, nustatydamos atitinkamus kriterijus, atsižvelgia į:

a) elektros energijos sistemos, įrenginių ir susijusios įrangos saugą ir saugumą;

⁽¹⁾ OL L 204, 1998 7 21, p. 37.

- b) visuomenės sveikatos apsaugą ir saugą;
- c) aplinkos apsaugą;
- d) žemės naudojimą ir statybos vietos parinkimą;
- e) valstybės žemės panaudojimą;
- f) energijos vartojimo efektyvumą;
- g) pirminių išteklių pobūdį;
- h) tam tikras pareiškėjo savybes, tokias kaip techniniai, ekonominiai ir finansiniai pajėgumai;
- i) atitiktį pagal 3 straipsnį patvirtintoms priemonėms;
- j) gamybos pajėgumų dalį, norint pasiekti bendrą Bendrijos tikslą, kad 2020 m. atsinaujinančių išteklių energijos dalis sudarytų bent 20 % Bendrijos bendro galutinio energijos suvartojimo, kaip nurodyta 2009 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2009/28/EB dėl skatinimo naudoti atsinaujinančių išteklių energiją ⁽¹⁾; ir
- k) gamybos pajėgumų dalį siekiant sumažinti išlakas.

3. Valstybės narės užtikrina, kad būtų nustatyta speciali leidimų dėl nedidelės apimties decentralizuotos ir (arba) paskirstytos gamybos išdavimo tvarka, pagal kurią būtų atsižvelgiama į jos ribotą apimtį ir galimą poveikį.

Valstybės narės gali nustatyti tos specialios leidimų išdavimo tvarkos gaires. Nacionalinės reguliavimo institucijos ar kitos kompetentingos nacionalinės institucijos, įskaitant planavimo institucijas, peržiūri tas gaires ir gali rekomenduoti jų pakeitimus.

Kai valstybės narės nustato tam tikrą žemės naudojimo paskirtį, pagal kurią procedūras galima taikyti dideliems naujos infrastruktūros gamybos pajėgumų didinimo projektams, valstybės narės prireikus įtraukia naujų gamybos pajėgumų statybą į tų procedūrų taikymo sritį ir įgyvendina jas nediskriminuojamai ir per nurodytą terminą.

4. Leidimų išdavimo tvarka ir kriterijai paskelbiami. Pareiškėjams pranešama apie atsisakymo išduoti leidimą priežastis. Tos priežastys turi būti objektyvios, nediskriminacinės ir tinkamai pagrįstos. Pareiškėjui suteikiama galimybė naudotis apeliacijos procedūromis.

8 straipsnis

Konkursai dėl naujų pajėgumų

1. Siekdamas užtikrinti tiekimo saugumą valstybės narės užtikrina galimybę suteikti naujus pajėgumus ar energijos vartojimo efektyvumo ir paklausos valdymo priemones taikant

konkurso procedūrą ar procedūrą, kuri remiantis paskelbtais kriterijais yra tokia pat skaidri ir nediskriminacinė. Tačiau tos procedūros gali būti taikomos tik tuo atveju, jei remiantis leidimų išdavimo tvarka statytinų gamybos pajėgumų ar energijos vartojimo efektyvumo ir paklausos valdymo priemonių, kurių reikia imtis, nepakanka tiekimo saugumui užtikrinti.

2. Siekdamas apsaugoti aplinką ir skatinti naujų kuriamų technologijų plėtrą, valstybės narės gali užtikrinti galimybę remiantis paskelbtais kriterijais skelbti konkursus dėl naujų pajėgumų. Toks konkursas gali būti susijęs su naujais pajėgumais ar su energijos vartojimo efektyvumo ir paklausos valdymo priemonėmis. Tačiau konkursas gali būti skelbiamas tik tada, kai remiantis leidimų išdavimo tvarka statytinų gamybos pajėgumų ar priemonių, kurių reikia imtis, nepakanka tiems tikslams pasiekti.

3. Išsami informacija apie konkurso dėl gamybos pajėgumų ar energijos vartojimo efektyvumo ir paklausos valdymo priemonių procedūrą skelbiama *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* likus ne mažiau kaip šešiesiems mėnesiams iki paskutinės paraiškų dalyvauti konkurse pateikimo dienos.

Kiekvienai valstybės narės teritorijoje įsteigta suinteresuotai įmonei pateikiamos konkurso sąlygos, kad ji turėtų pakankamai laiko paraiškai pateikti.

Siekiant užtikrinti skaidrumą ir nediskriminacines sąlygas, konkurso sąlygose išsamiai aprašomos sutarties sąlygos ir tvarka, kurios turi laikytis visi konkurso dalyviai, bei pateikiamas išsamus kriterijų, kuriais remiantis atrenkami konkurso dalyviai ir sudaromos sutartys, įskaitant konkurse numatytas paskatas, pavyzdžiui, subsidijos, sąrašas. Tos sąlygos taip pat gali būti susijusios su 7 straipsnio 2 dalyje nurodytomis sritimis.

4. Kvietimuose dalyvauti konkurse dėl reikalingų gamybos pajėgumų taip pat būtina atsižvelgti į pasiūlymus dėl ilgalaikio elektros energijos tiekimo iš veikiančių gamybos vienetų užtikrinimo, su sąlyga, kad taip būtų galima įvykdyti papildomus reikalavimus.

5. Valstybės narės paskiria instituciją, viešąją ar privačiąją įstaigą, nesusijusią su elektros energijos gamybos, perdavimo, skirstymo ir tiekimo veikla, kuri gali būti ir 35 straipsnio 1 dalyje nurodyta reguliavimo institucija, kuri būtų atsakinga už šio straipsnio 1–4 dalyse nurodytos konkurso procedūros organizavimą, stebėseną ir kontrolę. Kai perdavimo sistemos operatorius yra visiškai nepriklausomas nuo kitų veiklos rūšių, nuosavybės teisės atžvilgiu nesusijusių su perdavimo sistema, toks perdavimo sistemos operatorius gali būti paskirtas įstaiga, atsakinga už konkurso procedūros organizavimą, priežiūrą ir kontrolę. Ta institucija ar įstaiga imasi visų reikiamų veiksmų paraiškose konkursui pateiktos informacijos konfidencialumui užtikrinti.

⁽¹⁾ OL L 140, 2009 6 5, p. 16.

IV SKYRIUS

PERDAVIMO SISTEMOS EKSPLOATAVIMAS

9 straipsnis

Perdavimo sistemų ir perdavimo sistemos operatorių veiklos rūšių atskyrimas

1. Valstybės narės užtikrina, kad nuo 2012 m. kovo 3 d.:
 - a) kiekviena įmonė, kuriai priklauso perdavimo sistema, veiktų kaip perdavimo sistemos operatorius;
 - b) tas pats asmuo ar asmenys neturėtų teisės:
 - i) nei tiesiogiai arba netiesiogiai kontroliuoti įmonę, atliekančią kurią nors iš gamybos ar tiekimo funkcijų, ir tiesiogiai arba netiesiogiai kontroliuoti perdavimo sistemos operatorių ar perdavimo sistemą arba turėti kokių nors teisių tokio perdavimo sistemos operatoriaus arba perdavimo sistemos atžvilgiu;
 - ii) nei tiesiogiai arba netiesiogiai kontroliuoti perdavimo sistemos operatorių ar perdavimo sistemą ir tiesiogiai arba netiesiogiai kontroliuoti įmonę, atliekančią kurią nors iš gamybos ar tiekimo funkcijų, arba turėti kokių nors teisių tokios įmonės atžvilgiu;
 - c) tas pats asmuo ar asmenys neturėtų teisės skirti perdavimo sistemos operatoriaus ar perdavimo sistemos stebėtojų tarybos, administracinės valdybos arba teisės klausimais įmonei atstovaujančių organų narius ir tiesiogiai arba netiesiogiai kontroliuoti įmonę, atliekančią kurią nors iš gamybos ar tiekimo funkcijų, arba turėti kokių nors teisių tokios įmonės atžvilgiu; ir
 - d) tas pats asmuo neturėtų teisės būti ir įmonės, atliekančios kurią nors iš gamybos ar tiekimo funkcijų, ir perdavimo sistemos operatoriaus ar perdavimo sistemos stebėtojų tarybos, administracinės valdybos arba teisės klausimais įmonei atstovaujančių organų nariu.
2. 1 dalies b ir c punktuose nurodytos teisės visų pirma apima:
 - a) įgaliojimus naudotis balsavimo teisėmis;
 - b) įgaliojimus skirti stebėtojų tarybos, administracinės valdybos arba teisės klausimais įmonei atstovaujančių organų narius; arba
 - c) kontrolinio akcijų paketo turėjimą.
3. 1 dalies b punkte sąvoka „įmonė, atliekanti kurią nors iš gamybos ar tiekimo funkcijų“ apima sąvoką „įmonė, atliekanti kurią nors iš gamybos ar tiekimo funkcijų“, kaip apibrėžta 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2009/73/EB dėl gamtinių dujų vidaus rinkos bendrųjų

taisyklių ⁽¹⁾, o sąvokos „perdavimo sistemos operatorius“ ir „perdavimo sistema“ apima sąvokas „perdavimo sistemos operatorius“ ir „perdavimo sistema“, kaip apibrėžta toje direktyvoje.

4. Valstybės narės gali leisti taikyti nuo 1 dalies b ir c punktų leidžiančias nukrypti nuostatas iki 2013 m. kovo 3 d., jeigu perdavimo sistemos operatoriai nėra vertikalios integracijos įmonės padalinys.

5. Laikoma, kad 1 dalies a punkte nustatytas įpareigojimas yra įvykdytas tuo atveju, jeigu viena ar daugiau įmonių, kurioms nuosavybės teise priklauso perdavimo sistemos, įsteigia bendrąją įmonę, atliekančią atitinkamo perdavimo sistemos operatoriaus funkcijas vienoje ar daugiau valstybių narių. Jokia kita įmonė negali būti bendrosios įmonės padaliniu, jeigu tokia įmonė nebuvo pagal 13 straipsnį patvirtinta nepriklausomu sistemos operatoriumi arba nepriklausomu perdavimo operatoriumi V skyriaus taikymo tikslais.

6. Įgyvendinant šį straipsnį, jei 1 dalies b, c ir d punktuose nurodytas asmuo yra valstybė narė ar kitas viešasis subjektas, du atskiri viešieji subjektai, kontroliuojantys perdavimo sistemos operatorių ar perdavimo sistemą ir įmonę, atliekančią kurią nors iš gamybos ar tiekimo funkcijų, nėra laikomi tuo pačiu asmeniu ar asmenimis.

7. Valstybės narės užtikrina, kad nei perdavimo sistemos operatoriaus, kuris yra vertikalios integracijos įmonės padalinys, turima 16 straipsnyje nurodyta komerciniu požiūriu neskelbtina informacija, nei jo darbuotojai nebūtų perduodami įmonėms, atliekančioms kurias nors iš gamybos ar tiekimo funkcijų.

8. Jeigu 2009 m. rugsėjo 3 d. perdavimo sistema priklauso vertikalios integracijos įmonei, valstybė narė gali nuspręsti netaikyti 1 dalies.

Tokiu atveju atitinkama valstybė narė:

- a) paskiria nepriklausomą sistemos operatorių laikydamosi 13 straipsnio nuostatų; arba
- b) laikosi V skyriaus nuostatų.

9. Jeigu 2009 m. rugsėjo 3 d. perdavimo sistema priklauso vertikalios integracijos įmonei ir yra nustatyta tvarka, perdavimo sistemos operatoriumi garantuojanti daugiau faktinio nepriklausomumo nei V skyriaus nuostatos, valstybė narė gali nuspręsti 1 dalies netaikyti.

10. Prieš įmonę patvirtinant ir paskiriant perdavimo sistemos operatoriumi pagal šio straipsnio 9 dalį, ji sertifikuojama taikant šios direktyvos 10 straipsnio 4, 5 ir 6 dalyse ir Reglamento (EB) Nr. 714/2009 3 straipsnyje nustatytas procedūras, pagal kurias Komisija patikrina, ar esama tvarka perdavimo sistemos operatoriumi aiškiai garantuoja daugiau faktinio nepriklausomumo nei V skyriaus nuostatos.

⁽¹⁾ Žr. šio Oficialiojo leidinio p. 94.

11. Vertikali integracijos įmonėms, kurioms nuosavybės teise priklauso perdavimo sistema, jokių atvejų netrukdoma imtis veiksmų, kad jos galėtų laikytis 1 dalies nuostatų.

12. Įmonės, atliekančios kurią nors iš gamybos ar tiekimo funkcijų, jokių būdu negali turėti galimybės tiesiogiai ar netiesiogiai kontroliuoti atskirtų perdavimo sistemos operatorių valstybėse narėse, kurios taiko 1 dalį, ar turėti kokių nors teisių jų atžvilgiu.

10 straipsnis

Perdavimo sistemos operatorių paskyrimas ir sertifikavimas

1. Prieš patvirtinant ir paskiriant įmonę perdavimo sistemos operatoriumi, ji turi būti sertifikuojama taikant šio straipsnio 4, 5 ir 6 dalyse bei Reglamento (EB) Nr. 714/2009 3 straipsnyje nustatytas procedūras.

2. Įmonės, kurioms nuosavybės teise priklauso perdavimo sistema ir kurioms nacionalinė reguliavimo institucija, taikydama toliau nurodytą sertifikavimo procedūrą, išdavė sertifikatą, patvirtinantį, kad tos įmonės atitinka 9 straipsnio reikalavimus, valstybės narės patvirtina ir paskiria perdavimo sistemos operatoriais. Apie perdavimo sistemos operatorių paskyrimą pranešama Komisijai ir paskelbiama *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

3. Perdavimo sistemos operatoriai reguliavimo institucijai praneša apie visus numatytus sandorius, kuriuos gali reikėti iš naujo įvertinti, ar jie atitinka 9 straipsnio reikalavimus.

4. Reguliavimo institucijos prižiūri, ar perdavimo sistemos operatoriai nuolat laikosi 9 straipsnio reikalavimų. Siekdamas užtikrinti tokį laikymąsi jos pradeda sertifikavimo procedūrą:

- a) gavusios perdavimo sistemos operatoriaus pranešimą pagal 3 dalį;
- b) savo iniciatyva, jeigu jos sužino, kad dėl numatyto teisių pakeitimo ar poveikio perdavimo sistemos savininkams arba perdavimo sistemos operatoriams gali būti pažeistas 9 straipsnis, arba jeigu jos turi pagrindo manyti, jog toks pažeidimas jau buvo padarytas; arba
- c) gavusios pagrįstą Komisijos prašymą.

5. Reguliavimo institucijos priima sprendimą dėl perdavimo sistemos operatoriaus sertifikavimo per keturių mėnesių laikotarpį nuo perdavimo sistemos operatoriaus pranešimo arba nuo Komisijos prašymo pateikimo dienos. Pasibaigus tam laikotarpiui laikoma, kad sertifikatas išduotas. Oficialus arba numanomas reguliavimo institucijos sprendimas įsigalioja tik užbaigus 6 dalyje nustatytą procedūrą.

6. Apie oficialų arba numanomą sprendimą dėl perdavimo sistemos operatoriaus sertifikavimo reguliavimo institucija nedelsdama praneša Komisijai kartu pateikdama visą svarbią su tuo sprendimu susijusią informaciją. Komisija imasi veiksmų Reglamento (EB) Nr. 714/2009 3 straipsnyje nustatyta tvarka.

7. Reguliavimo institucijos ir Komisija perdavimo sistemos operatorių ir įmonių, atliekančių kurią nors iš gamybos ar tiekimo funkcijų, gali prašyti pateikti visą informaciją, kuri reikalinga šiame straipsnyje nustatytoms jų užduotims atlikti.

8. Reguliavimo institucijos ir Komisija išsaugo komerciniu požiūriu neskelbtinos informacijos konfidencialumą.

11 straipsnis

Su trečiosiomis šalimis susijęs sertifikavimas

1. Jeigu perdavimo sistemos savininkas arba perdavimo sistemos operatorius, kuriuos kontroliuoja asmuo ar asmenys iš trečiosios šalies ar trečiųjų šalių, prašo atlikti sertifikavimą, reguliavimo institucija apie tai praneša Komisijai.

Reguliavimo institucija taip pat nedelsdama praneša Komisijai apie aplinkybes, kurių rezultatas būtų tas, kad asmuo ar asmenys iš trečiosios šalies ar trečiųjų šalių įgytų perdavimo sistemos ar perdavimo sistemos operatoriaus kontrolę.

2. Perdavimo sistemos operatorius praneša reguliavimo institucijai apie aplinkybes, kurių rezultatas būtų tas, kad asmuo ar asmenys iš trečiosios šalies ar trečiųjų šalių įgytų perdavimo sistemos ar perdavimo sistemos operatoriaus kontrolę.

3. Reguliavimo institucija priima sprendimo dėl perdavimo sistemos operatoriaus sertifikavimo projektą per keturis mėnesius nuo perdavimo sistemos operatoriaus pranešimo dienos. Ji atsisako išduoti sertifikatą, jei neįrodoma:

- a) kad atitinkamas subjektas laikosi 9 straipsnio reikalavimų; ir
- b) reguliavimo institucijai arba kitai valstybės narės paskirtai kompetentingai institucijai, kad sertifikato išdavimas nesukels pavojaus energijos tiekimo valstybei narei ir Bendrijai saugumui. Svarstydamas šį klausimą reguliavimo institucija arba kita taip paskirta kompetentinga institucija atsižvelgia į:
 - i) Bendrijos teises ir pareigas tos trečiosios šalies atžvilgiu, kurios numatytos pagal tarptautinę teisę, įskaitant bet koki susitarimą, sudarytą su viena ar daugiau trečiųjų šalių, kurio Šalis yra Bendrija ir kuriame nagrinėjami energijos tiekimo saugumo klausimai;

- ii) valstybės narės teises ir pareigas tos trečiosios šalies atžvilgiu, kurios numatytos pagal su ja sudarytus susitarimus, jei jie atitinka Bendrijos teisę; ir
- iii) konkrečius to atvejo faktus bei aplinkybes ir į atitinkamą trečiąją šalį.
4. Reguliavimo institucija nedelsdama praneša Komisijai apie sprendimą ir kartu pateikia visą svarbią su tuo sprendimu susijusią informaciją.
5. Valstybės narės numato, kad reguliavimo institucija arba paskirta kompetentinga institucija, nurodyta 3 dalies b punkte, prieš reguliavimo institucijai priimant sprendimą dėl sertifikavimo turi prašyti Komisijos nuomonės dėl to, ar:
- a) atitinkamas subjektas laikosi 9 straipsnio reikalavimų; ir
- b) išdavus sertifikatą nekils pavojus energijos tiekimo Bendrijai saugumui.
6. Komisija 5 dalyje nurodytą prašymą nagrinėja iš karto, kai tik jį gauna. Per dviejų mėnesių laikotarpį nuo prašymo gavimo dienos ji pateikia savo nuomonę nacionalinei reguliavimo institucijai arba, jei prašymą pateikė paskirta kompetentinga institucija – tai institucijai.
- Rengdama nuomonę, Komisija gali prašyti, kad Agentūra, atitinkama valstybė narė ir suinteresuotosios šalys pateiktų savo nuomones. Jeigu Komisija pateikia tokį prašymą, dviejų mėnesių laikotarpis pratęsiamas dviem mėnesiais.
- Jei per pirmoje ir antroje pastraipose nurodytą laikotarpį Komisija nepriima nuomonės, laikoma, kad ji neprieštarauja reguliavimo institucijos sprendimui.
7. Vertindama, ar dėl asmens arba asmenų iš trečiosios šalies ar trečiųjų šalių vykdomos kontrolės kils pavojus energijos tiekimo Bendrijai saugumui, Komisija atsižvelgia į:
- a) konkrečius to atvejo faktus ir atitinkamą trečiąją šalį ar trečiąsias šalis; ir
- b) Bendrijos teises ir pareigas tos trečiosios šalies ar trečiųjų šalių atžvilgiu, kurios numatytos pagal tarptautinę teisę ir susitarimą, sudarytą su viena ar daugiau trečiųjų šalių, kurio Šalis yra Bendrija ir kuriame nagrinėjami tiekimo saugumo klausimai.
8. Nacionalinė reguliavimo institucija per dviejų mėnesių laikotarpį nuo 6 dalyje nurodyto laikotarpio pabaigos priima galutinį sprendimą dėl sertifikavimo. Priimdama galutinį sprendimą, nacionalinė reguliavimo institucija kuo labiau atsižvelgia į Komisijos nuomonę. Bet kuriuo atveju valstybės narės turi teisę atsiskaityti išduoti sertifikatą, jei jį išdavus kiltų pavojus valstybės narės energijos tiekimo saugumui arba kitos valstybės narės energijos

tiekimo saugumui. Jei valstybė narė yra paskyrusi kitą kompetentingą instituciją vertinimui pagal 3 dalies b punktą atlikti, ji gali reikalauti, kad nacionalinė reguliavimo institucija priimtų galutinį savo sprendimą laikydamosi tos kompetentingos institucijos įvertinimo. Galutinis nacionalinės reguliavimo institucijos sprendimas ir Komisijos nuomonė skelbiami kartu. Kai galutinis sprendimas skiriasi nuo Komisijos nuomonės, atitinkama valstybė narė kartu su tuo sprendimu pateikia ir paskelbia tokio sprendimo pagrindimą.

9. Jokia šio straipsnio nuostata neturi įtakos valstybių narių teisei pagal Bendrijos teisę vykdyti nacionalinę teisinę kontrolę, kad būtų apsaugoti teisėti visuomenės saugumo interesai.

10. Komisija gali priimti gaires, išsamiai nustatančias procedūrą, kurios turi būti laikomasi taikant šį straipsnį. Šios priemonės, skirtos iš dalies pakeisti neesmines šios direktyvos nuostatas ją papildant, tvirtinamos pagal 46 straipsnio 2 dalyje nurodytą reguliavimo procedūrą su tikrinimu.

11. Šis straipsnis, išskyrus 3 dalies a punktą, taip pat taikomas toms valstybėms narėms, kurioms pagal 44 straipsnį taikoma leidžianti nukrypti nuostata.

12 straipsnis

Perdavimo sistemos operatorių užduotys

Kiekvienas perdavimo sistemos operatorius:

- a) užtikrina ilgalaikį sistemos pajėgumą tenkinti pagrįstus elektros energijos perdavimo poreikius, saugią, patikimą ir efektyvių perdavimo sistemų eksploatavimą, techninę priežiūrą ir plėtrą ekonominėmis sąlygomis bei deramai atsižvelgdamas į aplinką;
- b) numato atitinkamas priemones, kurių reikia įpareigojimams dėl paslaugų vykdyti;
- c) prisideda užtikrinant tiekimo saugumą naudodamas tinkamus perdavimo pajėgumus ir remdamasis sistemos patikimumu;
- d) valdo elektros energijos srautus sistemoje atsižvelgdamas į mainus su kitomis jungtinėmis sistemomis. Tuo tikslu perdavimo sistemos operatorius turi užtikrinti elektros energijos sistemos saugumą, patikimumą ir efektyvumą bei, atsižvelgdamas į tai, užtikrinti galimybę naudotis visomis reikalingomis papildomomis paslaugomis, įskaitant tas, kurios teikiamos reaguojant į paklausą, jeigu tokios galimybės užtikrinimas nepriklauso nuo kitos perdavimo sistemos, su kuria sujungta jo sistema;
- e) pateikia kitos sistemos, su kuria sujungta jo sistema, operatoriui pakankamai informacijos, kad būtų užtikrinamas saugus ir efektyvus jungtinės sistemos eksploatavimas, koordinuojama jos plėtra bei sąveika;

- f) užtikrina sistemos naudotojų ar sistemos naudotojų grupių nediskriminavimą, ypač savo susijusių įmonių naudai;
- g) teikia sistemos naudotojams informaciją, kuri jiems reikalinga efektyviai prieigai prie sistemos; ir
- h) renka perkrovos valdymo mokesčius ir sumas, mokėtinas pagal Reglamento (EB) Nr. 714/2009 13 straipsnyje nustatytą perdavimo sistemos operatorių tarpusavio kompensavimo mechanizmą, suteikia trečiajai šaliai prieigą ir ją valdo bei pateikia išsamius paaiškinimus, kai tokia prieiga, kurią kontroliuoja nacionalinės reguliavimo institucijos, nesuteikiama; perdavimo sistemos operatoriai, atlikdami šiame straipsnyje nustatytas užduotis, visų pirma lengvina rinkos integraciją.

13 straipsnis

Nepriklausomas sistemos operatorius

1. Jeigu 2009 m. rugsėjo 3 d. perdavimo sistema priklauso vertikalios integracijos įmonei, valstybės narės gali nuspręsti netaikyti 9 straipsnio 1 dalies ir perdavimo sistemos savininko siūlymu paskirti nepriklausomą sistemos operatorių. Tokį paskyrimą tvirtina Komisija.

2. Valstybė narė nepriklausomą sistemos operatorių gali patvirtinti ir paskirti tik tuo atveju, jeigu:

- a) kandidatas į operatorius įrodė, kad atitinka 9 straipsnio 1 dalies b, c ir d punktų reikalavimus;
- b) kandidatas į operatorius įrodė, kad turi reikiamų finansinių, techninių, materialinių ir žmogiškųjų išteklių užduotims pagal 12 straipsnį vykdyti;
- c) kandidatas į operatorius įsipareigoja laikytis dešimties metų tinklo plėtros plano, kurio priežiūrą vykdo reguliavimo institucija;
- d) perdavimo sistemos savininkas įrodė, kad gali vykdyti savo įsipareigojimus pagal 5 dalį. Tuo tikslu jis pateikia visus sutarčių su įmone kandidate ir bet kuriuo kitu atitinkamu subjektu projektus; ir
- e) kandidatas į operatorius įrodė, kad gali vykdyti savo įsipareigojimus pagal Reglamentą (EB) Nr. 714/2009, įskaitant bendradarbiavimą su perdavimo sistemos operatoriais Europos ir regionų lygmeniu.

3. Įmonės, kurioms reguliavimo institucija išdavė sertifikatą, patvirtinantį, kad jos atitinka 11 straipsnio ir šio straipsnio 2 dalies reikalavimus, valstybės narės patvirtina ir paskiria nepriklausomais sistemos operatoriais. Taikoma arba šios direktyvos 10 straipsnyje ir Reglamento (EB) Nr. 714/2009 straipsnyje, arba šios direktyvos 11 straipsnyje nustatyta sertifikavimo procedūra.

4. Kiekvienas nepriklausomas sistemos operatorius yra atsakingas už prieigos suteikimą trečiajai šaliai ir už tokios prieigos valdymą, įskaitant prieigos mokesčio, perkrovos mokesčių ir mokėjimų, mokamų pagal Reglamento (EB) Nr. 714/2009 13 straipsnyje nustatytą perdavimo sistemos operatorių tarpusavio kompensavimo mechanizmą, surinkimą, taip pat už perdavimo sistemos eksploatavimą, techninę priežiūrą ir plėtrą bei ilgalaikio sistemos pajėgumo tenkinti pagristą paklausą užtikrinimą planuojant investicijas. Plėtodamas perdavimo sistemą nepriklausomas sistemos operatorius yra atsakingas už planavimą (įskaitant leidimų išdavimo tvarką), naujos infrastruktūros statybą ir jos atidavimą eksploatuoti. Šiuo tikslu nepriklausomas sistemos operatorius atlieka perdavimo sistemos operatoriaus funkcijas taip, kaip nustatyta šiame skyriuje. Perdavimo sistemos savininkas neatsako už prieigos suteikimą trečiajai šaliai ir tokios prieigos valdymą ar už investavimo planavimą.

5. Jeigu paskiriamas nepriklausomas sistemos operatorius, perdavimo sistemos savininkas:

- a) visapusiškai bendradarbiauja su nepriklausomu sistemos operatoriumi ir teikia paramą jam vykdam savo užduotis, be kita ko, visų pirma teikia visą reikiamą informaciją;
- b) finansuoja investicijas, dėl kurių nusprendžia nepriklausomas sistemos operatorius ir kurias patvirtina reguliavimo institucija, arba sutinka, kad jas finansuotų bet kuri suinteresuota šalis, įskaitant nepriklausomą sistemos operatorių. Atitinkamas finansavimo priemonės patvirtina reguliavimo institucija. Prieš patvirtindama jas, reguliavimo institucija konsultuojasi su perdavimo sistemos savininku ir kitomis suinteresuotomis šalimis;
- c) prisiima atsakomybę, susijusią su tinklo turtu, išskyrus atsakomybės dalį, susijusią su nepriklausomo sistemos operatoriaus užduotimis; ir
- d) užtikrina, kad būtų sudarytos palankesnės sąlygos finansuoti bet kokią tinklo plėtrą, išskyrus investavimą tuo atveju, jeigu pagal b punktą jis sutiko, kad finansuotų bet kokia suinteresuota šalis, įskaitant nepriklausomą sistemos operatorių.

6. Glaudžiai bendradarbiaujant su reguliavimo institucija atitinkamai nacionalinei konkurencijos institucijai suteikiami visi reikiami įgaliojimai veiksmingai prižiūrėti, ar perdavimo sistemos savininkas laikosi 5 dalyje jam nustatytų įpareigojimų.

14 straipsnis

Perdavimo sistemos savininkų veiklos rūšių atskyrimas

1. Jeigu buvo paskirtas nepriklausomas sistemos operatorius, perdavimo sistemos savininkas, kuris yra vertikalios integracijos įmonės padalinys, bent teisinės formos, organizacinės struktūros ir sprendimų priėmimo tvarkos požiūriu turi būti nepriklausomas nuo kitų veiklos rūšių, nesusijusių su perdavimu.

2. Siekiant užtikrinti 1 dalyje nurodytą perdavimo sistemos savininko nepriklausomumą, taikomi šie būtinausi kriterijai:

- a) asmenys, atsakingi už perdavimo sistemos savininko valdymą, neturi priklausyti integruotos elektros energijos įmonės, tiesiogiai ar netiesiogiai atsakingos už kasdienę elektros energijos gamybos, skirstymo ir tiekimo veiklą, organizacinei struktūrai;
- b) imamasi tinkamų priemonių siekiant užtikrinti, kad į atsakingų už perdavimo sistemos savininko valdymą asmenų profesinius interesus būtų atsižvelgiama taip, kad jiems būtų užtikrinta galimybė veikti savarankiškai; ir
- c) perdavimo sistemos savininkas parengia atitikties programą, nustatančią priemones, kurios taikomos siekiant užkirsti kelią diskriminaciniam elgesiui, bei užtikrina tinkamo jos įgyvendinimo priežiūrą. Atitikties programoje nustatomos konkrečios darbuotojų pareigos tiems tikslams pasiekti. Už atitikties programos įgyvendinimo priežiūrą atsakingas asmuo ar įstaiga reguliavimo institucijai pateikia metinę ataskaitą, kurioje nurodo taikytas priemones ir ši ataskaita paskelbiama.

3. Komisija gali priimti gaires, kuriomis siekiama užtikrinti, kad perdavimo sistemos savininkas visiškai ir veiksmingai laikytųsi šio straipsnio 2 dalies. Tos priemonės, skirtos iš dalies pakeisti neesmines šios direktyvos nuostatas ją papildant, tvirtinamos pagal 46 straipsnio 2 dalyje nurodytą reguliavimo procedūrą su tikrinimu.

15 straipsnis

Dispečerinis valdymas ir balansavimas

1. Nepažeidžiant sutartinių elektros energijos tiekimo įpareigojimų, įskaitant konkurso sąlygose numatytus įpareigojimus, perdavimo sistemos operatorius, kai jis privalo atlikti tokią funkciją, yra atsakingas už jo teritorijoje esančių gamybos įrenginių dispečerinį valdymą ir jungiamųjų linijų su kitomis sistemomis naudojimo nustatymą.

2. Gamybos įrenginių dispečerinis valdymas ir jungiamųjų linijų naudojimas nustatomi remiantis kriterijais, kuriuos patvirtina kompetentingos nacionalinės reguliavimo institucijos ir kurie turi būti objektyvūs, paskelbti ir taikomi nediskriminaciniu būdu, užtikrinant tinkamą elektros energijos vidaus rinkos veikimą. Kriterijuose atsižvelgiama į elektros energijos, kuri tiekama iš turimų gamybos įrenginių ar jungiamųjų linijų, ekonominę pirmumo teisę bei į techninius sistemos apribojimus.

3. Valstybė narė reikalauja, kad sistemos operatoriai gamybos įrenginių, naudojančių atsinaujinančius energijos išteklius, dispečerinį valdymą vykdytų atsižvelgdami į Direktyvos 2009/28/EB 16 straipsnį. Be to, ji gali reikalauti, kad sistemos operatorius, vykdydamas gamybos įrenginių dispečerinį valdymą, pirmenybę teiktų gamybos įrenginiams, kurie gamina bendrą šilumos ir elektros energiją.

4. Valstybė narė, siekdama užtikrinti tiekimo saugumą, gali nustatyti, kad pirmenybė būtų teikiama gamybos įrenginių, kuriems naudojami vietiniai pirminiai energijos šaltiniai neviršijant 15 % visos pirminės energijos kiekio, reikalingo atitinkamoje valstybėje narėje suvartojamai elektros energijai pagaminti per kalendorinius metus, valdymui.

5. Reguliavimo institucijos, jei taip nusprendžia valstybės narės, arba valstybės narės reikalauja, kad perdavimo sistemos operatoriai laikytųsi būtinausių perdavimo sistemos, įskaitant sujungimo pajėgumą, techninės priežiūros ir plėtros standartų.

6. Perdavimo sistemos operatoriai perka elektros energiją, kuri naudojama jų sistemoje patiriamiems energijos nuostoliams padengti ir atsarginiams pajėgumams sukaupti, laikydamiesi skaidrios, nediskriminacinės, rinkos veikimu pagrįstos tvarkos visais atvejais, kai jie privalo atlikti tokią funkciją.

7. Perdavimo sistemos operatorių priimtos taisyklės, skirtos elektros energijos sistemai subalansuoti, turi būti objektyvios, skaidrios ir nediskriminacinės, įskaitant taisykles, reglamentuojančias jų tinklų sistemos naudotojų apmokestinimą už energijos disbalansą. Sąlygos, kuriomis remdamosi perdavimo sistemos operatoriai teikia tokias paslaugas, įskaitant taisykles ir tarifus, nustatomos nediskriminuojant bei atsižvelgiant į išlaidas, taikant 37 straipsnio 6 dalį atitinkančią metodiką, ir jos paskelbiamos.

16 straipsnis

Perdavimo sistemos operatoriams ir perdavimo sistemos savininkams taikomi konfidencialumo reikalavimai

1. Nepažeisdamas 30 straipsnio ar bet kurios kitos teisinės prievolės atskleisti informaciją kiekvienas perdavimo sistemos operatorius ir kiekvienas perdavimo sistemos savininkas išsaugo komerciniu požiūriu neskelbtinos informacijos, gautos vykdant savo veiklą, konfidencialumą ir pasirūpina, kad informacija apie jų pačių veiklą, kurią atskleidus gali būti suteiktas komercinis pranašumas, nebūtų skelbiama diskriminuojant. Visų pirma jis neatskleidžia jokios komerciniu požiūriu neskelbtinos informacijos kitiems įmonės padaliniais, nebent tokia informacija reikalinga verslo sandoriui atlikti. Siekiant užtikrinti griežtą informacijos atskyrimo taisyklių laikymąsi, valstybės narės užtikrina, kad perdavimo sistemos savininkas ir kiti įmonės padaliniai nesinaudotų bendromis tarnybomis, pvz., bendromis teisės tarnybomis, išskyrus vykdant išimtinai administracines arba su informacinėmis technologijomis (toliau – IT) susijusias funkcijas.

2. Susijusioms įmonėms parduodant ar perkant elektros energiją, perdavimo sistemos operatoriai nenaudoja ne pagal paskirtį komerciniu požiūriu neskelbtinos informacijos, gautos iš trečiųjų šalių, suteikdami joms prieigą prie sistemos arba derėdamiesi dėl tokios prieigos.

3. Skelbiama informacija, būtina veiksmingai konkurencijai ir veiksmingam rinkos veikimui užtikrinti. Tas įpareigojimas nepažeidžia reikalavimo užtikrinti komerciniu požiūriu neskelbtinos informacijos konfidencialumą.

V SKYRIUS

NEPRIKLAUSOMAS PERDAVIMO OPERATORIUS

17 straipsnis

Turtas, įranga, personalas ir tapatybė

1. Perdavimo sistemos operatoriai turi turėti visus žmogiškuosius, techninius, materialinius ir finansinius išteklius, kurių reikia jų įsipareigojimams pagal šią direktyvą įgyvendinti ir užsiimti elektros energijos perdavimo veikla, visų pirma:

- a) elektros energijos perdavimo veiklai būtinas turtas, įskaitant perdavimo sistemą, yra perdavimo sistemos operatoriaus nuosavybė;
- b) elektros energijos perdavimo veiklai, įskaitant visų įmonės užduočių atlikimą, būtiną personalą įdarbina perdavimo sistemos operatorius;
- c) vieno vertikalios integracijos įmonės padalinio personalo nuoma ir paslaugų teikimas kitiems vertikalios integracijos įmonės padaliniais yra draudžiamas. Tačiau perdavimo sistemos operatorius gali teikti paslaugas vertikalios integracijos įmonei tol, kol:
 - i) tų paslaugų teikimas nediskriminuoja sistemos naudotojų, paslaugos yra prieinamos visiems sistemos naudotojams tokiomis pačiomis sąlygomis ir gamybos arba tiekimo srityje neapriboja konkurencijos, neiškreipia jos arba neužkerta jai kelio; ir
 - ii) tų paslaugų teikimo sąlygas patvirtino reguliavimo institucija;
- d) nepažeidžiant priežiūros organo sprendimų pagal 20 straipsnį, atitinkamus finansinius išteklius būsimiems investiciniams projektams ir (arba) išteklius, skirtus esamam turtui pakeisti, vertikalios integracijos įmonė skiria perdavimo sistemos operatoriumi laikui, gavusi atitinkamą perdavimo sistemos operatoriaus prašymą.

2. Be 12 straipsnyje išvardytų užduočių, elektros energijos perdavimo veikla apima bent šias užduotis:

- a) perdavimo sistemos operatoriaus atstovavimą ir ryšių su trečiosiomis šalimis bei reguliavimo institucijomis palaikymą;
- b) atstovavimą perdavimo sistemos operatoriumi Europos elektros energijos perdavimo sistemos operatorių tinkle (ENTSO-E);
- c) prieigos suteikimą trečiosioms šalims nediskriminuojant sistemos naudotojų ar sistemos naudotojų grupių ir tokios prieigos valdymą;
- d) su perdavimo sistema susijusių mokesčių, įskaitant prieigos mokesčius, balansavimo mokesčius už papildomas paslaugas, pavyzdžiui, paslaugų pirkimą (balansavimo sąnaudos, energijos nuostoliai) rinkimą;
- e) saugios, veiksmingos ir ekonomiškios perdavimo sistemos eksploatavimą, priežiūrą ir plėtojimą;
- f) investicijų planavimą, užtikrinant ilgalaikį sistemos pajėgumą tenkinti pagrįstą paklausą ir garantuojant tiekimo saugumą;
- g) atitinkamų bendrų įmonių, įskaitant bendras įmones su vienu ar daugiau perdavimo sistemos operatorių, energijos biržų ir kitų svarbių dalyvių kūrimą, siekiant tikslų – plėtoti regioninių rinkų kūrimą arba sudaryti palankesnes sąlygas liberalizavimo procesui; ir
- h) visas verslo paslaugas, įskaitant teisinės paslaugas, apskaitą ir IT paslaugas.

3. Perdavimo sistemos operatorių įsisteigimo teisinė forma yra tokia, kaip nurodyta Tarybos direktyvos 68/151/EEB ⁽¹⁾ 1 straipsnyje.

4. Užtikrindamas bendrą tapatybę, teikdamas informaciją, kurdamas prekės ženklą ir vykdydamas veiklą savo patalpose perdavimo sistemos operatorius nesukuria painiavos dėl vertikalios integracijos įmonės ar bet kurio jos padalinio atskiros tapatybės.

5. Perdavimo sistemos operatorius nesidalija IT sistemomis ar įranga, fizinėmis patalpomis ir prieigos apsaugos sistemomis su jokia vertikalios integracijos įmonės padaliniu, taip pat nesinaudoja tų pačių konsultantų ar išorės rangovų paslaugomis IT sistemų ar įrangos ir prieigos apsaugos sistemų srityje.

6. Perdavimo sistemos operatorių sąskaitų auditą atlieka kitas nei vertikalios integracijos įmonės ar bet kurio jos padalinio auditą atliekantis auditorius.

⁽¹⁾ 1968 m. kovo 9 d. Pirmoji Tarybos direktyva 68/151/EEB dėl apsaugos priemonių, kurių valstybės narės, siekdamos suvienodinti tokias apsaugos priemones visoje Bendrijoje, reikalauja iš Sutarties 58 straipsnio antroje pastraipoje apibrėžtų bendrovių, jų narių ir kitų interesų apsaugai, koordinavimo (OL L 65, 1968 3 14, p. 8).

18 straipsnis

Perdavimo sistemos operatoriaus nepriklausomumas

1. Nedarant poveikio pagal 20 straipsnį įsteigto priežiūros organo sprendimams, perdavimo sistemos operatorius turi:
 - a) faktinę teisę nepriklausomai nuo vertikalios integracijos įmonės priimti sprendimus dėl perdavimo sistemos eksploatavimui, priežiūrai ar plėtojimui reikalingo turto; ir
 - b) įgaliojimą didinti lėšas kapitalo rinkoje, visų pirma skolindamasis ir didindamas kapitalą.
2. Perdavimo sistemos operatorius visuomet veikia taip, kad užtikrintų pakankamai išteklių, kurių jam reikia perdavimo veiklai tinkamai bei veiksmingai vykdyti ir veiksmingai, saugiai bei ekonomiškai perdavimo sistemai plėtoti bei prižiūrėti.
3. Gamybos ar tiekimo funkcijas atliekančios vertikalios integracijos įmonės pavaldžiosios įmonės negali būti tiesioginės arba netiesioginės perdavimo sistemos operatoriaus akcininkės. Perdavimo sistemos operatorius negali būti jokios vertikalios integracijos įmonės pavaldžiosios įmonės, vykdančios gamybos arba tiekimo funkcijas, tiesioginis arba netiesioginis akcininkas ar gauti iš tos pavaldžiosios įmonės dividendus arba bet kurią kitą finansinę naudą.
4. Perdavimo sistemos operatoriaus bendra valdymo struktūra ir įstatai užtikrina faktinį perdavimo sistemos operatoriaus nepriklausomumą pagal šio skyriaus nuostatas. Vertikalios integracijos įmonė negali tiesiogiai arba netiesiogiai nustatyti perdavimo sistemos operatoriaus konkurencinio elgesio, susijusio su perdavimo sistemos operatoriaus kasdiene veikla ir tinklo valdymu arba su veikla, būtina dešimties metų tinklo plėtos planui parengti pagal 22 straipsnį.
5. Vykdydami savo užduotis, nurodytas šios direktyvos 12 straipsnyje ir 17 straipsnio 2 dalyje, ir laikydamiesi Reglamento (EB) Nr. 714/2009 14, 15 ir 16 straipsnių, perdavimo sistemos operatoriai nediskriminuoja asmenų ar subjektų ir gamybos ar tiekimo srityse neapriboja konkurencijos, neiškreipia jos ir neužkertą jai kelio.
6. Visi vertikalios integracijos įmonės ir perdavimo sistemos operatoriaus komerciniai ir finansiniai ryšiai, įskaitant perdavimo sistemos operatoriaus teikiamas paskolas vertikalios integracijos įmonei, turi atitikti rinkos sąlygas. Perdavimo sistemos operatoriaus saugo išsamius duomenis apie tokius komercinius bei finansinius ryšius ir paprašius pateikia juos reguliavimo institucijai.
7. Perdavimo sistemos operatorius teikia reguliavimo institucijai tvirtinti visus komercinius ir finansinius susitarimus su vertikalios integracijos įmone.

8. Perdavimo sistemos operatorius informuoja reguliavimo instituciją apie 17 straipsnio 1 dalies d punkte nurodytus finansinius išteklius, kurie gali būti skirti būsimiems investiciniams projektams ir (arba) esamo turto pakeitimui.

9. Vertikalios integracijos įmonė susilaiko nuo visų veiksmų, kurie perdavimo sistemos operatoriumi sukliudytų vykdyti šiame skyriuje nustatytas jo pareigas ar turėtų jų vykdymui įtakos, ir nereikalauja, kad perdavimo sistemos operatorius, vykdydamas tas pareigas, prašytų vertikalios integracijos įmonės leidimo.

10. Įmonę, kuriai reguliavimo institucija yra išdavusi sertifikata, kad ji atitinka šio skyriaus reikalavimus, atitinkama valstybė narė patvirtina ir paskiria perdavimo sistemos operatoriumi. Taip komarba arba šios direktyvos 10 straipsnyje ir Reglamento (EB) Nr. 714/2009 3 straipsnyje, arba šios direktyvos 11 straipsnyje nustatyta sertifikavimo procedūra.

19 straipsnis

Perdavimo sistemos operatoriaus personalo ir atliekamo valdymo nepriklausomumas

1. Sprendimus dėl už perdavimo sistemos operatoriaus valdymą atsakingų asmenų ir (arba) jo administracinių organų narių skyrimo bei įgaliojimų pratęsimo, darbo sąlygų, įskaitant atlyginimą, ir kadencijos pabaigos priima pagal 20 straipsnį paskirtas perdavimo sistemos operatoriaus priežiūros organas.
 2. Reguliavimo institucijai pranešama asmenų, kuriuos priežiūros organas pasiūlė paskirti už perdavimo sistemos operatoriaus vykdomąjį valdymą atsakingais asmenimis ir (arba) jo administracinių organų nariais arba pratęsti jų įgaliojimus, vardai ir pavardės, kadencijos sąlygos, trukmė ir pabaiga, taip pat siūlomų sprendimų nutraukti tokią kadenciją motyvai. Tos 1 dalyje nurodytos sąlygos ir sprendimai tampa privalomi tik tuo atveju, jei per tris savaites nuo pranešimo dienos reguliavimo institucija nepareiškė prieštaravimo.
- Reguliavimo institucija gali prieštarauti 1 dalyje nurodytiems sprendimams, jeigu:
- a) iškyla abejonių dėl paskirto už valdymą atsakingo asmens ir (arba) administracinių organų nario profesinio nepriklausomumo; arba
 - b) pirmalaikio kadencijos nutraukimo atveju iškyla abejonių dėl tokio pirmalaikio nutraukimo pagrindimo.
3. Trejų metų laikotarpiu prieš už perdavimo sistemos operatoriaus valdymą atsakingų asmenų ir (arba) jo administracinių organų narių, kuriems taikoma ši dalis, paskyrimą jie neina tiesiogiai ar netiesiogiai profesinių pareigų vertikalios integracijos įmonėje arba neturi joje profesinės atsakomybės, interesų ar verslo ryšių su ja arba bet kuriuo jos padaliniu, arba kontrolinį akcijų paketą turinčiais akcininkais, išskyrus perdavimo sistemos operatoriumi.

4. Už perdavimo sistemos operatoriaus valdymą atsakingi asmenys ir (arba) jo administracinių organų nariai bei darbuotojai tiesiogiai ar netiesiogiai neina profesinių pareigų jokiame kitame vertikalioms integracijos įmonės padalinyje arba neturi jame profesinės atsakomybės, interesų ar verslo ryšių su juo arba jo kontrolinį akcijų paketą turinčiais akcininkais.

5. Už perdavimo sistemos operatoriaus valdymą atsakingi asmenys ir (arba) jo administracinių organų nariai bei darbuotojai tiesiogiai ar netiesiogiai neturi jokių interesų jokiame vertikalioms integracijos įmonės padalinyje ar negauna iš jo finansinės naudos, išskyrus interesus ir finansinę naudą, susijusius su perdavimo sistemos operatoriumi. Jų atlyginimas nepriklauso nuo vertikalioms integracijos įmonės veiklos ar rezultatų, o tik nuo perdavimo sistemos operatoriaus veiklos ar rezultatų.

6. Už perdavimo sistemos operatoriaus valdymą atsakingų asmenų ir (arba) jo administracinių organų narių skundų dėl pirmalaikio jų kadencijos nutraukimo atžvilgiu užtikrinamos faktinės teisės reguliavimo institucijai pateikti apeliaciją.

7. Pasibaigus už perdavimo sistemos operatoriaus valdymą atsakingų asmenų ir (arba) jo administracinių organų narių kadencijai, šie asmenys ne trumpesnę kaip ketverių metų laikotarpį neturi eiti profesinių pareigų jokiame vertikalioms integracijos įmonės padalinyje, išskyrus perdavimo sistemos operatorių, arba turėti jame profesinės atsakomybės, interesų ar verslo santykių su juo arba jo kontrolinį akcijų paketą turinčiais akcininkais.

8. 3 dalis taikoma už perdavimo sistemos operatoriaus valdymą atsakingų asmenų ir (arba) jo administracinių organų narių daugumai.

Už perdavimo sistemos operatoriaus valdymą atsakingi asmenys ir (arba) jo administracinių organų nariai, kuriems netaikoma 3 dalis, bent šešių mėnesių laikotarpiu prieš jų paskyrimą neturi būti vykde valdymo ar kitos susijusios veiklos vertikalioms integracijos įmonėje.

Šios dalies pirmą pastraipą ir 4–7 dalys taikomos visiems asmenims, kurie dalyvauja vykdomajame valdyme, ir asmenims, kurie yra pastariesiems tiesiogiai atskaitingi su tinklo eksploatavimu, priežiūra ar plėtojimu susijusiais klausimais.

20 straipsnis

Priežiūros organas

1. Perdavimo sistemos operatorius turi priežiūros organą, kuris atsako už didelį poveikį perdavimo sistemos operatoriaus akcininkų turto vertei turinčių sprendimų priėmimą, visų pirma dėl metinių ir ilgesnės trukmės finansinių planų patvirtinimo, perdavimo sistemos operatoriaus išskolinimo lygio ir akcininkams skirstomų dividendų kiekio. Priežiūros organo kompetencijai priklausantys sprendimai neapima sprendimų, susijusių su perdavimo sistemos operatoriaus kasdiene veikla ir tinklo valdymu, ir

su veikla, kuri yra būtina dešimties metų tinklo plėtros planui parengti pagal 22 straipsnį.

2. Priežiūros organą sudaro vertikalioms integracijos įmonei atstovaujantys nariai, trečiosios šalies akcininkams atstovaujantys nariai ir, jei tai numatyta atitinkamuose valstybės narės teisės aktuose, kitoms suinteresuotoms šalims, pavyzdžiui, perdavimo sistemos operatoriaus darbuotojams, atstovaujantys nariai.

3. 19 straipsnio 2 dalies pirmą pastraipą ir 19 straipsnio 3–7 dalys taikomos ne mažiau kaip pusei (atėmus vieną) priežiūros organo narių.

19 straipsnio 2 dalies antros pastraipos b punktas taikomas visiems priežiūros organo nariams.

21 straipsnis

Atitikties programa ir už atitikties programos priežiūrą atsakingas pareigūnas

1. Valstybės narės užtikrina, kad perdavimo sistemos operatoriai nustatytų ir įgyvendintų atitikties programą, nustatančią priemones, kurios taikomos siekiant užkirsti kelią diskriminaciniam elgesiui, bei užtikrintų tinkamą atitikties tai programai stebėseną. Atitikties programoje nustatomos konkrečios darbuotojų pareigos tiems tikslams pasiekti. Ją tvirtina reguliavimo institucija. Nedarydamas įtakos nacionalinės reguliavimo institucijos įgaliojimams, atitiktį programai nepriklausomai stebi už atitikties programos priežiūrą atsakingas pareigūnas.

2. Priežiūros organas skiria už atitikties programos priežiūrą atsakingą pareigūną, kurį turi patvirtinti reguliavimo institucija. Reguliavimo institucija gali atsisakyti patvirtinti už atitikties programos priežiūrą atsakingą pareigūną tik dėl priežasčių, susijusių su nepriklausomumu ar profesinių gebėjimų stoka. Už atitikties programos priežiūrą atsakingu pareigūnu gali būti fizinis arba juridinis asmuo. Už atitikties programos priežiūrą atsakingam pareigūnui taikomos 19 straipsnio 2–8 dalys.

3. Už atitikties programos priežiūrą atsakingas pareigūnas atsako už:

- a) atitikties programos įgyvendinimo stebėseną;
- b) metinės ataskaitos rengimą, priemonių, taikytų siekiant įgyvendinti atitikties programą, nustatymą ir jos pateikimą reguliavimo institucijai;
- c) ataskaitų teikimą priežiūros organui ir rekomendacijų dėl atitikties programos ir jos įgyvendinimo teikimą;
- d) reguliavimo institucijos informavimą apie visus esminius pažeidimus, susijusius su atitikties programos įgyvendinimu; ir
- e) ataskaitų dėl vertikalioms integracijos įmonės ir perdavimo sistemos operatoriaus komercinių ir finansinių ryšių teikimą reguliavimo institucijai.

4. Už atitikties programos priežiūrą atsakingas pareigūnas pateikia reguliavimo institucijai siūlomus sprendimus dėl investicijų plano arba dėl individualių investicijų į tinklą. Jis juos pateikia ne vėliau, kai šiuos siūlomus sprendimus perdavimo sistemos operatoriaus vadovybė ir (arba) jo kompetentingas administracinis organas perduoda priežiūros organui.

5. Kai vertikalios integracijos įmonė visuotinio susirinkimo metu ar jos paskirtiems priežiūros organo nariams balsuojant sutrukdė priimti sprendimą, ir dėl to buvo užkirstas kelias investicijoms, kurios pagal dešimties metų tinklo plėtros planą turėjo būti padarytos per ateinančius trejus metus, arba šios investicijos buvo vilkinamos, už atitikties programos priežiūrą atsakingas pareigūnas apie tai praneša reguliavimo institucijai, kuri tokiu atveju imasi veiksmų pagal 22 straipsnį.

6. Už atitikties programos priežiūrą atsakingo pareigūno įgaliojimus ar įdarbinimą reglamentuojančias sąlygas, įskaitant jo kadencijos trukmę, tvirtina reguliavimo institucija. Tomis sąlygomis užtikrinamas už atitikties programos priežiūrą atsakingo pareigūno nepriklausomumas, įskaitant tai, kad jam suteikiami visi ištekliai, kurių reikia jo pareigoms atlikti. Už atitikties programą atsakingas pareigūnas savo kadencijos metu vertikalios integracijos įmonėje ar jos padalinyje negali eiti jokių kitų pareigų arba tiesiogiai ar netiesiogiai turėti verslo įsipareigojimų ar interesų su ja arba jos kontrolinį paketą turinčiais akcininkais.

7. Už atitikties programos priežiūrą atsakingas pareigūnas žodžiu arba raštu reguliariai teikia ataskaitas reguliavimo institucijai ir turi teisę žodžiu arba raštu reguliariai teikti ataskaitas perdavimo sistemos operatoriaus priežiūros organui.

8. Už atitikties programos priežiūrą atsakingas pareigūnas gali dalyvauti perdavimo sistemos operatoriaus vadovybės ar administracinių organų posėdžiuose, taip pat priežiūros organo posėdžiuose bei visuotiniame susirinkime. Už atitikties programos priežiūrą atsakingas pareigūnas dalyvauja visuose posėdžiuose, kuriuose sprendžiami šie klausimai:

- a) prieigos prie tinklo sąlygos, kaip apibrėžta Reglamente (EB) Nr. 714/2009, visų pirma susijusios su tarifais, trečiosios šalies prieigos paslaugomis, pajėgumų paskirstymu ir perkrovos valdymu, skaidrumu, subalansavimu bei antrinėmis rinkomis;
- b) projektai, kurių imtasi siekiant eksploatuoti, prižiūrėti ir plėtoti perdavimo sistemą, įskaitant sujungimą ir investicijas į sujungimą;
- c) perdavimo sistemos eksploatacijai būtinas energijos pirkimas ar pardavimas.

9. Už atitikties programos priežiūrą atsakingas pareigūnas prižiūri, ar perdavimo sistemos operatorius laikosi 16 straipsnio.

10. Už atitikties programos priežiūrą atsakingas pareigūnas gali naudotis visais atitinkamais duomenimis ir gali pateikti į perdavimo sistemos operatoriaus biurus bei savo užduotims atlikti naudojasi visa reikiama informacija.

11. Gavęs išankstinį reguliavimo institucijos pritarimą, priežiūros organas gali atleisti už atitikties programos priežiūrą atsakingą pareigūną. Pareikalavus reguliavimo institucijai, jis atleidžia už atitikties programos priežiūrą atsakingą pareigūną dėl priežasčių, susijusių su nepriklausomumo ar profesinių gebėjimų stoka.

12. Už atitikties programos priežiūrą atsakingas pareigūnas turi teisę pateikti į perdavimo sistemos operatoriaus biurus be išankstinio pranešimo.

22 straipsnis

Tinklo plėtra ir įgaliojimai priimti sprendimus dėl investavimo

1. Kiekvienais metais perdavimo sistemos operatoriai, pasikonsultavę su visais atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais, reguliavimo institucijai pateikia dešimties metų tinklo plėtros planą, grindžiamą esama ir numatoma pasiūla ir paklausa. Tame tinklo plėtros plane nurodomos veiksmingos priemonės, skirtos sistemos pajėgumų pakankamumui ir tiekimo saugumui užtikrinti.

2. Dešimties metų tinklo plėtros plane visų pirma:

- a) rinkos dalyviams nurodoma svarbiausia perdavimo infrastruktūra, kurią reikia sukurti ar atnaujinti per ateinančius dešimt metų;
- b) nurodomos visos investicijos, dėl kurių jau priimtas sprendimas, ir nustatomos naujos investicijos, kurias reikės padaryti per ateinančius trejus metus; ir
- c) nustatomas visų investicinių projektų terminas.

3. Rengdamas dešimties metų tinklo plėtros planą perdavimo sistemos operatorius daro pagrįstas prielaidas apie gamybos, tiekimo, vartojimo ir mainų su kitomis valstybėmis raidą, atsižvelgdamas į regioninius ir visos Bendrijos tinklams skirtus investicijų planus.

4. Reguliavimo institucija dėl dešimties metų tinklo plėtros plano viešai ir skaidriai konsultuojasi su visais faktiniais ar potencialiais sistemos naudotojais. Asmenų ar įmonių, teigiančių, jog yra potencialūs sistemos naudotojai, gali būti paprašyta pagrįsti tokius teiginius. Reguliavimo institucija paskelbia konsultavimosi proceso rezultatus, visų pirma galimą investavimo poreikį.

5. Reguliavimo institucija išnagrinėja, ar dešimties metų tinklo plėtros plane atsižvelgta į visus investavimo poreikius, kurie buvo nustatyti konsultavimosi procese, ir ar jis neprieštarauja neprivalomam visos Bendrijos dešimties metų tinklo plėtros planui (toliau – visos Bendrijos tinklo plėtros planas), nurodytam Reglamente (EB) Nr. 714/2009 8 straipsnio 3 dalies b punkte. Jei išky-la abejonių dėl suderinamumo su visos Bendrijos tinklo plėtros planu, reguliavimo institucija konsultuojasi su Agentūra. Reguliavimo institucija perdavimo sistemos operatoriaus gali paprašyti iš dalies pakeisti savo dešimties metų tinklo plėtros planą.

6. Reguliavimo institucija vykdo dešimties metų tinklo plėtros plano įgyvendinimo stebėseną ir atlieka jo vertinimą.

7. Tuo atveju, kai perdavimo sistemos operatorius dėl kitų nei nuo jo priklausančių svarbių priežasčių nepadaro investicijos, kuri pagal dešimties metų tinklo plėtros planą turėjo būti padaryta per ateinančius trejus metus, valstybės narės užtikrina, kad reguliavimo institucija privalėtų imtis bent vienos iš toliau nurodytų priemonių tam, kad atitinkama investicija būtų padaryta, jei tokia investicija vis dar svarbi atsižvelgiant į naujausią dešimties metų tinklo plėtros planą:

- a) reikalauti, kad perdavimo sistemos operatorius atliktų atitinkamas investicijas;
- b) dėl atitinkamos investicijos organizuoti konkurso procedūrą, kurioje galėtų dalyvauti bet kurie investuotojai; arba
- c) įpareigoti perdavimo sistemos operatorių sutikti padidinti kapitalą, siekiant finansuoti reikiamas investicijas ir sudaryti sąlygas nepriklausomiems investuotojams dalyvauti kapitale.

Kai reguliavimo institucija pasinaudoja pirmos pastraipos b punkte nurodytais įgaliojimais, ji gali reikalauti, kad perdavimo sistemos operatorius sutiktų su vienu ar daugiau iš šių reikalavimų:

- a) jog bet kuri trečioji šalis teiktų finansavimą;
- b) jog bet kuri trečioji šalis vykdytų statybą;
- c) jog pats sukurtų atitinkamą naują turtą;
- d) jog pats eksploatuotų atitinkamą naują turtą.

Perdavimo sistemos operatorius suteikia investuotojams visą investavimui reikalingą informaciją, prijungia naują turtą prie perdavimo tinklo ir apskritai deda visas pastangas sudaryti palankesnes sąlygas investicinio projekto įgyvendinimui.

Atitinkamas finansavimo priemonės patvirtina reguliavimo institucija.

8. Kai reguliavimo institucija pasinaudoja 7 dalies pirmoje pastraipoje nurodytais įgaliojimais, atitinkamose tarifų taisyklėse atsižvelgiama į atitinkamų investicijų sąnaudas.

23 straipsnis

Įgaliojimai priimti sprendimus dėl naujų jėgainių prijungimo prie perdavimo sistemos

1. Perdavimo sistemos operatorius nustato ir paskelbia skaidrią ir veiksmingą procedūrą, skirtą nediskriminaciniam naujų jėgainių prijungimui prie perdavimo sistemos. Tokias procedūras patvirtina nacionalinės reguliavimo institucijos.

2. Perdavimo sistemos operatorius neturi teisės atsisakyti prijungti naują jėgainę dėl turimų tinklo pajėgumų galimų apribojimų ateityje, pvz., perkrovos nutolusiose perdavimo sistemos dalyse. Perdavimo sistemos operatorius teikia reikiamą informaciją.

3. Perdavimo sistemos operatorius neturi teisės atsisakyti naujos jungties dėl to, kad atsirastų papildomų išlaidų, susijusių su būtinu sistemos elementų pajėgumų netoli tos jungties padidinimu.

VI SKYRIUS

SKIRSTYMO SISTEMOS EKSPLOATAVIMAS

24 straipsnis

Skirstymo sistemos operatorių paskyrimas

Laikotarpiui, kurį valstybės narės nustato atsižvelgdamos į efektyvumo ir ekonominės pusiausvyros aspektus, valstybės narės paskiria vieną ar kelis skirstymo sistemos operatorius, arba reikalauja, kad tai padarytų įmonės, kurioms nuosavybės teise priklauso skirstymo sistemos arba kurios yra atsakingos už šias sistemas. Valstybės narės užtikrina, kad skirstymo sistemos operatoriai laikytųsi 25, 26 ir 27 straipsnių.

25 straipsnis

Skirstymo sistemos operatorių užduotys

1. Skirstymo sistemos operatorius yra atsakingas už ilgalaikio sistemos gebėjimo patenkinti pagrįstą elektros energijos skirstymo paklausą, atsižvelgiant į ekonomines sąlygas, savo teritorijoje eksploatuoti, vykdyti techninę priežiūrą ir plėtoti saugią, patikimą ir efektyvią elektros energijos skirstymo sistemą, tinkamai atsižvelgiant į aplinkos apsaugą ir energijos vartojimo efektyvumą.

2. Bet kuriuo atveju jis nediskriminuoja sistemos naudotojų ar sistemos naudotojų grupių, ypač savo susijusių įmonių naudai.

3. Skirstymo sistemos operatorius teikia sistemos naudotojams informaciją, kuri jiems reikalinga siekiant turėti efektyvią prieigą prie sistemos, įskaitant naudojimąsi ja.

4. Valstybė narė gali reikalauti, kad skirstymo sistemos operatorius, vykdydamas gamybos įrenginių dispečerinį valdymą, pirmenybę teiktų gamybos įrenginiams, kuriems naudojami atsinaujinantys energijos ištekliai ar atliekos arba kurie gamina bendrą šilumos ir elektros energiją.

5. Kiekvienas perdavimo sistemos operatorius perka elektros energiją, kurią jis naudoja savo sistemoje patiriamoms energijos nuostoliams padengti ir atsarginiams pajėgumams sukaupti, laikydamasis skaidrios, nediskriminacinės, rinkos veikimu pagrįstos tvarkos visais atvejais, kai jis privalo atlikti tokią funkciją. Tas reikalavimas neturi įtakos elektros energijos, išgytos pagal sutartis, sudarytas iki 2002 m. sausio 1 d., naudojimui.

6. Kai skirstymo sistemos operatorius atsako už skirstymo sistemos subalansavimą, tuo tikslu jo priimtos taisyklės turi būti objektyvios, skaidrios ir nediskriminacinės, įskaitant taisykles, reglamentuojančias jų tinklų sistemos naudotojų apmokestinimą už energijos disbalansą. Sąlygos, kuriomis remdami skirstymo sistemos operatoriai teikia tokias paslaugas, įskaitant taisykles ir tarifus, nustatomos nediskriminuojant bei atsižvelgiant į išlaidas, remiantis 37 straipsnio 6 dalimi, ir jos yra skelbiamos.

7. Planuodamas skirstymo tinklo plėtrą, skirstymo sistemos operatorius turi atsižvelgti į energijos vartojimo efektyvumo ir paklausos valdymo priemones arba paskirstytą gamybą, dėl kurios gali nebeklikti poreikio atnaujinti ar pakeisti elektros energijos pajėgumus.

26 straipsnis

Skirstymo sistemos operatorių veiklos rūšių atskyrimas

1. Kai skirstymo sistemos operatorius yra vertikalios integracijos įmonės padalinys, bent teisinės formos, organizacinės struktūros ir sprendimų priėmimo tvarkos požiūriu jis turi būti nepriklausomas nuo kitų veiklos rūšių, nesusijusių su skirstymu. Tos taisyklės nenustato įpareigojimo skirstymo sistemos operatoriaus turto nuosavybę atskirti nuo vertikalios integracijos įmonės.

2. Kai skirstymo sistemos operatorius yra vertikalios integracijos įmonės padalinys, be 1 dalyje nustatytų reikalavimų, savo organizacinės struktūros ir sprendimų priėmimo tvarkos požiūriu jis turi būti nepriklausomas nuo kitų veiklos rūšių, nesusijusių su skirstymu. Siekiant tai užtikrinti, taikomi šie būtinausi kriterijai:

- a) asmenys, atsakingi už skirstymo sistemos operatoriaus valdymą, nepriklauso integruotos elektros energijos įmonės, tiesiogiai ar netiesiogiai atsakingos už kasdienę elektros energijos gamybos, perdavimo ar tiekimo veiklą, organizacinei struktūrai;
- b) būtina imtis atitinkamų priemonių, užtikrinančių, kad į atsakingų už skirstymo sistemos operatoriaus valdymą asmenų profesinius interesus būtų atsižvelgiama taip, kad jiems būtų užtikrinta galimybė veikti savarankiškai;
- c) skirstymo sistemos operatoriui turi būti suteiktos faktinės teisės priimti sprendimus nepriklausomai nuo integruotos elektros energijos įmonės, susijusių su turto, kuris reikalingas tinklo eksploatavimui, techninei priežiūrai ar plėtrai. Toms užduotims atlikti skirstymo sistemos operatorius turi turėti reikiamus išteklius, įskaitant žmogiškuosius, techninius, materialinius ir finansinius išteklius. Tai netruko taikyti tinkamam koordinavimo mechanizmus siekiant užtikrinti, kad

būtų saugomos pagrindinės bendrovės ekonominės ir valdymo reguliavimo teisės dėl pavaldžiosios įmonės turto grąžos, kurios netiesiogiai reglamentuojamos 37 straipsnio 6 dalyje. Visų pirma pagrindinė bendrovė tokiu būdu galės patvirtinti skirstymo sistemos operatoriaus metinį finansinį planą ar bet kurį lygiavertį dokumentą bei nustatyti savo pavaldžiosios įmonės bendras išsiskolinimų ribas. Ši nuostata nesuteikia pagrindinei bendrovei teisės duoti nurodymus dėl kasdienės veiklos ar dėl atskirų sprendimų, susijusių su skirstymo linijų statyba ar atnaujinimu, kurie neviršija patvirtinto finansinio plano ar bet kurio lygiavertio dokumento sąlygų; ir

- d) skirstymo sistemos operatorius turi parengti atitikties programą, kurioje nurodomos taikytos priemonės siekiant užtikrinti, kad būtų išvengta diskriminacinio elgesio, ir turi užtikrinti tinkamą jos vykdymo priežiūrą. Atitikties programoje nustatomos konkrečios darbuotojų pareigos tam tikslui pasiekti. Už atitikties programos priežiūrą atsakingas asmuo ar įstaiga (už skirstymo sistemos operatoriaus atitikties programos priežiūrą atsakingas pareigūnas) 35 straipsnio 1 dalyje nurodytai reguliavimo institucijai pateikia metinę ataskaitą, kurioje nurodo taikytas priemones ir kuri paskelbiama. Už skirstymo sistemos operatoriaus atitikties programos priežiūrą atsakingas pareigūnas turi būti visiškai nepriklausomas ir savo užduočiai atlikti gali naudotis visa reikiama skirstymo sistemos operatoriaus ir visų susijusių įmonių informacija.

3. Jeigu skirstymo sistemos operatorius yra vertikalios integracijos įmonės padalinys, valstybės narės užtikrina, jog skirstymo sistemos operatoriaus veikla būtų stebima reguliavimo institucijų ar kitų kompetentingų įstaigų, kad jis negalėtų pasinaudoti vertikalios integracijos pranašumu konkurencijai iškraipyti. Visų pirma vertikalios integracijos skirstymo sistemos operatoriai, teikdami informaciją ir kurdami prekės ženklą, neturi sukurti pačinios dėl vertikalios integracijos įmonės tiekimo padalinio atskiros tapatybės.

4. Valstybės narės gali priimti sprendimą netaikyti 1, 2 ir 3 dalių integruotoms elektros energijos įmonėms, aptarnaujančioms mažiau kaip 100 000 sujungtų vartotojų arba mažas atskiras sistemas.

27 straipsnis

Skirstymo sistemos operatorių konfidencialumo įsipareigojimas

Nepažeisdamas 30 straipsnio ar bet kurios kitos teisinės prievolės atskleisti informaciją skirstymo sistemos operatorius turi išsaugoti komerciniu požiūriu neskelbtinos informacijos, gautos vykdant savo veiklą, konfidencialumą ir pasirūpina, kad informacija apie jo paties veiklą, kurią atskleidus gali būti suteiktas komercinis pranašumas, nebūtų skelbiama diskriminuojant.

28 straipsnis

Uždaros skirstymo sistemos

1. Valstybės narės gali nurodyti nacionalinėms reguliavimo institucijoms ar kitoms kompetentingoms institucijoms laikyti sistemą, kurioje elektros energija skirstoma geografiškai ribotoje pramoninėje, komercinėje ar bendrų paslaugų vietovėje ir nepažeidžiant 4 dalies neteikiama namų ūkio vartotojams, uždara skirstymo sistema, jeigu:

- a) dėl konkrečių techninių ar sauga susijusių priežasčių tos sistemos naudotojų veikla ar gamybos procesas yra integruoti; arba
- b) pagal tą sistemą elektros energija pirmiausia paskirstoma sistemos savininkui ar operatoriui arba jų susijusioms įmonėms.

2. Valstybės narės gali nurodyti nacionalinėms reguliavimo institucijoms suteikti uždaros skirstymo sistemos operatoriui išimtis ir netaikyti:

- a) 25 straipsnio 5 dalyje nurodyto reikalavimo, pagal kurį išgydamas energiją, kuri naudojama jo sistemoje patiriamoms energijos nuostoliams padengti ir pajėgumų atsargoms sukaupti, jis taikytų skaidrią, nediskriminacinę ir rinkos veikimu paremtą tvarką;
- b) 32 straipsnio 1 dalyje nurodyto reikalavimo, pagal kurį tarifai arba jų apskaičiavimo metodikos būtų patvirtinti prieš jiems įsigaliojant laikantis 37 straipsnio.

3. Kai suteikiama 2 dalyje nurodyta išimtis, taikomi tarifai arba jų apskaičiavimo metodikos peržiūrimi ir tvirtinami uždaros skirstymo sistemos naudotojo prašymu laikantis 37 straipsnio.

4. Jei uždara skirstymo sistema epizodiškai naudojasi nedidelis skaičius namų ūkių, kuriuos sieja darbiniai santykiai ar panašūs ryšiai su skirstymo sistemos savininku ir kurie įsikūrę šios sistemos teritorijoje, 2 dalyje nurodytos išimtis turėtų būti suteikiamos.

29 straipsnis

Jungtinis operatorius

26 straipsnio 1 dalis neturi trukdyti jungtiniam perdavimo ir skirstymo sistemos operatoriui vykdyti veiklą, jeigu tas operatorius laikosi 9 straipsnio 1 dalies arba 13 ir 14 straipsnių ar V skyriaus arba jam taikoma 44 straipsnio 2 dalis.

VII SKYRIUS

APSKAITOS ATSKYRIMAS IR SKAIDRUMAS

30 straipsnis

Teisė susipažinti su finansinėmis ataskaitomis

1. Valstybės narės ar jų paskirta kompetentinga institucija, įskaitant 35 straipsnyje nurodytas reguliavimo institucijas, kiek tai

yra būtina jų funkcijoms atlikti, turi teisę 31 straipsnyje nustatyta tvarka susipažinti su elektros energijos įmonių finansinėmis ataskaitomis.

2. Valstybės narės ir paskirta kompetentinga institucija, įskaitant reguliavimo institucijas, užtikrina komerciniu požiūriu neskelbtinos informacijos konfidencialumą. Valstybės narės gali numatyti, kad tokia informacija gali būti atskleidžiama, kai tai būtina kompetentingoms institucijoms atlikti savo funkcijas.

31 straipsnis

Apskaitos atskyrimas

1. Valstybės narės imasi būtinų priemonių užtikrinti, kad elektros energijos įmonės apskaitą tvarkytų 2 ir 3 dalyse nustatyta tvarka.

2. Elektros energijos įmonės, neatsižvelgiant jų nuosavybės sistemą ar teisinę formą, savo metines finansines ataskaitas parengia, pateikia auditui ir paskelbia pagal ribotos atsakomybės bendrovių metines finansines ataskaitas reglamentuojančias nacionalinės teisės taisykles, priimtas pagal 1978 m. liepos 25 d. Ketvirtąją Tarybos direktyvą 78/660/EEB, grindžiamą Sutarties 44 straipsnio 2 dalies g punktu (*), dėl tam tikrų tipų bendrovių metinių atskaitomybių (†).

Įmonės, kurios teisiškai nėra įpareigosios skelbti savo metinių finansinių atskaitų, jų kopiją laiko savo pagrindinėje buveinėje, kur su jomis gali susipažinti visuomenė.

3. Savo vidaus apskaitos sistemoje elektros energijos įmonės atskirai tvarko perdavimo ir skirstymo veiklos apskaitą, kaip turėtų daryti, jei atitinkamomis veiklos rūšimis užsiimtų atskiros įmonės, taip siekiant išvengti diskriminavimo, subsidijavimo kryžminiu būdu ir konkurencijos iškraipymo. Jos taip pat tvarko kitų su elektros energija susijusių veiklos rūšių, išskyrus susijusias su perdavimu ar skirstymu, apskaitą, kuri gali būti konsoliduota. Iki 2007 m. liepos 1 d. jos atskirai tvarko tiekimo reikalavimus atitinkančių vartotojų veiklos ir tiekimo reikalavimų neatitinkančių vartotojų veiklos apskaitas. Apskaitose nurodomos pajamos, gautos naudojantis perdavimo ar skirstymo sistemos nuosavybės teisėmis. Tam tikrais atvejais jos tvarko kitų, su elektros energija nesusijusių veiklos rūšių konsoliduotą apskaitą. Tvarkant vidaus apskaitą, sudaromas kiekvienos veiklos rūšies balansas ir pelno bei nuostolių ataskaita.

4. 2 dalyje nurodyto audito metu visų pirma siekiama nustatyti, ar laikomasi 3 dalyje nurodyto įpareigojimo vengti diskriminavimo ir subsidijavimo kryžminiu būdu.

(*) Direktyvos 78/660/EEB pavadinimas buvo pakeistas, atsižvelgiant į Europos bendrijos steigimo sutarties straipsnių numeravimo pakeitimus pagal Amsterdamo sutarties 12 straipsnį; pirminė nuoroda buvo į 54 straipsnio 3 dalies g punktą.

(†) OL L 222, 1978 8 14, p. 11.

VIII SKYRIUS

PRIEIGOS PRIE SISTEMOS ORGANIZAVIMAS

32 straipsnis

Trečiosios šalies prieiga prie sistemos

1. Valstybės narės užtikrina, kad būtų įgyvendinta paskelbtais tarifais grindžiama sistema, suteikianti trečiosioms šalims prieigą prie perdavimo ir skirstymo sistemų ir taikoma visiems reikalavimus atitinkantiems vartotojams, bei kad ši sistema būtų taikoma objektyviai, nediskriminuojant sistemos naudotojų. Valstybės narės užtikrina, kad tie tarifai arba jų apskaičiavimo metodikos būtų patvirtinti pagal 37 straipsnį iki jų įsigaliojimo ir kad tie tarifai (jei patvirtinamos tik metodikos – metodikos) būtų paskelbti iki jų įsigaliojimo.

2. Perdavimo ar skirstymo sistemos operatorius gali atsisakyti suteikti prieigą, jeigu trūksta reikiamų pajėgumų. Privaloma pateikti tinkamai pagrįstas tokio atsisakymo priežastis, visų pirma atsižvelgiant į 3 straipsnį ir remiantis objektyviais ir techniškai bei ekonomiškai pagrįstais kriterijais. Reguliavimo institucijos, jei valstybės narės yra taip nustatę, arba valstybės narės užtikrina, kad tie kriterijai būtų nuosekliai taikomi ir kad sistemos naudotojas, kuriam atsisakyta suteikti prieigą, galėtų pasinaudoti ginčų sprendimo procedūra. Tam tikrais atvejais ir kai atsisakoma suteikti prieigą, reguliavimo institucijos taip pat užtikrina, kad perdavimo ar skirstymo sistemos operatorius pateiktų atitinkamos informacijos apie priemones, kurių reikėtų imtis tinklui sustiprinti. Iš tokios informacijos prašančios šalies gali būti imamas pagrįstas mokestis, atitinkantis tokios informacijos pateikimo išlaidas.

33 straipsnis

Rinkos atvėrimas ir abipusiškumas

1. Valstybės narės užtikrina, kad reikalavimus atitinkančiais vartotojais būtų:

- a) iki 2004 m. liepos 1 d. – Direktyvos 96/92/EB 19 straipsnio 1–3 dalyse nurodyti reikalavimus atitinkantys vartotojai. Kiekvienais metais ne vėliau kaip sausio 31 d. valstybės narės paskelbia kriterijus, kuriais remiantis nustatoma, ar tie vartotojai atitinka reikalavimus;
- b) nuo 2004 m. liepos 1 d. – visi ne namų ūkio vartotojai;
- c) nuo 2007 m. liepos 1 d. – visi vartotojai.

2. Siekiant išvengti pusiausvyros sutrikimo atveriant elektros energijos rinkas:

- a) nedraudžiama sudaryti elektros energijos tiekimo sutarčių su reikalavimus atitinkančiu vartotoju, kuris priklauso kitos valstybės narės sistemai, jei pagal abi susijusias sistemas vartotojas laikomas reikalavimus atitinkančiu; ir

- b) kai atsisakoma sudaryti a punkte aprašytus sandorius, nes vartotojas atitinka tik vienos iš dviejų sistemų reikalavimus, Komisija, atsižvelgdama į padėtį rinkoje ir bendrą interesą, valstybės narės, kurioje gyvena reikalavimus atitinkantis vartotojas, prašymu gali reikalauti, kad atsisakiusioji sudaryti sandorį šalis įvykdytų prašomą tiekimą.

34 straipsnis

Tiesioginės linijos

1. Valstybės narės imasi reikiamų priemonių, sudarančių sąlygas:
 - a) visiems jų teritorijoje įsisteigusiems elektros energijos gamintojams ir elektros energijos tiekimo įmonėms aprūpinti elektros energija naudojant tiesioginę liniją jų pačių patalpas, pavaldžiasias įmones ir reikalavimus atitinkančius vartotojus; ir
 - b) visiems jų teritorijoje esantiems reikalavimus atitinkantiems vartotojams gauti iš gamintojo ir tiekimo įmonių elektros energiją naudojant tiesioginę liniją.
2. Valstybės narės nustato leidimų statyti tiesiogines linijas jų teritorijoje išdavimo kriterijus. Tie kriterijai turi būti objektyvūs ir nediskriminaciniai.
3. Šio straipsnio 1 dalyje nurodyta galimybė tiekti elektros energiją naudojant tiesioginę liniją nedraudžia sudaryti elektros energijos tiekimo sutarčių pagal 32 straipsnį.
4. Valstybės narės gali suteikti leidimą statyti tiesioginę liniją su sąlyga, kad arba atitinkamai atsisakoma suteikti prieigą prie sistemos remiantis 32 straipsniu, arba pradedama ginčo sprendimo procedūra pagal 37 straipsnį.
5. Valstybės narės gali atsisakyti išduoti leidimą statyti tiesioginę liniją, jei ji suteikus būtų pažeidžiamos 3 straipsnio nuostatos. Pateikiamos tinkamai pagrįstos tokio atsisakymo priežastys.

IX SKYRIUS

NACIONALINĖS REGULIAVIMO INSTITUCIJOS

35 straipsnis

Reguliavimo institucijų paskyrimas ir nepriklausomumas

1. Kiekviena valstybė narė paskiria vieną nacionalinę reguliavimo instituciją nacionaliniu lygmeniu.
2. Šio straipsnio 1 dalis nekliudo valstybėse narėse paskirti kitas reguliavimo institucijas regionų lygmeniu, jeigu Agentūros Reguliavimo valdyboje yra vienas vyresnysis atstovas atstovavimo ir ryšių palaikymo Bendrijos lygmeniu tikslais laikantis Reglamento (EB) Nr. 713/2009 14 straipsnio 1 dalies.

3. Nukrypstant nuo šio straipsnio 1 dalies, valstybė narė gali paskirti reguliavimo institucijas, skirtas mažoms sistemoms geografiškai atskirtame regione, kurio suvartojimas 2008 m. sudarė mažiau kaip 3 % bendro valstybėje narėje, kuriai šis regionas priklauso, suvartoto kiekio. Ši leidžianti nukrypti nuostata nekliaudo paskirti vieną vyresnįjį atstovą atstovavimo ir ryšių palaikymo Bendrijos lygmeniu tikslais Agentūros Reguliavimo valdyboje laikantis Reglamento (EB) Nr. 713/2009 14 straipsnio 1 dalies.

4. Valstybės narės garantuoja reguliavimo institucijos nepriklausomumą ir užtikrina, kad ji nešališkai ir skaidriai naudotųsi savo įgaliojimais. Šiuo tikslu valstybė narė užtikrina, kad reguliavimo institucija, vykdydama jai šia direktyva ir susijusiais teisės aktais nustatytas reguliavimo užduotis:

- a) būtų teisiškai atskirta ir funkcinio atžvilgiu nepriklausoma nuo kito viešojo ar privačiojo subjekto;
- b) užtikrintų, kad jos personalas ir už jos valdymą atsakingi asmenys:
 - i) veiktų nepriklausomai nuo visų rinkos interesų; ir
 - ii) vykdydami reguliavimo užduotis, nesiektų gauti jokios Vyriausybės arba kito viešojo ar privačiojo subjekto tiesioginių nurodymų ir jų nevykdytų. Šis reikalavimas neturi įtakos atitinkamam glaudžiam bendradarbiavimui su kitomis atitinkamomis nacionalinėmis institucijomis ar Vyriausybės pateiktoms bendrosioms politinėms gairėms, nesusijusioms su reguliavimo įgaliojimais ir pareigomis pagal 37 straipsnį.

5. Siekdamas apsaugoti reguliavimo institucijos nepriklausomumą, valstybės narės pirmiausia užtikrina, kad:

- a) reguliavimo institucija galėtų priimti savarankiškus sprendimus, nepriklausomai nuo jokio politinio organo, ir turėtų atskirus metinius biudžeto asignavimus, kuriuos naudojant suteikiama galimybė savarankiškai įgyvendinti paskirtą biudžetą, bei adekvačius žmogiškuosius ir finansinius išteklius savo pareigoms vykdyti; ir
- b) reguliavimo institucijos valdybos nariai arba, jei valdybos nėra, reguliavimo institucijos aukščiausioji vadovybė būtų skiriama nustatytam laikotarpiui nuo penkerių iki septynerių metų, kurį galima pratęsti vieną kartą.

Atsižvelgdamos į pirmos pastraipos b punktą valstybės narės užtikrina, kad valdybai arba aukščiausiajai vadovybei būtų taikoma tinkama rotacijos sistema. Valdybos nariai arba, jei valdybos nėra, aukščiausiosios vadovybės nariai gali būti atleisti tik tuo atveju, jei jie nebeatitinka šiame straipsnyje nustatytų sąlygų arba yra pripažinti kaltais dėl nusizengimo pagal nacionalinę teisę.

36 straipsnis

Reguliavimo institucijos bendrieji tikslai

Vykdydama šioje direktyvoje nustatytas reguliavimo užduotis, reguliavimo institucija, atsižvelgdama į 37 straipsnyje nustatytas savo pareigas ir įgaliojimus, prireikus glaudžiai konsultuodamasi su kitomis atitinkamomis nacionalinėmis institucijomis, įskaitant konkurencijos institucijas, ir nedarydama įtakos jų kompetencijai, imasi visų pagrįstų priemonių siekdama šių tikslų:

- a) glaudžiai bendradarbiaujant su Agentūra, kitų valstybių narių reguliavimo institucijomis ir Komisija skatinti konkurencingos, saugios ir aplinką tausojančios elektros energijos vidaus rinkos kūrimą Bendrijoje ir veiksmingą rinkos atvėrimą visiems Bendrijos vartotojams ir tiekėjams ir užtikrinti tinkamas veiksmingo ir patikimo elektros energijos tinklų veikimo sąlygas, atsižvelgiant į ilgalaikius tikslus;
- b) siekiant a punkte nurodytų tikslų, plėtoti konkurencingas ir tinkamai veikiančias regionines rinkas Bendrijoje;
- c) panaikinti prekybos elektros energija tarp valstybių narių apribojimus, įskaitant reikiamą tarpvalstybinio elektros energijos perdavimo pajėgumų plėtrą, kad būtų patenkinta paklausa ir didinama nacionalinių rinkų integracija, kuri gali sudaryti palankesnes sąlygas elektros energijos srautų perdavimui Bendrijoje;
- d) kuo rentablesniu būdu padėti plėtoti saugias, patikimas, efektyvias ir nediskriminacines sistemas, kurias naudojant būtų orientuojamasi į vartotoją, ir skatinti sistemos tinkamumą ir bendruosius energetikos politikos tikslus atitinkančių energijos vartojimo efektyvumą, taip pat elektros energijos iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių gamybos bei paskirstytos gamybos integravimą dideliu ir mažu mastu tiek perdavimo, tiek skirstymo tinkluose;
- e) sudaryti palankesnes sąlygas naujų gamybos pajėgumų prieigai prie tinklo, visų pirma pašalinant kliūtis, kurios galėtų sutrukdyti naujų rinkos dalyvių prieigą ir elektros energijos iš atsinaujinančiųjų energijos išteklių gamybą;
- f) siekiant didinti sistemos efektyvumą ir skatinti rinkos integraciją, užtikrinti, kad sistemos operatoriams ir sistemos naudotojams būtų suteiktos tinkamos paskatos trumpalaikiu ir ilgalaikiu laikotarpiu;
- g) užtikrinti, kad veiksmingai veikiant nacionalinėms rinkoms vartotojai gautų naudos, skatinti veiksmingą konkurenciją ir padėti užtikrinti vartotojų apsaugą;
- h) padėti siekti aukštų visuotinių ir viešųjų elektros energijos tiekimo paslaugų standartų, prisidėti prie pažeidžiamų vartotojų apsaugos ir padėti suderinti keitimosi būtinais duomenimis procedūras vartotojams keičiant tiekėjus.

37 straipsnis

Reguliavimo institucijos pareigos ir įgaliojimai

1. Reguliavimo institucijos pareigos yra šios:
 - a) laikantis skaidrumo kriterijų, nustatyti ar patvirtinti perdavimo ar skirstymo tarifus arba jų metodikas;
 - b) užtikrinti, kad perdavimo ir skirstymo sistemos operatoriai bei, prireikus, sistemos savininkai, taip pat visos elektros energijos įmonės laikytųsi pagal šią direktyvą ir kitus atitinkamus Bendrijos teisės aktus nustatytų įpareigojimų, įskaitant tuos, kurie susiję su tarpvalstybiniais klausimais;
 - c) tarpvalstybiniais klausimais bendradarbiauti su atitinkamų valstybių narių reguliavimo institucija ar institucijomis ir su Agentūra;
 - d) laikytis visų atitinkamų teisiškai privalomų Agentūros ir Komisijos sprendimų bei juos įgyvendinti;
 - e) kasmet teikti savo veiklos ir pareigų vykdymo ataskaitą atitinkamoms valstybių narių institucijoms, Agentūrai ir Komisijai. Tokiose ataskaitose nurodomi veiksmai, kurių imtasi kiekvienai iš šiame straipsnyje išvardytų užduočių vykdyti, ir pasiekti rezultatai;
 - f) užtikrinti, kad perdavimo, skirstymo ir tiekimo veikla nebūtų subsidijuojama kryžminiu būdu;
 - g) prižiūrėti perdavimo sistemos operatorių investicijų planus ir savo metinėje ataskaitoje juos įvertinti atsižvelgiant į tai, ar jie atitinka visos Bendrijos tinklo plėtros planą, nurodytą Reglamento (EB) Nr. 714/2009 8 straipsnio 3 dalies b punkte; tokiame vertinime gali būti pateiktos rekomendacijos pakeisti tuos investicinius planus;
 - h) stebėti, ar laikomasi tinklo saugumo ir patikimumo taisyklių, ir peržiūrėti, kaip jų buvo laikomasi praeityje, taip pat nustatyti arba patvirtinti paslaugų kokybei ir tiekimui taikomus standartus ir reikalavimus arba kartu su kitomis kompetentingomis institucijomis prisidėti prie šių veiksmų;
 - i) stebėti veiklos skaidrumo lygį, įskaitant didmenines kainas, ir užtikrinti, kad elektros energijos įmonės laikytųsi skaidrumo įpareigojimų;
 - j) stebėti rinkos atvėrimo ir konkurencijos didmeninėje bei mažmeninėje prekyboje lygius ir veiksmingumą, įskaitant elektros energijos biržose, namų ūkio vartotojams taikomas kainas, įskaitant išankstinio apmokėjimo sistemas, tiekėjų pakeitusių vartotojų procentinę dalį, nuo elektros energijos tinklo atjungtų vartotojų procentinę dalį, mokesčius už priežiūros paslaugas ir šių paslaugų vykdymą, namų ūkio vartotojų pateiktus skundus, taip pat visus konkurencijos išskraipymo ar apribojimo atvejus, įskaitant visos svarbios informacijos teikimą atitinkamoms konkurencijos institucijoms, ir pranešti joms apie visus atitinkamus atvejus;
 - k) stebėti, ar nepasitaiko konkurenciją ribojančios sutartinės praktikos, įskaitant išimtinių teisių sąlygas, kurias taikant stambiems ne namų ūkio vartotojams gali būti užkirstas kelias arba apribota galimybė vienu metu sudaryti sutartis su daugiau negu vienu tiekėju ir, jei reikia, apie tokią praktiką pranešti nacionalinėms konkurencijos institucijoms;
 - l) pripažinti laisvę sudaryti nutraukiamas tiekimo sutartis ir ilgalaikio tiekimo sutartis, jeigu jos atitinka Bendrijos teisę ir yra suderinamos su Bendrijos politika;
 - m) stebėti, per kiek laiko perdavimo ir skirstymo sistemos operatoriai sujungia linijas ir atlieka remonto darbus;
 - n) kartu su kitomis atitinkamomis institucijomis padėti užtikrinti, kad vartotojų apsaugos priemonės, įskaitant tas, kurios nustatytos I priede, būtų veiksmingos ir taikomos;
 - o) bent kartą per metus skelbti rekomendacijas, susijusias su tiekimo kainų atitiktimi 3 straipsniui, ir tam tikrais atvejais išsiųsti jas konkurencijos institucijoms;
 - p) užtikrinti galimybę naudotis duomenimis apie vartotojų suvartotą elektros energiją, tokių duomenų teikimą nacionaliniu lygmeniu lengvai suprantama ir suderinta forma neprivalomo naudojimo tikslais ir galimybę visiems vartotojams nedelsiant pasinaudoti tokiais duomenimis pagal I priedo h punktą;
 - q) stebėti, kaip įgyvendinamos taisyklės, susijusios su perdavimo sistemos operatorių, skirstymo sistemos operatorių, tiekėjų, vartotojų ir kitų rinkos dalyvių vaidmenimis bei pareigomis pagal Reglamentą (EB) Nr. 714/2009;
 - r) stebėti investavimą į gamybos pajėgumus siekiant užtikrinti tiekimo saugumą;
 - s) stebėti Bendrijos ir trečiųjų šalių perdavimo sistemos operatorių techninį bendradarbiavimą;
 - t) stebėti 42 straipsnyje nurodytų apsaugos priemonių įgyvendinimą; ir
 - u) prisidėti prie keitimosi duomenimis procesų derinimo su svarbiausiais rinkos procesais regioniniu lygmeniu.
 2. 1 dalyje nustatytas stebėsenos pareigas gali vykdyti kitos institucijos nei reguliavimo institucija, jei valstybė narė taip yra nustačiusi. Tokiu atveju turi būti nedelsiant sudaryta galimybė reguliavimo institucijai naudotis atlikus tokią stebėseną gauta informacija.
- Reguliavimo institucija, vykdydama 1 dalyje nustatytas pareigas, atitinkamai konsultuojasi su perdavimo sistemos operatoriais ir atitinkamai glaudžiai bendradarbiauja su kitomis atitinkamomis nacionalinėmis institucijomis, išsaugodama jų nepriklausomumą, nedarydama įtakos jų specialiai kompetencijai ir laikydamasi geresnio reglamentavimo principų.

Reguliavimo institucijos ar Agentūros pagal šią direktyvą duotas pritarimas nedaro įtakos jokiai deramai pagrįstam reguliavimo institucijos būsimam naudojimuisi jos įgaliojimais pagal šį straipsnį ar kitų atitinkamų institucijų ar Komisijos nustatytoms sankcijoms.

3. Kai pagal 13 straipsnį paskiriamas nepriklausomas sistemos operatorius, be šio straipsnio 1 dalyje jai pavestų pareigų, reguliavimo institucija taip pat:

- a) stebi, ar perdavimo sistemos savininkas ir nepriklausomas sistemos operatorius vykdo savo įpareigojimus pagal šį straipsnį, ir skiria sankcijas už įpareigojimų nevykdymą pagal 4 dalies d punktą;
- b) stebi nepriklausomo sistemos operatoriaus ir perdavimo sistemos savininko ryšius ir bendradarbiavimą, siekdama užtikrinti, kad nepriklausomas sistemos operatorius vykdytų savo įpareigojimus, ir visų pirma tvirtina sutartis bei vykdo nepriklausomo sistemos operatoriaus ir perdavimo sistemos savininko ginčų sprendimo institucijos funkcijas, kai bet kuri iš šalių pateikia skundą pagal 11 dalį;
- c) nepažeisdama 13 straipsnio 2 dalies c punkte nustatytos tvarkos, pirmajame dešimties metų tinklo plėtros plane patvirtina investicijų planus ir daugiametį tinklo plėtros planą, kuri kasmet teikia nepriklausomas sistemos operatorius;
- d) užtikrina, kad į nepriklausomo sistemos operatoriaus renkamų mokesčių už prieigą prie tinklo tarifus būtų įskaičiuotas tinkamas atlygis tinklo savininkui ar tinklo savininkams už naudojimąsi tinklu ir bet kokias naujas investicijas į jį, su sąlyga, kad taikomi ekonomiškai ir efektyvūs tarifai;
- e) turi įgaliojimus atlikti patikrinimus, taip pat ir iš anksto apie juos nepranešus, perdavimo sistemos savininko ir nepriklausomo sistemos operatoriaus patalpose; ir
- f) prižiūri, kaip nepriklausomas sistemos operatorius naudoja pagal Reglamento (EB) Nr. 714/2009 16 straipsnio 6 dalį surinktus perkrovos valdymo mokesčius.

4. Valstybės narės užtikrina, kad reguliavimo institucijoms būtų suteikti įgaliojimai, kuriais naudodamosi jos galėtų efektyviai ir operatyviai vykdyti 1, 3 ir 6 dalyse nurodytas pareigas. Šiuo tikslu reguliavimo institucija turi bent šiuos įgaliojimus:

- a) priimti privalomus sprendimus dėl elektros energijos įmonių;
- b) atlikti elektros energijos rinkų veikimo tyrimą ir nuspręsti, kokių reikia imtis būtinų ir proporcingų priemonių veiksmingai konkurencijai skatinti bei tinkamam rinkos veikimui užtikrinti, bei nustatyti šias priemones. Tam tikrais atvejais

reguliavimo institucija, atlikdama su konkurencijos teise susijusį tyrimą, taip pat turi įgaliojimus bendradarbiauti su nacionaline konkurencijos institucija ir finansų rinkų reguliavimo institucijomis arba Komisija;

- c) reikalauti, kad elektros energijos įmonės pateiktų visą informaciją, būtiną jos užduotims atlikti, įskaitant visus paaiškinimus, kodėl atsisakoma trečiosioms šalims suteikti prieigą, ir informaciją apie priemones, kurių reikia tinklui sustiprinti;
- d) pagal šią direktyvą arba bet koki atitinkamą teisiškai privalomą reguliavimo institucijos ar Agentūros sprendimą nustatytų įpareigojimų nevykdančioms elektros energijos įmonėms skirti veiksmingas, proporcingas ir atgrasančias sankcijas arba pasiūlyti kompetentingam teismui skirti tokias sankcijas. Tai apima įgaliojimą perdavimo sistemos operatoriumi skirti arba siūlyti jam skirti sankcijas, kurios sudaro iki 10 % metinės perdavimo sistemos operatoriaus apyvartos, arba vertikalios integracijos įmonei skirti arba siūlyti jai skirti sankcijas, kurios sudaro iki 10 % metinės vertikalios integracijos įmonės apyvartos, tuo atveju, kai jie nesilaiko atitinkamų įpareigojimų pagal šią direktyvą; ir
- e) turi tinkamas teises atlikti tyrimus ir atitinkamus įgaliojimus rengti nurodymus kaip spręsti ginčus pagal 11 ir 12 dalis.

5. Kai pagal V skyrių paskiriamas perdavimo sistemos operatorius, be šio straipsnio 1 ir 4 dalyse jai pavestų pareigų ir įgaliojimų, reguliavimo institucija turi bent šias pareigas ir jai suteikiami bent šie įgaliojimai:

- a) skirti sankcijas pagal 4 dalies d punktą už diskriminacinę elgesį vertikalios integracijos įmonės naudai;
- b) stebėti perdavimo sistemos operatoriaus ir vertikalios integracijos įmonės ryšius, siekiant užtikrinti, kad perdavimo sistemos operatorius vykdytų įpareigojimus;
- c) vykdyti vertikalios integracijos įmonės ir perdavimo sistemos operatoriaus ginčų sprendimo institucijos funkcijas, kai bet kuri iš šalių pateikia skundą pagal 11 dalį;
- d) stebėti vertikalios integracijos įmonės ir perdavimo sistemos operatoriaus komercinius ir finansinius ryšius, įskaitant paskolas;
- e) tvirtinti visus vertikalios integracijos įmonės ir perdavimo sistemos operatoriaus komercinius ir finansinius susitarimus su sąlyga, kad jie atitinka rinkos sąlygas;

- f) gavus pranešimą iš už atitikties programos priežiūrą atsakingo pareigūno pagal 21 straipsnio 4 dalį, reikalauti iš vertikalios integracijos įmonės pateisinančių įrodymų. Tokie pateisinantys įrodymai visų pirma apima įrodymus apie tai, kad nebuvo jokio diskriminacinio elgesio, kuris buvo naudingas vertikalios integracijos įmonei, atvejo;
- g) atlikti patikrinimus, taip pat iš anksto apie juos nepranešus, vertikalios integracijos įmonės ir perdavimo sistemos operatoriaus patalpose; ir
- h) paskirti visas arba tam tikras perdavimo sistemos operatoriaus užduotis pagal 13 straipsnį paskirtam nepriklausomam sistemos operatoriumi, jei perdavimo sistemos operatorius nuolat nesilaiko įpareigojimų pagal šią direktyvą, visų pirma dažno diskriminacinio elgesio vertikalios integracijos įmonės naudai atveju.
6. Reguliavimo institucijos atsako už tai, kad likus pakankamai laiko iki jų įsigaliojimo būtų nustatytos ar patvirtintos bent tos metodikos, pagal kurias apskaičiuojama ar nustatomos sąlygos, susijusios su:
- a) prijungimu ir prieiga prie nacionalinių tinklų, įskaitant perdavimo ir skirstymo tarifus ar jų metodikas. Taikant tuos tarifus ar metodikas sudaromos galimybės būtinąsias investicijas į tinklus vykdyti tokiu būdu, kad šios investicijos užtikrintų tinklų gyvybingumą;
- b) balansavimo paslaugų, kurios teikiamos ekonomiškiausiu būdu ir padeda užtikrinti tinkamas paskatas tinklo naudotojams subalansuoti savo teikiamą galingumą ir suvartojamą energiją, teikimu. Balansavimo paslaugos teikiamos sąžiningai, nediskriminuojant ir grindžiamos objektyviais kriterijais; ir
- c) prieiga prie tarpvalstybinių infrastruktūrų, įskaitant pajėgumų paskirstymo ir perkrovos valdymo procedūras.
7. 6 dalyje nurodytos metodikos arba sąlygos paskelbiamos.
8. Nustatydamas ar tvirtindamas tarifus arba metodikas ir balansavimo paslaugas, reguliavimo institucijos užtikrina, kad perdavimo ir skirstymo sistemos operatoriams būtų suteiktos tinkamos paskatos trumpalaikiu ir ilgalaikiu laikotarpiu didinti energijos vartojimo efektyvumą, skatinti rinkos integraciją ir tiekimo saugumą bei remti susijusius mokslinius tyrimus.
9. Reguliavimo institucijos stebi nacionalinių elektros energijos sistemų, įskaitant jungiamąsias linijas, perkrovos valdymą ir perkrovos valdymo taisyklių įgyvendinimą. Tuo tikslu perdavimo sistemos operatoriai arba rinkos operatoriai pateikia nacionalinėms reguliavimo institucijoms savo perkrovos valdymo taisykles, įskaitant pajėgumų paskirstymą. Nacionalinės reguliavimo institucijos gali reikalauti pakeisti tas taisykles.
10. Reguliavimo institucijoms suteikiami įgaliojimai reikalauti, kad perdavimo ir skirstymo sistemos operatoriai, prirėkus, pakeistų sąlygas, įskaitant šiame straipsnyje nurodytus tarifus ar metodikas, siekiant užtikrinti, kad jie būtų proporcingi ir taikomi nediskriminuojant. Jeigu vėluojama nustatyti perdavimo ir skirstymo tarifus, reguliavimo institucijos turi teisę nustatyti ar patvirtinti laikinuosius perdavimo ir skirstymo tarifus ar metodikas ir nuspręsti, kokios atitinkamos kompensavimo priemonės bus taikomos, jeigu galutiniai perdavimo ir skirstymo tarifai ar metodikos būtų kitokie nei tie laikinieji tarifai ar metodikos.
11. Bet kuri šalis, turinti nusiskundimų perdavimo ar skirstymo sistemos operatoriaus veiksmis, susijusiais su to operatoriaus įpareigojimais pagal šią direktyvą, gali pateikti skundą reguliavimo institucijai, kuri, veikdama kaip ginčų sprendimo institucija, priima sprendimą per dviejų mėnesių laikotarpį nuo skundo gavimo dienos. Jei reguliavimo institucijai reikia papildomos informacijos, tas laikotarpis gali būti pratęstas dviem mėnesiais. Tą pratęstą laikotarpį galima dar pratęsti, jei su tuo sutinka skundą pateikusi šalis. Reguliavimo institucijos sprendimas yra privalomas, nebent ir iki tol, kol jis panaikinamas apeliacine tvarka.
12. Šalis, kurios atžvilgiu priimtas sprendimas ir kuri turi teisę pateikti skundą, susijusį su sprendimu dėl pagal šį straipsnį priimtų metodikų, arba kai reguliavimo institucija privalo konsultuotis – dėl pasiūlytų tarifų ar metodų, ne vėliau kaip per du mėnesius arba per valstybių narių nustatytą trumpesnę laikotarpį nuo sprendimo ar jo pasiūlymo paskelbimo dienos, pateikia skundą dėl peržiūros. Toks skundas nesustabdo sprendimo įgyvendinimo.
13. Valstybės narės sukuria tinkamus ir efektyvius reguliavimo, kontrolės ir skaidrumo mechanizmus, kad būtų išvengta piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi, ypač kai tai kenkia vartotojų interesams, ir agresyvaus elgesio. Nustatant tuos mechanizmus atsižvelgiama į Sutarties, ypač į jos 82 straipsnio, nuostatas.
14. Valstybės narės užtikrina, kad būtų imtasi tinkamų priemonių, įskaitant patraukimą atsakomybėn administracine ar baudžiamąja tvarka pagal jų nacionalinę teisę, prieš atsakingus fizinius ar juridinius asmenis, nesilaikančius šia direktyva nustatytą konfidencialumo taisyklių.
15. 11 ir 12 dalyse nurodyti skundai nedaro įtakos teisei paduoti apeliaciją pagal Bendrijos arba nacionalinę teisę.
16. Reguliavimo institucijų priimti sprendimai turi būti visiškai motyvuoti ir pagrįsti, kad būtų galima atlikti teisminę peržiūrą. Sprendimai turi būti viešai prieinami, tačiau turi būti užtikrinamas komerciniu požiūriu neskelbtinos informacijos konfidencialumas.

17. Valstybės narės užtikrina, kad nacionaliniu lygmeniu veiktų tinkami mechanizmai, kuriuos taikant šalis, kurios atžvilgiu reguliavimo institucija priima sprendimą, turėtų teisę paduoti apeliaciją nuo suinteresuotųjų šalių ir nuo bet kokios Vyriausybės nepriklausomai įstaigai.

38 straipsnis

Tarpvalstybinių klausimų reguliavimo tvarka

1. Reguliavimo institucijos glaudžiai konsultuojasi ir bendradarbiauja tarpusavyje, taip pat teikia viena kitai ir Agentūrai visą informaciją, būtiną jų užduotims pagal šią direktyvą vykdyti. Keičiantis informacija, informaciją gaunanti institucija užtikrina tokio paties lygio konfidencialumą, kurio reikalaujama iš ją teikiančios institucijos.

2. Reguliavimo institucijos bendradarbiauja bent regionų lygmeniu, kad:

- a) būtų skatinama rengti eksploatacines priemones, skirtas sudaryti optimalaus tinklo valdymo sąlygas, skatinami bendros elektros energijos biržos ir tarpvalstybinių pajėgumų paskirstymas ir sudaromos sąlygos tinkamam sujungimo pajėgumų, įskaitant naujas jungiamąsias linijas, lygiui užtikrinti regione ir tarp regionų siekiant sudaryti galimybes plėtoti veiksmingą konkurenciją ir gerinti tiekimo saugumą nediskriminuojant tiekimo įmonių įvairiose valstybėse narėse;
- b) būtų koordinuojamas visų tinklo kodeksų atitinkamiems perdavimo sistemos operatoriams ir kitiems rinkos dalyviams rengimas; ir
- c) būtų koordinuojamas perkrovos valdymo taisyklių rengimas.

3. Siekdamas skatinti bendradarbiavimą reguliavimo srityje, nacionalinės reguliavimo institucijos turi teisę tarpusavyje sudaryti bendradarbiavimo susitarimus.

4. 2 dalyje nurodyti veiksmai vykdomi atitinkamai glaudžiai konsultuojantis su kitomis atitinkamomis nacionalinėmis institucijomis ir nedarant įtakos jų specialiai kompetencijai.

5. Komisija gali priimti gaires, koku mastu reguliavimo institucijos privalo bendradarbiauti tarpusavyje ir su Agentūra. Tos priemonės, skirtos iš dalies pakeisti neesmines šios direktyvos nuostatas ją papildant, tvirtinamos pagal 46 straipsnio 2 dalyje nurodytą reguliavimo procedūrą su tikrinimu.

39 straipsnis

Atitiktis gairėms

1. Reguliavimo institucija ir Komisija gali prašyti, kad Agentūra pateiktų nuomonę, ar reguliavimo institucijos priimtas sprendimas atitinka šioje direktyvoje arba Reglamente (EB) Nr. 714/2009 nurodytas gaires.

2. Agentūra per tris mėnesius nuo prašymo gavimo datos pateikia nuomonę atitinkamai reguliavimo institucijai, paprašiusiai pateikti nuomonę, arba Komisijai ir reguliavimo institucijai, priėmusiai atitinkamą sprendimą.

3. Jei sprendimą priėmusi reguliavimo institucija neatsižvelgia į Agentūros nuomonę per keturis mėnesius nuo tos nuomonės gavimo dienos, Agentūra apie tai atitinkamai praneša Komisijai.

4. Jeigu reguliavimo institucija mano, kad kitos reguliavimo institucijos priimtas sprendimas dėl tarpvalstybinės prekybos neatitinka šioje direktyvoje arba Reglamente (EB) Nr. 714/2009 nurodytų gairių, per du mėnesius nuo to sprendimo priėmimo dienos ji gali pranešti apie tai Komisijai.

5. Jeigu Komisija per du mėnesius nuo Agentūros pranešimo pagal 3 dalį arba reguliavimo institucijos pranešimo pagal 4 dalį gavimo dienos ar savo iniciatyva per tris mėnesius nuo sprendimo priėmimo dienos nustato, kad dėl reguliavimo institucijos priimto sprendimo kyla pagrįstų abejonių, ar toks sprendimas atitinka šioje direktyvoje arba Reglamente (EB) Nr. 714/2009 nurodytas gaires, Komisija gali nuspręsti toliau nagrinėti atvejį. Tokiu atveju Komisija paprašo reguliavimo institucijos ir procedūros, vykstančios reguliavimo institucijoje, šalių pateikti pastabas.

6. Jei Komisija priima sprendimą toliau nagrinėti atvejį, per keturis mėnesius nuo tokio sprendimo priėmimo dienos ji priima galutinį sprendimą:

- a) neprieštarauti reguliavimo institucijos priimtam sprendimui; arba
- b) pareikalauti, kad atitinkama reguliavimo institucija panaikintų savo sprendimą, remiantis tuo, kad nesilaikyta gairių.

7. Jei Komisija nenusprendžia toliau nagrinėti atvejo arba nepriima galutinio sprendimo atitinkamai per 5 ir 6 dalyse nustatytus terminus, laikoma, kad ji neprieštarauja reguliavimo institucijos priimtam sprendimui.

8. Reguliavimo institucija per dvejų mėnesių laikotarpį įvykdo Komisijos sprendimą atšaukti savo sprendimą ir atitinkamai apie tai informuoja Komisiją.

9. Komisija gali priimti gaires, išsamiai nustatančias procedūrą, kurios turi būti laikomasi taikant šį straipsnį. Tos priemonės, skirtos iš dalies pakeisti neesmines šios direktyvos nuostatas ją papildant, tvirtinamos pagal 46 straipsnio 2 dalyje nurodytą reguliavimo procedūrą su tikrinimu.

40 straipsnis

Duomenų saugojimas

1. Valstybės narės reikalauja, kad tiekimo įmonės bent penkerius metus saugotų ir nacionalinėms institucijoms, įskaitant nacionalinę reguliavimo instituciją ir nacionalines konkurencijos institucijas, taip pat Komisijai, pateiktų, kad jos galėtų vykdyti savo užduotis, visų sandorių su didmeniniais vartotojais ir perdavimo sistemos operatoriais, sudarytų pagal elektros energijos tiekimo sutartis ir elektros energijos rinkos išvestines finansines priemones, atitinkamus duomenis.

2. Duomenis sudaro išsamūs atitinkamų sandorių duomenys, pvz., trukmė, tiekimo ir apmokėjimo taisyklės, kiekis, vykdymo datos ir terminai, sandorio kainos, atitinkamo didmeninio vartotojo identifikavimo priemonės, taip pat konkreti informacija apie visas neįvykdytas elektros energijos tiekimo sutartis ir elektros energijos rinkos išvestines finansines priemones.

3. Reguliavimo institucija gali nuspręsti tam tikrą tos informacijos dalį pateikti rinkos dalyviams, su sąlyga, kad komerciniu požiūriu neskelbtina informacija apie atskirus rinkos dalyvius ar atskirus sandorius nebus atskleista. Ši dalis netaikoma informacijai apie finansines priemones, kurioms taikoma Direktyva 2004/39/EB.

4. Siekdama užtikrinti vienodą šio straipsnio taikymą, Komisija gali priimti gaires, kuriose apibrėžiami duomenų saugojimo metodai ir priemonės, taip pat saugomų duomenų forma ir turinys. Tos priemonės, skirtos iš dalies pakeisti neesmines šios direktyvos nuostatas ją papildant, tvirtinamos pagal 46 straipsnio 2 dalyje nurodytą reguliavimo procedūrą su tikrinimu.

5. Su elektros energijos rinkos išvestinėmis finansinėmis priemonėmis susijusiems sandoriams, kuriuos tiekimo įmonės sudaro su didmeniniais vartotojais ir perdavimo sistemos operatoriais, šis straipsnis taikomas tik tada, kai Komisija priima 4 dalyje nurodytas gaires.

6. Šio straipsnio nuostatomis 1 dalyje nurodytų institucijų atžvilgiu nenustatoma papildomų įpareigojimų subjektams, kuriems taikoma Direktyva 2004/39/EB.

7. Jei 1 dalyje nurodytoms institucijoms reikia susipažinti su subjektais, kuriems taikoma Direktyva 2004/39/EB, turimais duomenimis, pagal tą direktyvą atsakingos institucijos pateikia joms prašomus duomenis.

X SKYRIUS

MAŽMENINĖS RINKOS

41 straipsnis

Mažmeninės rinkos

Siekdamos sudaryti palankesnes sąlygas gerai veikiančių ir skaidrių mažmeninių rinkų formavimuisi Bendrijoje, valstybės narės užtikrina, kad perdavimo sistemos operatorių, skirstymo sistemos

operatorių, tiekimo įmonių, vartotojų ir, prireikus, kitų rinkos dalyvių funkcijos bei pareigos būtų apibrėžtos atsižvelgiant į sutarčių sąlygas, išipareigojimus vartotojams, keitimosi duomenimis ir atsiskaitymo taisykles, duomenų nuosavybę ir išipareigojimą pateikti skaitiklių rodmenis.

Tos taisyklės turi būti paviešintos, jomis siekiama vartotojams ir tiekėjams sudaryti palankesnes prieigos prie tinklų sąlygas ir jas turi peržiūrėti reguliavimo institucijos ar kitos atitinkamos nacionalinės institucijos.

Stambūs ne namų ūkio vartotojai turi teisę sudaryti sutartis iš karto su keliais tiekėjais.

XI SKYRIUS

BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

42 straipsnis

Apsaugos priemonės

Staiga įvykus elektros energijos rinkos krizei ar iškilus grėsmei asmenų fizinei sveikatai ar saugumui, aparatūros ar įrenginių arba sistemos vientisumo saugumui, valstybė narė gali imtis būtinų laikinų apsaugos priemonių.

Tokios priemonės turi kuo mažiau trikdyti vidaus rinkos veikimą ir neturi būti taikomos platesniu mastu nei būtina staiga kilusiems sunkumams įveikti.

Atitinkama valstybė narė apie tas priemones nedelsdama praneša kitoms valstybėms narėms ir Komisijai, kuri gali nuspręsti, kad atitinkama valstybė narė turi iš dalies pakeisti ar panaikinti tokias priemones, jeigu jos iškreipia konkurenciją ir neigiamai veikia prekybą tokiu būdu, kuris neatitinka bendro intereso.

43 straipsnis

Vienodos sąlygos

1. Priemonės, kurių valstybės narės gali imtis pagal šią direktyvą, kad užtikrintų vienodas sąlygas, turi būti suderinamos su Sutartimi, visų pirma su jos 30 straipsniu, ir su Bendrijos teise.

2. 1 dalyje nurodytos priemonės turi būti proporcingos, nediskriminacinės ir skaidrios. Tos priemonės gali būti taikomos tik tuo atveju, jei apie jas pranešta Komisijai ir ji tas priemones patvirtino.

3. Komisija sprendimą dėl 2 dalyje nurodyto pranešimo priima per du mėnesius nuo pranešimo gavimo dienos. Tas laikotarpis prasideda kitą dieną po to, kai gaunama visa informacija. Jei per tą dviejų mėnesių laikotarpį Komisija nepriima sprendimo, laikoma, kad ji neprieštarauja priemonėms, apie kurias buvo pranešta.

44 straipsnis

Leidžiančios nukrypti nuostatos

1. Valstybės narės, kurios, įsigaliojus šiai direktyvai, gali įrodyti, kad yra esminių problemų, susijusių su jų mažų atskirų sistemų eksploatavimu, gali pateikti prašymą Komisijai dėl nuostatų, leidžiančių nukrypti nuo IV, VI, VII ir VIII skyrių, o atskirų mikrosistemų atveju – nuo III skyriaus atitinkamų nuostatų, susijusių su turimų pajėgumų atnaujinimu, modernizavimu ir plėtra. Prieš priimdama sprendimą, Komisija apie tokius prašymus praneša valstybėms narėms, laikydamasi konfidencialumo reikalavimų. Tas sprendimas skelbiamas *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

2. 9 straipsnis netaikomas Kiprui, Liuksemburgui ir (arba) Maltai. Be to, 26, 32 ir 33 straipsniai netaikomi Maltai.

9 straipsnio 1 dalies b punkto tikslais sąvoka „įmonė, atliekanti kuria nors iš gamybos ar tiekimo funkcijų“ neapima galutinių vartotojų, kurie atlieka elektros energijos gamybos ir (arba) tiekimo funkcijas tiesiogiai ar per jų individualiai ar bendrai kontroliuojamas įmones, jeigu galutiniai vartotojai, įskaitant kontroliuojamoje įmonėje pagamintą jų elektros energijos dalį, pagal metinį vidurkį yra grynosios elektros energijos vartotojai ir jeigu jų trečiosioms šalims parduodamos elektros energijos ekonominė vertė yra nereikšminga, palyginti su kitomis jų verslo sritimis.

45 straipsnis

Peržiūros procedūra

Kai 47 straipsnio 6 dalyje nurodytoje ataskaitoje Komisija padaro išvadą, kad, atsižvelgiant į veiksmingą būdą, kuriuo valstybėje narėje buvo suteikta prieiga prie tinklo ir kuriuo suteikiama visapusiškai veiksminga, nediskriminacinė ir netrikdoma prieiga prie tinklo, tam tikri šia direktyva įmonėms nustatyti įpareigojimai (įskaitant įpareigojimus teisiškai atskirti skirstymo sistemos operatorius) nėra proporcingi siekiamam tikslui, atitinkama valstybė narė gali pateikti Komisijai prašymą netaikyti tokio reikalavimo.

Tokį prašymą valstybė narė nedelsdama perduoda Komisijai ir kartu pateikia visą svarbią informaciją, būtiną ataskaitos išvadai, kad reikia užtikrinti veiksmingą prieigą prie tinklo, įrodyti.

Per tris mėnesius nuo pranešimo gavimo Komisija priima nuomonę dėl atitinkamos valstybės narės prašymo ir atitinkamais atvejais pateikia pasiūlymus Europos Parlamentui ir Tarybai iš dalies pakeisti atitinkamas šios direktyvos nuostatas. Pasiūlymuose iš dalies keisti šią direktyvą Komisija gali pasiūlyti, kad atitinkamai valstybei narei būtų netaikomi konkretūs reikalavimai, jei ta valstybė narė atitinkamai įgyvendina lygiavertės poveikio priemones.

46 straipsnis

Komitetas

1. Komisijai padeda komitetas.
2. Jei yra nuoroda į šią dalį, taikomi Sprendimo 1999/468/EB 5a straipsnio 1–4 dalys ir 7 straipsnis, atsižvelgiant į jo 8 straipsnį.

47 straipsnis

Ataskaitų teikimas

1. Komisija stebi ir peržiūri šios direktyvos taikymą bei pirmą kartą ne vėliau kaip 2004 m. rugpjūčio 4 d., o vėliau kasmet pateikia Europos Parlamentui ir Tarybai bendros pažangos ataskaitą. Pažangos ataskaitoje turi būti apžvelgti bent šie dalykai:

- a) sukaupta patirtis ir padaryta pažanga kuriant užbaigtą ir visapusiškai veikiančią elektros energijos vidaus rinką, taip pat su tuo susijusios likusios kliūtys, įskaitant dominavimo rinkoje, koncentracijos rinkoje, agresyvaus ar antikonkurencinio elgesio aspektus bei jų poveikį, kuriuo iškreipiama rinka;
- b) kiek šioje direktyvoje nustatyti atskyrimo ir tarifų nustatymo reikalavimai padėjo užtikrinti sąžiningą ir nediskriminacinę prieigą prie Bendrijos elektros energijos sistemos bei lygiavertę konkurencijos lygius, taip pat elektros energijos rinkos atvėrimo ekonominės, aplinkos apsaugos ir socialinės pasekmės vartotojams;
- c) nagrinėjami klausimai, susiję su sistemos pajėgumo lygiais ir elektros energijos tiekimo saugumu Bendrijoje, visų pirma esama ir numatoma paklausos ir pasiūlos pusiausvyrą, atsižvelgiant į mainams tarp vietovių skirtus fizinius pajėgumus;
- d) ypatingas dėmesys bus skirtas priemonėms, kurių valstybės narės ėmėsi siekdamas patenkinti paklausą, kai ji yra didžiausia, ir problemoms, susijusioms su vieno ar kelių tiekėjų tiekimo trūkumais, spręsti;
- e) 26 straipsnio 4 dalyje numatytos leidžiančios nukrypti nuostatos įgyvendinimas atsižvelgiant į galimybę peržiūrėti ribinę vertę;
- f) bendras pažangos, padarytos plėtojant dvišalius santykius su trečiosiomis šalimis, kurios gamina, eksportuoja ar transportuoja elektros energiją, įskaitant pažangą, padarytą integruojant rinką, prekybos elektros energija socialines pasekmes ir poveikį aplinkai bei prieigą prie tokių trečiųjų šalių tinklų, įvertinimas;

- g) poreikis nustatyti galimus suderinimo reikalavimus, nesuderinamus su šios direktyvos nuostatomis; ir
- h) kaip valstybės narės praktiškai įgyvendina 3 straipsnio 9 dalyje nustatytus informacijos apie elektros energiją pateikimo reikalavimus, ir kaip buvo atsižvelgta į Komisijos rekomendacijas tuo klausimu.

Tam tikrais atvejais pažangos ataskaitoje gali būti pateiktos rekomendacijos, ypač dėl ženklino nuostatų taikymo srities ir sąlygų, įskaitant būdą, kaip pateikti nuorodą į turimus informacijos šaltinius, ir dėl tokių šaltinių turinio, ir visų pirma dėl to, kaip visoje Bendrijoje būtų galima skaidriai, lengvai prieinama ir palyginama forma teikti informaciją, susijusią su poveikiu aplinkai, kuri daro bent išmetamos CO₂ dujos ir radioaktyviosios atliekos, susidariusios dėl elektros energijos gamybos iš įvairių energijos šaltinių, ir kaip modernizuoti priemones, kurių ėmėsi valstybės narės, siekdamos kontroliuoti tiekėjų teiktos informacijos tikslumą, taip pat kokiomis priemonėmis galima būtų neutralizuoti neigiamus dominavimo rinkoje ar koncentracijos rinkoje padarinius.

2. Kas dvejus metus 1 dalyje nurodytoje pažangos ataskaitoje taip pat pateikiama įvairių priemonių, kurių ėmėsi valstybės narės įpareigojimams teikti viešąsias paslaugas įgyvendinti, analizė bei tų priemonių veiksmingumo vertinimas ir visų pirma jų poveikis konkurencijai elektros energijos rinkoje. Atitinkamais atvejais ataskaitoje gali būti pateikiamos rekomendacijos dėl priemonių, kurių reikia imtis nacionaliniu lygiu aukštesiems viešųjų paslaugų standartams pasiekti, arba dėl priemonių, skirtų užkirsti kelią rinkos protekcionizmui.

3. Ne vėliau kaip 2013 m. kovo 3 d. Komisija, atlikdama bendrą peržiūrą, pateikia Europos Parlamentui ir Tarybai išsamią specialią ataskaitą, kurioje nurodoma, koku mastu V skyriuje nustatyti atskyrimo reikalavimai padėjo užtikrinti visišką faktinį perdavimo sistemos operatorių nepriklausomumą, kaip rodiklį naudodama efektyvų bei veiksmingą atskyrimą.

4. Atlikdama įvertinimą pagal 3 dalį, Komisija visų pirma atsižvelgia į šiuos kriterijus: sąžiningą ir nediskriminacinę prieigą prie tinklo, veiksmingą reguliavimą, tinklo plėtrą, kad jis atitiktų rinkos poreikius, neiškraipytas investavimo paskatas, jungiamųjų linijų infrastruktūros plėtrą, veiksmingą konkurenciją Bendrijos energetikos rinkose ir tiekimo saugumo padėtį Bendrijoje.

5. Tam tikrais atvejais ir ypač tuo atveju, kai 3 dalyje nurodytoje išsamioje specialioje ataskaitoje yra nustatyta, kad 4 dalyje nurodytos sąlygos praktikoje nebuvo užtikrintos, Komisija ne vėliau kaip 2014 m. kovo 3 d. pateikia pasiūlymus Europos Parlamentui ir Tarybai dėl perdavimo sistemos operatorių visišką faktinio nepriklausomumo užtikrinimo

6. Ne vėliau kaip 2006 m. sausio 1 d. Komisija pateikia Europos Parlamentui ir Tarybai išsamią ataskaitą, kurioje apžvelgiama pažanga kuriant elektros energijos vidaus rinką. Toje ataskaitoje visų pirma nagrinėjami šie klausimai:

- nediskriminacinės prieigos prie tinklo buvimas;
- veiksmingas reguliavimas;
- jungiamųjų linijų infrastruktūros plėtra ir tiekimo saugumo padėtis Bendrijoje;
- kokia yra rinkos atvėrimo visapusiška nauda mažosioms įmonėms ir namų ūkio vartotojams, ypač atsižvelgiant į viešųjų paslaugų ir universaliųjų paslaugų standartus;
- koku mastu rinkos yra praktiškai atviros veiksmingai konkurencijai, įskaitant dominavimo rinkoje, rinkos koncentracijos ir agresyvaus ar antikonkurencinio elgesio aspektus;
- koku mastu vartotojai faktiškai keičia tiekėjus ar iš naujo derasi dėl tarifų;
- kainų pokyčiai, įskaitant tiekimo kainas, lyginant su rinkų atvėrimo laipsniu; ir
- šios direktyvos taikymo patirtis, susijusi su vertikalios integracijos įmonėms priklausančių sistemos operatorių faktiniu nepriklausomumu, ir tai, ar be funkcinio nepriklausomumo ir apskaitos atskyrimo buvo parengta kitų priemonių, kurių poveikis yra lygiavertis teisiniu atskyrimui.

Atitinkamais atvejais Komisija teikia pasiūlymus Europos Parlamentui ir Tarybai, visų pirma siekdama užtikrinti aukštus viešųjų paslaugų standartus.

Atitinkamais atvejais Komisija teikia pasiūlymus Europos Parlamentui ir Tarybai, visų pirma siekdama užtikrinti, kad iki 2007 m. liepos 1 d. skirstymo sistemos operatoriai turėtų visišką faktinį nepriklausomumą. Prireikus, laikantis konkurencijos teisės, tuose pasiūlymuose taip pat nurodomos problemų, susijusių su dominavimu rinkoje, rinkos koncentracija ir agresyviu ar antikonkurenciniu elgesiu, sprendimo priemonės.

48 straipsnis

Panaikinimas

Direktyva 2003/54/EB panaikinama nuo 2011 m. kovo 3 d. nedarant įtakos valstybių narių įsipareigojimams, susijusiems su tos direktyvos perkėlimo į nacionalinę teisę ir taikymo terminais. Nuorodos į panaikintą direktyvą laikomos nuorodomis į šią direktyvą ir aiškinamos pagal II priede pateiktą atitikmenų lentelę.

49 straipsnis

Perkėlimas į nacionalinę teisę

1. Valstybės narės užtikrina, kad įsigaliojusių įstatymai ir kiti teisės aktai, būtini šiai direktyvai įgyvendinti ne vėliau kaip 2011 m. kovo 3 d. Jos nedelsdamos informuoja apie tai Komisiją.

Tas priemonės jos taiko nuo 2011 m. kovo 3 d., išskyrus 11 straipsnį, kurį jos taiko nuo 2013 m. kovo 3 d.

Valstybės narės, tvirtindamos tas priemones, daro jose nuorodą į šią direktyvą arba tokia nuoroda daroma jas oficialiai skelbiant. Tokios nuorodos darymo tvarką nustato valstybės narės.

2. Valstybės narės pateikia Komisijai šios direktyvos taikymo srityje priimtų nacionalinės teisės aktų pagrindinių nuostatų tekstus.

50 straipsnis

Įsigaliojimas

Ši direktyva įsigalioja dvidešimtą dieną nuo jos paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

51 straipsnis

Adresatai

Ši direktyva skirta valstybėms narėms.

Priimta Briuselyje 2009 m. liepos 13 d.

Europos Parlamento vardu
Pirmininkas
H.-G. PÖTTERING

Tarybos vardu
Pirmininkas
E. ERLANDSSON

I PRIEDAS

VARTOTOJŲ APSAUGOS PRIEMONĖS

1. Nepažeidžiant Bendrijos taisyklių dėl vartotojų apsaugos, ypač 1997 m. gegužės 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 97/7/EB dėl vartotojų apsaugos, susijusios su nuotolinės prekybos sutartimis ⁽¹⁾ ir 1993 m. balandžio 5 d. Tarybos direktyvos 93/13/EEB dėl nesąžiningų sąlygų sutartyse su vartotojais ⁽²⁾, 3 straipsnyje nurodytos priemonės skirtos užtikrinti, kad vartotojai:

- a) turėtų teisę sudaryti sutartį su savo elektros energijos paslaugų tiekėju, kurioje nurodoma:
- tiekėjo tapatybė ir adresas;
 - teikiamos paslaugos, siūlomas paslaugų kokybės lygis bei pradinio prijungimo terminas;
 - siūlomų techninės priežiūros paslaugų rūšys;
 - priemonės, kurias naudojant galima gauti naujausią informaciją apie visus taikomus tarifus ir mokesčius už techninę priežiūrą;
 - sutarties galiojimo laikotarpis, paslaugų teikimo atnaujinimo bei nutraukimo ir sutarties pratęsimo ir nutraukimo sąlygos bei informacija, ar numatyta teisė be mokesčio nutraukti sutartį;
 - kompensavimas ir pinigų grąžinimas tuo atveju, kai paslaugų kokybė neatitinka sutartyje nurodyto lygio, įskaitant netikslas ir vėluojančias sąskaitas;
 - metodas, kuriuo pradamos ginčų sprendimo procedūros pagal f punktą;
 - informacija apie vartotojų teises, įskaitant informaciją apie skundų nagrinėjimą, ir visa šiame punkte nurodyta informacija, kuri aiškiai pateikiama sąskaitose ar elektros energijos įmonės tinklavietėje.
- Sąlygos turi būti sąžiningos ir iš anksto gerai žinomos. Bet kuriuo atveju ši informacija turėtų būti pateikta prieš sudarant ar patvirtinant sutartį. Jei sutartys sudaromos per tarpininkus, su šiame punkte nustatytais klausimais susijusią informaciją taip pat reikia pateikti prieš sutarties sudarymą;
- b) būtų tinkamai informuojami apie ketinimą pakeisti sutarties sąlygas, o informuojant apie šį ketinimą, jiems turi būti pranešta apie jų teisę nutraukti sutartį. Paslaugų teikėjai savo vartotojams apie mokesčių padidinimą praneša tiesiogiai, skaidriai, suprantamai ir tinkamu laiku, ne vėliau kaip per vieną įprastą sąskaitų pateikimo laikotarpį nuo didesnių mokesčių įsigaliojimo. Valstybės narės užtikrina, kad vartotojai galėtų laisvai nutraukti sutartis, jei nesutinka su naujomis sąlygomis, apie kurias jiems pranešė elektros energijos paslaugų teikėjas;
- c) gautų skaidrią informaciją apie taikomas kainas ir tarifus bei apie standartines sąlygas, susijusias su galimybe naudotis elektros energijos paslaugomis ir naudojimosi jomis;
- d) galėtų rinktis iš įvairių mokėjimo būdų, kuriais vartotojai nebūtų neteisingai diskriminuojami. Išankstinio mokėjimo sistemos turi būti sąžiningos ir atitikti galimą suvartojimą. Bet koks sąlygų skirtumas turi atspindėti tiekėjo išlaidas, susijusias su skirtingų mokėjimo sistemų taikymu. Bendros sąlygos turi būti sąžiningos ir skaidrios. Jos turi būti apibrėžtos aiškiai ir suprantamai ir jose neturi būti nesutartinių kliūčių, trukdančių vartotojui pasinaudoti savo teisėmis, pavyzdžiui, perdėtų reikalavimų, susijusių su sutarties dokumentais. Vartotojai turi būti apsaugoti nuo nesąžiningų ar klaidinančių pardavimo metodų;
- e) nebūtų apmokestinami už tiekėjo pakeitimą;

⁽¹⁾ OL L 144, 1997 6 4, p. 19.

⁽²⁾ OL L 95, 1993 4 21, p. 29.

- f) gautų naudos taikant skaidrias, nesudėtingas ir nebrangias jų skundų nagrinėjimo procedūras. Pirmiausia visi vartotojai turi teisę reikalauti, kad jų elektros energijos paslaugų teikėjas teiktų geros kokybės paslaugas ir tinkamai nagrinėtų skundus. Taikant tokias ginčų sprendimo ne teismo keliu procedūras, ginčai turi būti sprendžiami sąžiningai ir operatyviai (pageidautina per 3 mėnesius), numatant, kad pagrįstais atvejais turi būti taikoma išlaidų grąžinimo ir (arba) kompensavimo sistema. Jei įmanoma, procedūros turėtų atitikti 1998 m. kovo 30 d. Komisijos rekomendacijoje 98/257/EB dėl institucijoms, atsakingoms už vartotojų ginčų sprendimą ne teismo tvarka, taikomų principų ⁽¹⁾ pateiktus principus;
- g) kai pagal nuostatas, kurias valstybės narės patvirtina 3 straipsnio 3 dalyje nustatyta tvarka, suteikiama galimybė naudotis universaliosiomis paslaugomis, vartotojams turi būti pranešta apie jų teises, susijusias su universaliosiomis paslaugomis;
- h) turėtų galimybę naudotis savo suvartojimo duomenimis ir sudarius aiškų susitarimą bei nemokamai galėtų leisti bet kokiam registruotam tiekimo įmonei naudotis savo skaitiklių duomenimis. Už duomenų tvarkymą atsakinga šalis privalo įmonei pateikti tuos duomenis. Valstybės narės nustato duomenų formą ir tvarką, pagal kurią tiekėjams ir vartotojams suteikiama galimybė naudotis duomenimis. Už tą paslaugą nenustatomas papildomas mokestis vartotojui;
- i) būtų pakankamai dažnai tinkamai informuojami apie faktinį elektros energijos suvartojimą ir kainas, kad galėtų reguliuoti savo elektros energijos suvartojimą. Ta informacija pateikiama tinkamais intervalais, atsižvelgiant į vartotojo matavimo įrangos pajėgumus ir atitinkamą elektros energijos produktą. Turi būti tinkamai atsižvelgta į tokių priemonių ekonominę naudą. Už tą paslaugą nenustatomas papildomas mokestis vartotojui;
- j) pakeitus elektros energijos tiekėją, galutinę uždarymo sąskaitą gautų ne vėliau kaip praėjus šešioms savaitėms po to, kai buvo pakeistas energijos tiekėjas.
2. Valstybės narės užtikrina pažangių matavimo sistemų įdiegimą, kad jas naudodami vartotojai galėtų aktyviai dalyvauti elektros energijos tiekimo rinkoje. Sprendimas dėl šių matavimo sistemų diegimo gali būti priimtas atlikus visų ilgalaiškių sąnaudų ir numatomos naudos rinkai ir atskiriems vartotojams ekonominį vertinimą arba nustatius, kokias pažangias matavimo sistemas ekonomiškai tikslinga ir rentabili taikyti ir per kokį laikotarpį jas būtų galima įdiegti.

Toks vertinimas atliekamas ne vėliau kaip 2012 m. rugsėjo 3 d.

Remdamosi tuo vertinimu, valstybės narės arba bet kuri jų paskirta kompetentinga institucija parengia pažangių matavimo sistemų įdiegimo darbotvarkę (iki 10 metų laikotarpiui).

Vietovėse, kuriose pažangių skaitiklių diegimas vertinamas palankiai, ne vėliau kaip 2020 m. bent 80 % vartotojų turi būti įdiegtos pažangios matavimo sistemos.

Valstybės narės arba bet kuri jų paskirta kompetentinga institucija užtikrina jų teritorijoje diegiamų matavimo sistemų sąveiką ir tinkamai atsižvelgia į tai, kaip taikomi atitinkami standartai ir remiamasi geriausia praktika bei kreipiamas dėmesys į elektros energijos vidaus rinkos vystymosi svarbą.

⁽¹⁾ OL L 115, 1998 4 17, p. 31.

II PRIEDAS

ATITIKMENŲ LENTELE

Direktyva 2003/54/EB	Ši direktyva
1 straipsnis	1 straipsnis
2 straipsnis	2 straipsnis
3 straipsnis	3 straipsnis
4 straipsnis	4 straipsnis
5 straipsnis	5 straipsnis
—	6 straipsnis
6 straipsnis	7 straipsnis
7 straipsnis	8 straipsnis
10 straipsnis	9 straipsnis
8 straipsnis	10 straipsnis
—	11 straipsnis
9 straipsnis	12 straipsnis
—	13 straipsnis
—	14 straipsnis
11 straipsnis	15 straipsnis
12 straipsnis	16 straipsnis
—	17 straipsnis
—	18 straipsnis
—	19 straipsnis
—	20 straipsnis
—	21 straipsnis
—	22 straipsnis
—	23 straipsnis
13 straipsnis	24 straipsnis
14 straipsnis	25 straipsnis
15 straipsnis	26 straipsnis
16 straipsnis	27 straipsnis
17 straipsnis	29 straipsnis
18 straipsnis	30 straipsnis
19 straipsnis	31 straipsnis
20 straipsnis	32 straipsnis
21 straipsnis	33 straipsnis
22 straipsnis	34 straipsnis
23 straipsnio 1 dalies pirmas ir antras sakiniai	35 straipsnis
—	36 straipsnis
23 straipsnio likęs tekstas	37 straipsnis
—	38 straipsnis
—	39 straipsnis
—	40 straipsnis
—	41 straipsnis
24 straipsnis	42 straipsnis

Direktyva 2003/54/EB	Ši direktyva
—	43 straipsnis
25 straipsnis	—
26 straipsnis	44 straipsnis
27 straipsnis	45 straipsnis
—	46 straipsnis
28 straipsnis	47 straipsnis
29 straipsnis	48 straipsnis
30 straipsnis	49 straipsnis
31 straipsnis	50 straipsnis
32 straipsnis	51 straipsnis
A priedas	I priedas